

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ АЛЬЯНС «SOFT SKILLS – НАВИЧКИ УСПІШНОСТІ»

ЛОГІСТИКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ

Матеріали циклу науково-методичних вебінарів учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти»

Чернівці – 2023

**ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ І ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАУКОВО-ОСВІТНІЙ АЛЬЯНС «SOFT SKILLS – НАВИЧКИ УСПІШНОСТІ»**

ЛОГІСТИКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ

Матеріали циклу науково-методичних вебінарів учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти»

Чернівці – 2023

УДК 377.091(043.2)

Друкується за рішенням вченої ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 3 від 15 лютого 2023 р.)

Розглянуто та схвалено Вченою радою Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 1 від 06 лютого 2023 р.)

Розглянуто та схвалено кафедрою професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 1 від 24 січня 2023 р.).

Рецензенти:

Братко Марія Василівна, доктор педагогічних наук, професор

Купрієвич Вікторія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Відповідальні за випуск:

Сергєєва Лариса Миколаївна, завідувач кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

Докторович Валерія Миколаївна, заступник директора з навчально-виробничої роботи ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну», доктор філософії (Ph.D);

Микитюк Світлана Миколаївна, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області;

Пономарьова Вікторія Володимирівна, директор ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіа технологій та машинобудування», кандидат педагогічних наук.

Л–23 Логістика формування навичок успішності: матеріали науково-методичного вебінару учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 29.09–03.11.2022 р. / за наук. ред. професора Л. М. Сергєєвої. Чернівці, Видавничий дім «Букрек», 2023. 104 с.

У збірнику вміщено матеріали науково-методичного вебінару учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 29.09. – 03.11.2022 р.

Для педагогічних і керівних кадрів установ і закладів професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої та вищої освіти, наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів, слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Тексти тез подано в авторській редакції. Автори несуть відповідальність за опублікований матеріал.

УДК 377.091(043.2)

ISBN 978-966-997-143-2

© ДЗВО «УМО» НАПН України

© Авторський колектив

ЗМІСТ

Передмова	
Вебінар «Логістика формування навичок успішності»: організатори і учасники	6
Поняття педагогічної логістики	
<i>Сергеєва Лариса Миколаївна</i> , завідувач кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, доктор педагогічних наук, професор	7
Основи педагогічної логістики та реалізація логістичних педагогічних потоків	
<i>Микитюк Світлана Миколаївна</i> , директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області	11
Теоретичні основи впровадження логістичного підходу до формування навичок успішності	
<i>Корсікова Катерина Геннадіївна</i> , доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, кандидат педагогічних наук, доцент	14
Вектори професійного розвитку фахівців закладу освіти на засадах педагогічної логістики	
<i>Купрієвич Вікторія Олександрівна</i> , доцент кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент	18
Методологічні вектори розвитку м'яких навичок (soft skills) педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти	
<i>Просіна Ольга Володимирівна</i> , завідувач кафедри філософії освіти дорослих Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент	20
Теоретичні засади логістики формування навичок активного навчання та програмування майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти	
<i>Алексєєв Вікторія Саввична</i> , заступник директора з навчально-виховної роботи ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»	24
Застосування основних принципів логістики (комплексність, варіативність) в управлінні розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти	
<i>Нікішина Олеся Валентинівна</i> , директор Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці	28
Фінансовий та матеріальний логістичні педагогічні потоки розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти	33
<i>Горбачова Тетяна Вікторівна</i> , директор ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського	
Екофасилітаційний підхід в управлінні інноваційними процесами в ЗП(ПТ)О на засадах педагогічної логістики	36
<i>Докторович Валерія Миколаївна</i> , заступник директора з навчально-виробничої роботи ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну», доктор філософії (Ph.D)	
Soft skills – ефективний чинник формування лідерських якостей у здобувачів освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти	39
<i>Стасюк Ольга Іванівна</i> , майстер виробничого навчання ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»	
Логістичний підхід до формування потоку знань при підготовці конкурентоздатного кваліфікованого робітника	41
<i>Дребіт Наталія Іванівна</i> , старший майстер швейного напрямку Вищого	

професійного училища № 3 м. Чернівці	
Ефективні методики впровадження інноваційних технологій навчання майбутніх кваліфікованих робітників : логістичний аспект	45
<i>Ленівенко Олена Олексіївна</i> , викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»	
Моніторинг та контроль впровадження технологій soft skills в освітньому процесі закладу професійної (професійно-технічної) освіти	48
<i>Лисеменкова Сніжана Степанівна</i> , старший майстер ДНЗ «Одеський професійний лицей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»	
Ефективне використання кадрової логістики як передумова формування навичок аналітичного мислення здобувачів освіти при підготовки конкурентоспроможних фахівців	
<i>Панченко Зоя Віталіївна</i> , старший майстер ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»,	51
<i>Музика Оксана Валентинівна</i> , приватний підприємець	54
Логістичні потоки формування навичок активного навчання та програмування в навчальному процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами проєктних технологій	
<i>Соколенко Наталія Миколаївна</i> , викладач ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний лицей сфери послуг і торгівлі»	56
Проєктні технології як засіб формування навичок успішності (активного навчання та програмування) у виробничій діяльності здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти	
<i>Гонсалес Юлія Сергіївна</i> , викладач ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний лицей сфери послуг і торгівлі»	60
Інновації у застосуванні проєктних технологій формування «м'яких навичок» у здобувачів освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти	
<i>Бескровна Надія Вікторівна</i> , ДНЗ «Одеський професійний лицей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»	63
Учні як суб'єкти проєктної діяльності в позанавчальній роботі закладів професійної (професійно-технічної) освіти спрямованої на формування навичок успішності (активне навчання та програмування)	
<i>Козаченко Марина Олександрівна</i> , викладач ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний лицей сфери послуг і торгівлі»	66
Розвиток навичок успішності здобувачів освіти професій побуту засобами інтегрованого навчання	
<i>Мельник Ілона Олексіївна</i> , викладач спеціальних дисциплін Вищого професійного училища №3 м. Чернівці	70
Практичний аспект використання міжпредметної інтеграції як інноваційного методу підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти	
<i>Іващенко Ольга Михайлівна</i> , викладач ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»	74
Метод воркшопів як засіб формування навичок аналітичного мислення та інновацій у виробничій діяльності здобувачів освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти	
<i>Ольховська Юлія Василівна</i> , майстер виробничого навчання ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»	77

Коучинг, фасилітаторство та едвейзер – перспективні інструменти формування soft skills на уроках математики у ЗП(ПТ)О	
<i>Антосюк Олександр Володимирович</i> , викладач ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»	81
Діджиталізація як основа формування критичного мислення та аналізу у здобувачів освіти	
<i>Ілліна Оксана Миколаївна</i> , викладач предметів професійно-теоретичної підготовки, голова методичної комісії професій «кралець, закрійник» ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну»	84
Цифровий логістичний потік як передумова формування ключових навичок здобувачів освіти ЗП(ПТ)О: міркування, комплексне вирішення проблем та ідей	
<i>Гончарюк Олеся Михайлівна</i> , викладач спеціальних дисциплін Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці	88
Віртуальна лабораторія – інноваційний освітній контент уроків виробничого навчання	
<i>Семенова Ніколетта Валеріївна</i> , майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну»	92
Клієнтоорієнтованість як складова формування навичок успішності (комплексне вирішення проблем) у професійній діяльності майбутніх кравців, закрійників	
<i>Берегій Людмила Олексіївна</i> , викладач спеціальних дисциплін Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці	94
Формування творчості та оригінальності у здобувачів освіти з метою їх професійного самовизначення	
<i>Литвинюк Лідія Миколаївна</i> , майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну»	97
Розвиток «soft skills» у здобувачів освіти з особливими освітніми потребами як можливості адаптації та їх соціалізації	
<i>Ткаченко Вікторія Валентинівна</i> , заступник директора за навчально-виховної роботи ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну»	99

ПЕРЕДМОВА

Вебінар «Логістика формування навичок успішності»: організатори та учасники

06 грудня 2022 р. відбувся підсумковий вебінар з теми «Логістика формування навичок успішності». Відкрила захід *Лариса Сергеева*, завідувач кафедри професійної і вищої освіти ЦПО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Із привітальним словом до учасників звернулись: *Ірина Андросук*, професор кафедри педагогіки праці та андрагогіки Педагогічного інституту Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, доктор педагогічних наук, професор; *Ольга Просіна*, завідувач кафедри філософії освіти дорослих Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент; *Катерина Мірошніченко*, президент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти (ВАПП).

Модератор заходу *Вікторія Купрієвич*, доцент кафедри професійної і вищої освіти ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент представила спікерів, чії інноваційні методичні розробки були визначені глядацькими уподобаннями: *Олена Ленівенко*, викладач ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»; *Вікторія Алексеєвець*, заступник директора з навчально-виховної роботи ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»; *Валерія Докторович*, заступник директора з навчально-виробничої роботи ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну», доктор філософії (Ph.D); *Олександр Антосюк*, викладач ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»; *Людмила Березій*, викладач Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці.

У традиційному обміні думками взяли участь: *Інна Краснощок*, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, кандидат педагогічних наук, доцент, науковий керівник педагогічного експерименту; *Катерина Мірошніченко*, президент ГО «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» (ВАПП), Своїми враженнями також поділились: *Ніна Ткаченко*, директор ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області» і *Олеся Нікішина*, директор Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці, *Лариса Сергеева*, завідувач кафедри професійної і вищої освіти ЦПО УМО, доктор педагогічних наук, професор.

СЕРГЕСВА ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА,
завідувач кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор

ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛОГІСТИКИ

Освіта є соціально-культурним феноменом у глобальному середовищі. Це багатоаспектний процес передачі накопичених поколіннями знань і культурних цінностей. Зміст освіти зумовлений спадщиною культури і науки, а також черпається з життя і практики людини. Тому освіта стає необхідним і важливим фактором розвитку як окремих сфер (економіки, політики, культури), так і всього суспільства. В умовах глобалізації бізнесу та постійної трансформації суспільства, що потребує швидкого оновлення знань, методологія логістики розширюється, з'являються нові її прояви. Проникнення логістики в нові сфери управління свідчить про логістизацію економіки для оптимізування суспільно-економічних взаємозв'язків.

Якість освіти як система достовірних знань про процеси освіти (управління, організації, зв'язки, проектування, програмування, переорганізації тощо) потребує введення логістики, як одного з найбільш успішних механізмів управління, що дозволяють синхронізувати діяльність елементів педагогічної системи освітньої установи і знизити ризик неефективного використання освітніх ресурсів.

Слово «логістика» запозичене з французької мови; представляє військовий термін, який означає мистецтво перевезення, поставки та розміщення військових підрозділів, а в економіці – мистецтво управління матеріалопотоком і потоком продукції від джерела до споживача, тобто, комбінування видів діяльності різних установ та служб, пов'язаних з розподілом, матеріальним забезпеченням, плануванням виробництва і його управлінням.

Французький вчений А. Джомані на початку XX століття трактував логістику як науку про управління перевезень, плануванні та постачанні військ. На початку XX століття логістика була визнана як військова наука.

В 60-х рр. XX століття з концепції маркетингу виділилися коло проблем, пов'язаних із забезпеченням процесу виробництва матеріальними ресурсами. Причина виділення цих проблем пояснюється значним зростанням у фірмах витрат на утримання запасів та перевезення вантажів. Тому фірми починають проводити дослідження в областях просування вантажопотоку в каналах розподілу, скорочення витрат на

утримання запасів і транспортування продукції. На підставі отриманих результатів з вирішення цих проблем сформувалася наука в економіці – логістика.

Одним із загальних завдань логістики є створення ефективної інтегрованої системи регулювання матеріальних та інформаційних потоків і контролю за ними, що забезпечувало б високу якість постачання продукції.

Поняття «педагогічна логістика» являє собою елемент понятійного апарату загальної логістики, спрямованої на підвищення якості освітнього процесу [2].

Педагогічна логістика покликана забезпечити максимально, наскільки це тільки можливо, задоволення потреб споживачів освітніх послуг для більш ефективного використання кадрових ресурсів. Педагогічна логістика – це новий напрям у системі управління якістю освіти, що з'явилося тільки на початку XXI століття.

Педагогічна логістика (англ. Educational logistics) – піддисципліна логістики, яка займається менеджментом (управлінням) педагогічних потоків, виходячи з принципів логістики (особливо «Точно в строк») і принципу простоти реальних систем Еліяху Моше Голдратта (Eliyahu M. Goldratt) [3].

Педагогічна логістика дозволяє вперше синхронізувати педагогічну систему, наблизити її за рівнем управління до економічних систем. Це дасть можливість знизити ризик неефективного використання коштів на розвиток і освіту і, тим самим, збільшити приплив капіталу в цю область. В умовах зростання невизначеності і нестабільності, педагогічна логістика є адекватною відповіддю до ситуації, що складається в розвитку людства.

Метод логістики в педагогіці націлений на проектування відкритого освітнього середовища та забезпечення користувачів професійно грамотної та достовірною інформацією про стан освітньої системи та її підсистем (регіональної, муніципальної, ЗВО, ЗЗСО (ліцєях, гімназіях), ЗП(ПТ)О, ЗФПО, на індивідуальному рівні). Особливість логістичного підходу полягає в тому, що інформація про стан об'єктів освіти об'єднується в загальну інформаційно-аналітичну та моніторингову систему. Досягнення необхідного управлінського ефекту передбачає побудову логістичної системи як адаптивної зі зворотним зв'язком, яка виконує функції інформаційної підтримки діяльності суб'єктів освіти (здобувачів освіти, педагогів, адміністрації та стейкхолдерів (інших зацікавлених осіб)).

Одним із базових понять освітньої логістики є поняття освітньої статистики, в зміст якої входять результати навчання молоді на різних рівнях освіти (зовнішнього незалежного оцінювання, рейтинги закладів освіти, структура контингенту здобувачів освіти, їх досягнення і запити до роботодавця, фінансові вкладення в освіту та ін.).

Екстраполювання принципів і функцій логістики на освітній процес ЗП(ПТ)О дозволяє перейти від відомих механізмів управління (планування і контролю) до створення та запровадження в процес управлінського циклу, що визначає ефективність функціонування системи управління освітнім процесом, структурно-функціональних зв'язків між суб'єктом і об'єктом управління; методів організації педагогічного процесу, що включають всіх суб'єктів управління (керівників, викладачів, здобувачів освіти, роботодавців), організації взаємодії дидактичної, методичної, виховної, інформаційної та матеріально-технічної підсистем.

Формування ринку освітніх послуг в Україні можливе шляхом досягнення збалансованості між попитом і пропозицією на ринку праці. Важливим у цьому процесі є розуміння того, що ринок освітніх послуг – це комплексне утворення, яке не обмежується лише діяльністю навчального закладу. Створення цивілізованого ринку освітніх послуг в Україні та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної професійної освіти на міжнародному ринку потребує урахування впливу наступних чинників: глобалізації, технологій та конкуренції.

Зазначені чинники визначають методологічне підґрунтя для дослідження і вирішення проблем модернізації системи освіти в Україні задля підвищення її конкурентоздатності, яке передбачає:

- аналіз якості освітніх послуг з точки зору потреб регіонів, держави та світової спільноти у сфері професійної підготовки;
- постійне вдосконалення діяльності освітніх закладів відповідно до викликів часу;
- безперервність освіти, збереження єдиного освітнього простору, характер розвитку якого визначається потребами суспільства.

Ринок освіти як система відносин, що складаються між суб'єктами освітнього процесу, розкривається через застосування ринкових категорій: попиту, пропозиції, ціни, товару.

Освітня послуга як обсяг навчальної і наукової інформації, що трансформується в процесі навчання в певну суму знань для задоволення потреб фізичних та юридичних осіб в загальноосвітній, професійно-кваліфікаційній підготовці, перепідготовці, навчанні впродовж всього життя, характеризується наступними особливостями — невідчутністю, невіддільністю від закладу освіти, непостійністю якості, недовговічністю, відсутністю права на володіння нею тощо.

Як показує світовий, європейський досвід, прискорення технологічного циклу «знання → виробництво → навчання → знання» у провідних галузях економіки,

активне включення професійних знань безпосередньо у виробничий процес вимагає залучення всіх вікових груп населення працездатного віку в систему безперервної освіти, до самоосвіти як процесу самостійного засвоєння цінного для індивіда досвіду людства. Робота з надання послуг, тобто із задоволення будь-чийх потреб, називається сервісом. Сервіс нерозривно пов'язаний з розподілом і є комплексом послуг, які надаються в процесі замовлення, купівлі, постачання і подальшого обслуговування продукції.

Впровадження ринкових відносин в систему освіти закладає передумови для розвитку маркетингової діяльності в цій сфері, потребує включення до наукового аналізу ринку освіти поняття соціальної послуги в сфері освіти або освітньої (науково-освітньої) послуги.

Освітня послуга – це продукт спільної праці викладачів та тих, хто навчається, який в процесі реалізації трансформується в робочу силу, якість якої залежить не тільки від сукупності отриманих послуг, а й від якості та кількості власної праці, витраченої у процесі споживання [1].

Освітні послуги розглядаються як важливі і самобутні економічні блага, які створюються педагогічними працівниками. На їх виробництво витрачається жива праця працівників освіти і матеріальні ресурси, що поставляються з промисловості й інших галузей. Освітні послуги мають вартість. І в цій якості вони стають товаром і можуть виступати об'єктом ринкових відносин. Отже, освітні послуги відносяться до дорогих товарів, що обумовлено цілим рядом обставин: по-перше, вони виробляються висококваліфікованою науково-педагогічною працею із застосуванням сучасних навчально-лабораторних та інформаційно-комунікаційних ресурсів; по-друге, у них досить висока частка постійних витрат, особливо оплата праці. Так, у розвинутих країнах майже 70 % загальної суми витрат у вищій освіті припадає на зарплату. Пояснюється це тим, що незважаючи на збільшення кількості ресурсів, одним з головних факторів розвитку освіти, як і раніше, залишаються розумові здібності викладачів, їх інтелект.

Список літератури

1. Вінярська, Ю. Демська, О. Кухар, М. Огородник, Забезпечення якості надання логістичних послуг. *Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи*: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті професора Петра Столярчука, 11–12 травня 2017 року. Львів, Львівська політехніка, 2017. 240 с. С. 44.
2. Руда М. В. Перспективи впровадження освітньої логістики в Україні. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*: зб. наук. праць. 2012. Вип. 749. С. 71–77.
3. Eliyahu M. Goldratt. *It's Not Luck*. North River Pr; 1st edition (January 1, 1994). 283 p.

МИКИТЮК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА,
директор Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Чернівецькій області

ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛОГІСТИКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОТОКІВ

Логістика – унікальна атмосфера творчості для стратегічної орієнтації розвитку підприємства / організації / установи, що безперервно корегується попиту споживача на виготовлений товар чи пропоновану послугу.

Лідерство на ринку праці, товарів і послуг та успішне функціонування підприємства / організації / установи набуває той, хто компетентний у галузі логістики, володіє її методами й принципами.

Педагогічна логістика дозволяє вперше синхронізувати педагогічну систему, наблизити її за рівнем управління до економічних систем. Це дасть можливість знизити ризик неефективного використання коштів на розвиток і освіту і, тим самим, збільшити приплив капіталу в цю область. В умовах зростання невизначеності і нестабільності, педагогічна логістика є адекватною відповіддю до ситуації, що складається в розвитку людства.

В енциклопедичному словнику наведено наступне визначення поняття «система»: «Система (від грец. – ціле, складене з частин; з'єднання) – безліч елементів, що у відносинах і зв'язках один з одним, утворюють певну цілісність, єдність».

Отже, *логістика* є системою, яка містить функціональні області, кожна з яких вирішує певні проблеми. До складу системи входять:

- ▶ інформація – планування навчального процесу, обробка замовлень, прогнозування попиту. Будь-яка логістична система управляється за допомогою інформаційної;
- ▶ навчально-лабораторна база – вибір виду та засобів надання освітніх послуг;
- ▶ кадри, які обслуговують здобувачів освіти – важливий складовий елемент системи логістики, їх підбору та підготовки надається велике значення.

Метод логістики в педагогіці націлений на проектування відкритого освітнього середовища та забезпечення користувачів професійно грамотної та достовірною інформацією про стан освітньої системи та її підсистем (регіональної, муніципальної, ЗВО, ЗЗСО (ліцєях, гімназіях), ЗП(ПТ)О, ЗФПО, на індивідуальному рівні). Особливість логістичного підходу полягає в тому, що інформація про стан об'єктів освіти об'єднується в загальну інформаційно-аналітичну та моніторингову систему.

Досягнення необхідного управлінського ефекту передбачає побудову логістичної системи як адаптивної зі зворотним зв'язком, яка виконує функції інформаційної підтримки діяльності суб'єктів освіти (здобувачів освіти, педагогів, адміністрації та стейкхолдерів (інших зацікавлених осіб)) [2].

Логістика в сфері освіти – інтегрований процес планування, отримання, накопичення та руху освітніх послуг та інформації, в тому числі, освітньої статистики, що в свою чергу, є методологічною основою для аналізу стану систем, пошуку і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Її основне завдання полягає в забезпеченні потоку пізнання, навчання, психології, матеріально-технічних досягнень від постачальника (установи освіти) до споживача (реальний сектор економіки) [1].

Застосування організаційно-управлінських методів освітньої логістики в сфері професійної освіти, може дозволити підвищити ефективність використання матеріальних, інформаційних, кадрових ресурсів і створити інформаційно-освітнє середовище в масштабах регіональної системи освіти. На наш погляд, педагогічна логістика ЗП(ПТ)О являє собою інтегральний вид діяльності, який включає комплекс організаційних і структурно-функціональних заходів «освітнього інжинірингу».

Педагогічна логістика має сприйматися як механізм ефективного управління, ідея, технологія, спрямована на підвищення якості освітнього процесу. Педагогічна логістика покликана більш ефективно організувати і вибудувати освітній процес, з її допомогою буде можливо вирішити основні освітні виклики, з якими стикаються ланки великого освітнього ланцюжка.

Метод логістики в педагогіці, націлений на проектування професійного освітнього середовища, характеризується специфікою взаємозв'язків логістичних потоків в педагогіці з позиції інформаційного середовища. Ця специфіка полягає в тому, що провідними потоками з позиції інформаційного середовища є інформаційні потоки, які керують всіма іншими потоками в педагогіці. Педагогічна логістика синхронізує ці потоки з метою знаходження оптимальних умов підготовки сучасного фахівця для регіонального ринку праці в інформаційній освітньому середовищі.

Педагогічна логістика, що керує *потоками*, пропонує набір функцій, механізмів і алгоритмів, що дозволяють проводити оцінку ефективності процедур модернізації для вдосконалювання професійної підготовки, враховувати динаміку кваліфікаційних характеристик випускника і вимог роботодавців до кваліфікованого фахівця. Вона ж одночасно виробляє баланс матеріальних і нематеріальних чинників інформаційно-освітнього простору й потреб професійної освіти.

Логістичний процес управління розвитком ЗП(ПТ)О направлений на

обслуговування руху різних видів потоків (сервісного, інтегрованого з фінансовим, матеріальним, інформаційним потоком, кадровим потоком, що пов'язаний з потоками знань та здоров'я) з метою спрямованого управлінського впливу на їх параметри, а їх чітка спрямованість на продукування знань через використання інтелектуального потенціалу, говорить про можливість розгляду логістичної системи як підсистеми управління розвитком ЗП(ПТ)О [3].

Важливими компонентами логістичної системи є: *сервісний, матеріальний та інформаційний* потоки. Фактично, від структури сервісного потоку і рівня надання освітніх послуг залежить конкурентоспроможність ЗП(ПТ)О. Ще однією ключовою проблемою для ефективного функціонування логістичної системи ЗП(ПТ)О є те, що вона може бути реалізована як для людей, так і людьми. Тому *кадровий потік* є вихідним пунктом для аналізу, який передує концептуалізації пропозиції про надання освітніх послуг та її розробку в готовий освітній продукт.

Отже, дослідження показало, що *сервісний* потік відображає організаційну відповідь на виявлені потреби та бажання цільового сегмента в певному соціально-економічному контексті та в освітній логістичній системі. У зв'язку з означеним підкреслено сервісну функцію обласних Навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти, зростання їхньої ролі як логістичних центрів.

Список літератури

1. Гармаш Т. А. Модель формування і розвитку управлінських компетентностей у майбутніх фахівців із логістики. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Серія: Педагогіка. Одеса, 2017. Вип. 6 (119). С. 27–33.
2. Сергеева Л. М., Микитюк С.М. Впровадження моделі розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики. *Наукові записки малої академії наук*: Збірник наукових праць. 1(23) 2022. 101–109 с.
3. Сергеева Л.М., Микитюк С.М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці. «Букрек», 2022. 56 с.

КОРСІКОВА КАТЕРИНА ГЕННАДІВНА

доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, кандидат педагогічних наук, доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ

Логістика відноситься до тих видів людської діяльності, яка бере своє коріння з часів древньої Греції, де логістикою називали прикладну математику, а у Римській імперії – діяльність із забезпечення військ провіантом і житлом.

У сучасній науці логістику розглядають як управління всіма фізичними операціями доставки товарів від постачальника до споживача та як комплекс операцій від постачальника сировини до покупця готового товару.

Виділення логістики в окремий напрям педагогічної науки відбулося зовсім недавно. Через значний демографічний спад заклади освіти відчули зменшення попиту на ті чи інші спеціальності, що привело до появи значної конкуренції в освітньому секторі послуг. З огляду на це абітурієнти обирають, у першу чергу, якість освіти. На вирішення цих питань направлена педагогічна логістика, метою якої є системна інтеграція і оптимізація освітніх потоків, адже досягнення цієї мети характеризується підвищенням якості освітнього процесу і зниженням загальних витрат на його підтримку.

Питання формування і використання педагогічної логістики в освіті досліджували В. Денисенко, В. Лівшиць, М. Мельников, М. Руда Т. Скоробогатова, Л. Сергеева, Н. Шевченко та ін., проте, на сьогодні не існує єдиного розуміння цього поняття. Науковці використовують дефініції «педагогічна логістика» та «освітня логістика».

Найбільше використання поняття «логістика» в освіті отримало у формуванні механізму управління розвитком закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Як зазначає професор Л. Сергеева, педагогічна логістика дозволяє вперше синхронізувати педагогічну систему, наблизити її за рівнем управління до економічних систем, що дасть можливість знизити ризик неефективного використання коштів на розвиток і освіту і, тим самим, збільшити приплив капіталу в цю область [3].

Сучасна педагогічна логістика є синтезом досягнень педагогіки, логістики, економіки, маркетингу та інших наук, породжених суспільним і технічним прогресом.

Метод логістики в педагогіці професійно-технічної освіти націлений на проектування відкритого освітнього середовища ЗП(ПТ)О та забезпечення

користувачів професійно грамотною та достовірною інформацією про стан освітньої системи та її підсистем. На основі метода педагогічної логістики можна синхронізувати інформаційні потоки, до яких відносяться затребуваність підприємств у якісній підготовці робітничих кадрів, існуючі сучасні освітні технології та способи їх ефективного застосування, механізми відтворення нових знань.

Педагогічну логістику ми розглядаємо як новітній напрямок формування навичок успішності кваліфікованого робітника. Серед навичок успішності подальше дослідження спрямували на аналітичне мислення та інновації, стійкість, стресостійкість і гнучкість у контексті двох потоків: кадровому та психологічному.

Світовий Економічний Форум назвав ТОП-10 навичок 2025 року. *Першість належить аналітичному мисленню й інноваційності.* У десятку також потрапили навички самоконтролю: надзвичайно важливими будуть стійкість, опірність стресам та гнучкість.

Аналітичне мислення та інновації – найважливіші навичка для формування конкурентоздатного кваліфікованого робітника. Вироблення правильного мислення у здобувачів освіти у процесі навчання в ЗП(ПТ)О дозволяє їм орієнтуватися та пристосовуватися до змін, керувати власною професійною діяльністю, перейти від шаблонних рішень до нових підходів, бачити результат своєї роботи в реальних змінах та створювати ціннісний потенціал для клієнта у довгостроковій перспективі.

Значна увага у нашому дослідженні приділяється кадровому потоку як умові успішної реалізації навичок конкурентоздатного кваліфікованого робітника. Сьогодення потребує сучасного викладача та майстра виробничого навчання – здатних правильно мислити, орієнтуватися в постійних змінах, з якими педагог зіштовхується у продовж професійної діяльності.

Аналітичне мислення та інновації у кадровому логістичному потоці включає: визначеність, різноманітність, зростання, зв'язок, значимість, внесок. *Визначеність* передбачає чітке розуміння мети, якою хоче досягти викладач, майстер виробничого навчання у процесі аудиторної чи позааудиторної діяльності. Не менш важливо знати, *які ми сааме методами та прийомами досягнення результату буде для педагога та здобувачів освіти зручним і бажаним.* Невизначеність призводить до втрати авторитету педагога, упевненості у його знаннях та його компетентності.

Різнманітність передбачає ризик і прийняття змін, бо сучасні здобувачі освіти очікують від педагога впровадження новітніх методів у роботі, інноваційних прийомів, альтернативних підходів до викладання. Наполеон якось сказав: «Людина повинна змінювати свою тактику що 10 років, якщо хоче зберегти свою перевагу». Ніколи

занадто не прив'язуйтеся до процесів або методів, важливо постійно *перебувати в пошуках способів зробити роботу краще*.

Сьогодні тактику треба змінювати майже не кожен рік, а не раз на десять років. Відповідь новатора педагогіки полягає не в тому, щоб сперечатися з тезою «це завжди так працювало», а в тому, щоб запитати: «Чи можемо ми зробити викладання більше ефективним?».

Зростання передбачає інтелектуальний розвиток, який відкриває нові перспективи й розширює знання, допускаючи більшу різноманітність. Це не означає, що вдосконалення процесу є ідеальним рішенням для будь-якої ситуації. Інноваційне мислення визнає важливість вибірковості процесів, які потребують поліпшення.

Зв'язок є однією з найважливіших навичок аналітичного та інноваційного мислення. Уміння встановлювати зв'язок зі здобувачами освіти та їх батьками, комунікувати, відправляти стислі та інформативні повідомлення через месенжери є основою правильного спілкування та налагоджування відносин.

Значимість досягається через побудову професійних відносин з майбутніми фахівцями шляхом використання конкретних професійних задач, використання робочого інструментарію у процесі виконання професійних функцій.

Внесок – це необхідність віддавати себе і служити іншим. При здійсненні спільної діяльності, у процесі роботи над проектами, у парній діяльності розуміння необхідності участі учнів у справі може допомогти зрозуміти і краще сформулювати цілі, які ми допомагаємо їм досягти.

Потік (з психології) – психічний стан, у якому людина повністю включена в те, чим вона займається, це відчуття сфокусованості, концентрації та успіху під час діяльності.

«Бути у потоці» – це відчувати себе у певний момент свого життя, відчувати захопленість справою. «Бути у потоці» – значить уміти здійснювати самоконтроль, тобто опиратися стресам, мати емоційну гнучкість і бути стійким до зовнішніх впливів.

Лише бути і залишатися в «потоці» дає можливість кваліфікованому робітнику формувати навички лідера, який уміє здійснювати управління і позитивно впливати на підлеглих. Лідер – це не завжди керівник або управлінець. У першу чергу – це людина з так званою «товстою шкірою», здатна швидко та ефективно реагувати у різних ситуаціях. Тому вироблення умінь контролювати емоції, стани та почуття кваліфікованим робітником сфери послуг є провідним шляхом посилення продуктивності власної професійної діяльності. Стійкість як якість лідера – це здатність

довго зберігати і виявляти свої властивості, не піддаватися руйнуванню, псуванню, витримувати зовнішній вплив, протидіяти чомусь.

Стресостійкість як якість лідера – це інтегративна властивість особистості, що забезпечує здатність до соціальної адаптації, збереження значимих міжособистісних стосунків, успішної самореалізації, досягнення важливих цілей, збереження працездатності і здоров'я.

Емоційна гнучкість як якість лідера – це спроможність узгоджувати свої почуття, думки та дії зі зміною обставин, адаптуватися до нових, мінливих та непередбачуваних ситуацій; здатність до швидких реакцій, у тому числі визнання своїх помилок.

Таким чином, впровадження педагогічної логістики дозволяє узгодити вимоги роботодавця як замовника фахівців і закладів освіти як виконавця цього замовлення. Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що підготовка кваліфікованих робітників для промислових підприємств країни повинна включати в себе *навички успішності, зокрема, аналітичне мислення, інноваційність, стійкість, опірність стресам та гнучкість, які готують до постійних змін і є шляхом до розуміння й задоволення спектру потреб роботодавців.*

Список літератури

1. Мельник Ю., Пипенко І. Запровадження педагогічної логістики у вищій школі. *Збірник наукових статей вісник Льотної академії*. Сер. : Педагогічні науки. зб. наук. пр. Кропивницький: КЛА НАУ, 2017. Вип. 1. С. 100–105.
2. Сергеева Л. М., Микитюк С. М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2022. 56 с.
3. Сергеева Л. М., Муранова Н. П. Логістика безперервного професійного розвитку майстра виробничого навчання. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій: матеріали V Всеукраїнського науково-методичного семінару (5 листопада 2021 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка*. Глухів, 2021. 336 с. С. 42–44.
4. Світовий Економічний Форум назвав [топ-10 навичок 2025 року](https://osvitoria.media/news/svitovyj-ekonomichnyj-forum-nazvav-top-10-navychok-majbutnogo/). URL: <https://osvitoria.media/news/svitovyj-ekonomichnyj-forum-nazvav-top-10-navychok-majbutnogo/> (дата звернення: 10.10.2022).

КУПРІЄВИЧ ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА,
*доцент кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
кандидат педагогічних наук, доцент*

**ВЕКТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛОГІСТИКИ**

Перед освітою сьогодні гостро стоїть проблема перебудови її мети, змісту, форм, методів, засобів і всієї її організації у відповідності до вимог часу. В епоху інформаційних технологій виникає гостра потреба у висококваліфікованих фахівцях, достатньо обізнаних з сучасними методиками та засобами навчання, які можуть ефективно виконувати свою професійну діяльність, бути готовими для щоденного професійного й особистісного розвитку. На нашу думку сфера освіти має поєднувати в собі два важливих вектори – це «якість освіти» та «якість освітніх послуг».

Отже, якість освіти (результати навчання) необхідно розглядати у нерозривній єдності з якістю освітньої діяльності. Якість освітнього процесу є невід'ємною складовою якості освіти, яка залежить від якості освітнього середовища, включає якісні і кількісні характеристики освітнього процесу, якість професійної компетентності викладачів [1].

Якість освіти як система достовірних знань про процеси освіти (управління, організації, зв'язки, проектування, програмування, переорганізації тощо) потребує введення логістики, як одного з найбільш успішних механізмів управління, що дозволяють синхронізувати діяльність елементів педагогічної системи освітньої установи і знизити ризик неефективного використання освітніх ресурсів [6].

У реаліях сьогодення абсолютно всі викладачі мають необхідність демонструвати високі навички роботи у різних формах надання освітніх послуг, тому надзвичайно важливо аби викладач був невід'ємною частиною системи неперервної освіти і з відповідальністю ставився до власного професійного розвитку, зростання, самовдосконалення.

Основним напрямом удосконалення рівня професійної компетентності викладача закладу освіти є професійне самовдосконалення шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності. Швидкий розвиток сучасної науки, постійне нарощування інформації, підвищення вимог до будь-якого професіонала щодо його професійної компетентності потребують від кожної особистості прагнення й уміння систематично та наполегливо займатися самоосвітою [4].

Сучасні реалії почали диктувати нові правила щодо форм здобуття освіти і відповідно педагогічні працівники мають постійно вдосконалювати і оновлювати свої знання, щоб бути компетентними, сучасними, конкурентоздатними та професійними.

Так починаючи з 2020 року Міністерство освіти і науки України рекомендувало запровадити для здобувачів освіти дистанційне навчання у зв'язку зі стрімким зростанням показників захворюваності на COVID-19. Сьогодні Україна переживає нове випробування. З 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан. Президент

підписав Указ №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», який підтримано Верховною Радою. Всі заклади освіти, за можливості, знову почали здійснювати навчання в дистанційній формі.

Отже, на сьогоднішній день усі викладачі України працюють у новій реальності навчання здобувачів освіти, що вимагає дослідження, модернізації та налаштування системи надання освітніх послуг. І на даний момент спостерігається гостра необхідність у модернізації неперервної освіти і навчання для викладачів, адже однією з нових вимог до діяльності й розвитку майбутнього кваліфікованого робітника є мобільність. Виходячи з цього, можна визначити, що працівник у сфері освіти, має щорічно аналізувати ринок праці та базисно оновлювати свої навчальні та науково-практичні матеріали.

Неперервна освіта викладача має бути наповнена його власною вмотивованістю та базовими задачами, які він впродовж навчання має вирішувати. Викладач має підходити до власної неперервної освіти системно, тобто його навчання має складатися з утворення елементів, які є взаємопов'язаними між собою і підпорядковуються чіткій та визначеній меті. Важливо зазначити, що дійсне зростання фахового рівня педагогічної майстерності, нових вмінь та навичок, можливе тільки за умови бажання до навчання, самоосвіти та самовдосконалення. Тільки у випадку, коли викладач бажає удосконалити свою діяльність, підвищити рівень власної професійної компетентності, покращити професійну самостійність, тоді буде досягнений ним якісний результат. Пріоритет навчання для кожної особистості – одна з найважливіших особливостей сучасного суспільства. Передумовою цього є набуття педагогом навичок пошуку та опрацювання інформації, самоосвіти.

Лавиноподібне зростання обсягів інформації у всіх областях людської життєдіяльності, її постійне і швидке оновлення доводить нам, що отримання вузівського диплому – лише старт, а не фініш. Саме тому не має значення на якому етапі життєвого і професійного шляху знаходиться педагогічний працівник, він ніколи не зможе вважати свою освіту завершеною, а свою професійну концепцію остаточно сформованою. Замість принципу «освіта на все життя» педагогіка і психологія вже давно стали керуватися принципом «освіта впродовж життя», причому головною його формою стає самовдосконалення.

Список літератури

1. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ: ДСЯО, 2021. URL: <http://surl.li/adbkh> (дата звернення: 20.01.2023).

2. Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення: монографія / за наук. ред. С. Я. Харченка. К. Талком. 2019. 343 с.
3. Купрієвич В.О. Педагогічна логістика та її вплив на ринок освітніх послуг. *Управління розвитком ЗП(ПТ)О на засадах педагогічної логістики: стан, реалії, досвід*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 17 листопада 2022 р.) / ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Чернівці, 2022. 256 с. С. 161-163.
4. Купрієвич В.О. Самоосвіта як процес удосконалення професійної компетентності викладача закладу освіти. *Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії, перспективи*: тези доп. IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 7 квітня 2020 р.). Ірпінь-Київ. 2020. С. 227-228.
5. Сергєєва Л.М., Микитюк С.М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2022. 56 с.

ПРОСІНА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА,
*завідувач кафедри філософії і освіти дорослих Центрального
інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України
кандидат педагогічних наук, доцент*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК (SOFTS KILLS) ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі важливо розвивати м'які навички, які дозволяють бути особистості більш пластичними, гнучкими, що так важливо в умовах невизначеності та швидких змін. М'які навички стосуються до поведінкових компетенцій, навички міжособистісного спілкування, людиноорієнтованого навчання, вони покращують взаємодію між людьми, підсилюють продуктивність, відкривають можливості для кар'єрної перспективи і вважаються найбільш затребуваними навичками на ринку праці у сучасному суспільстві.

Метою статті є розкрити основні вектори розвитку м'яких навичок (soft skills) педагогічних та науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти.

Проблематика розвитку м'яких навичок є актуальною, її активно досліджують вітчизняні дослідники зокрема Абашкіна Н., Бутиліна О., Гайдученко Е., Давидова В., Длугунович Н., Дроздова Ю., Коваль К., Радченко Н., Татауршикова Д., Чуланова О. та ін.

А сам розподіл компетенцій на hard skills (важкі, або фахові вузькопрофесійні навички) і soft skills (м'які навички) відбувся в 50-70-х роках минулого століття в США

в процесі реформування підготовки особового складу та дослідження компетенцій в армії.

Є різні формулювання визначення поняття м'які навички («soft skills»), зокрема відомим є лаконічне визначення «soft skills» лауреата Нобелівської премії 2000 р. у сфері економіки Джеймса Хекман: «М'які навички передбачають успіх у житті» (англійською – «Soft skills predictsuccessin life».) Він вбачає причинно-наслідковий зв'язок між soft skills особисті та професійними досягненнями людей [4].

Традиційно вчені виділяють три категорії м'яких навичок:

1. Соціально-комунікативні: комунікативні навички, міжособистісні навички, групова робота, лідерство, відповідальність, етика спілкування.

2. Когнітивні: критичне мислення, навички вирішення проблем, новаторське (інноваційне) мислення, управління інтелектуальним навантаженням, навички самоосвіти, інформаційні навички, тайм менеджмент.

3. Атрибути особистості: чесність, оптимізм, гнучкість, креативність, мотивація, емпатія.

Для розвитку м'яких навичок у педагогічних та науково-педагогічних працівників варто визначитися з *методологічними векторами, під якими ми розуміємо напрями, спрямування, цілі, що визначають основні методологічні принципи, технології, методи, засоби навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти задля розвитку м'яких навичок.*

Актуальні методологічні вектори розвитку м'яких навичок педагогічних та науково-педагогічних працівників безпосередньо визначаються підходами, яких дотримуються ЮНЕСКО та Європейська комісія, які наголошують, що володіння м'якими навичками визначає рівень функціональної грамотності сучасного фахівця [5]; а також цілями сталого розвитку ООН, а саме у змісті однієї із найважливіших цілей – No4 «Якість освіти» зазначено про необхідність збільшити поширеність серед населення знань і навичок, необхідних для отримання гідної роботи та підприємницької діяльності) [3]; у Національній рамці кваліфікацій (НРК) [2], яка є одним із основоположних документів, що визначають вимоги до фахівця, що завершив навчання за певним рівнем освіти, надано перелік інтегральних, загальних, спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, які мають у нього сформуватися.

Відповідно до окреслених нами тенденцій у визначенні поняття м'які навички, актуальності їх розвитку, що засвідчено світовими та вітчизняними нормативними документами визначимо *методологічні вектори розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної педагогічної освіти.*

Першим методологічним вектором є *компетентнісна спрямованість організації процесу* розвитку в системі післядипломної освіти, акцентуємо увагу на тому, що важливо формувати не лише певні знання, але й творчу особистість, яка буде спроможною впроваджувати отримані знання у практичній діяльності та особистому житті. Сучасне суспільство потребує відповідальних особистостей, які успішно соціалізуються, можуть вирішувати складні нелінійні завдання, здатні активно і ефективно впливати на швидкий розвиток країни в воєнний та поствоєнний період.

Другим методологічним вектором розвитку м'яких навичок у педагогічних та науково-педагогічних є *наслідування стратегії людиноцентризму в освіті*. На важливості реалізації даної стратегії зокрема наголошує академік, президент НАПН України В. Кремень. Вчений зазначає на необхідності «перенесення центру діяльності на людину – її творчість, розум, уяву, волю на формування в неї здатності до нестандартних, якісно нових рішень та дій», також акцентує увагу на тому, що філософія людиноцентризму – «один з основних способів вирішення складних проблем сьогодення» [1].

Один зі шляхів реалізації людиноцентризму – індивідуалізація навчання, що передбачає впровадження особистісно-орієнтованого підходу. Розвиток м'яких навичок саме і потребує впровадженню даного підходу, використання дидактичних і методичних заходів, які забезпечать комфортні умови для навчання й розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників відповідно їх актуальним запитам і можливостям.

Третій методологічний вектор розвитку м'яких навичок у педагогічних та науково-педагогічних спрямовано на врахування процесу *навчання впродовж усього життя* як «багатовимірної навчальної діяльності, здійснюваної з метою набуття, поновлення, поглиблення і розвитку знань, навичок та професійної компетентності; орієнтований на всебічний розвиток особистості, вміння вчитися, щоб мати підготовку виконувати різноманітні соціальні ролі і професійні обов'язки, а також брати участь у суспільному розвитку. Індивідуальний досвід кожного є складним видом соціальних відносин, оскільки стосується одночасно культури, професійної діяльності і громадянськості».

Розвиток м'яких навичок саме і відбувається безперервно впродовж усього життя та є ключовим фактором підготовки особистості до умов конкуренції в глобальній економіці та всебічного розвитку.

Список літератури

1. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору К.: Пед. думка, 2009. 520 с.
2. Національна рамка кваліфікацій. Головна. URL: <https://nqa.gov.ua/national-qualification-frame> (дата звернення: 16.01.2023).
3. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року | United Nations Development Programme. *UNDP*. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/перетворення-нашого-світу-порядок-денний-у-сфері-сталого-розвитку-до-2030-року> (дата звернення: 16.01.2023).
4. Ciappei C. Soft skills to govern action. Speech at “Soft skills and their role in employability – New perspectives in teaching, assessment and certification”, workshop in Bertinoro, FC, Italy. November 2015
5. Sala, A., Punie, Y., Garkov, V. And Cabrera Giraldez, M., Life Comp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence, EUR30246 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020 URL: <http://www.anc.edu.ro/wp-content/uploads/2021/04/Lifecomp-The-european-framework-for-personal-social-and-learning-to-learn-key-competence.pdf> (дата звернення: 16.01.2023).

АЛЕКСЕСВЕЦЬ ВІКТОРІЯ САВВИЧНА,
*заступник директора з навчально-виховної роботи
ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і
торгівлі»*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГІСТИКИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗП(ПТ)О

У сучасних умовах динамічного розвитку технологій та суспільства провідною функцією закладів професійної (професійно-технічної) освіти постає забезпечення формування якостей майбутніх кваліфікованих робітників, необхідних для ефективного функціонування в умовах безперервних змін і зростання вимог соціально-професійного середовища. Оскільки на сучасному ринку праці потрібні універсальні випускники, які розвинені в різних сферах діяльності, здатні до швидкої адаптації, вміють перемикатися з одного виду діяльності на інший.

Дослідження авторитетних організацій, таких як Всесвітній економічний форум (WEF) [4], Організації економічного розвитку та співробітництва (OECD) [3] та інших, відзначають значущість розвитку soft skills майбутніх робітників для досягнення конкурентоспроможності на ринку праці, визначаючи зазначені навички як один з нових треків світу, що динамічно змінюється.

У жовтні 2020 року Давоський світовий економічний форум у своєму черговому аналітичному звіті «Майбутнє робочих місць» [4], як прогноз для 2025 року, оприлюднив оновлений список soft skills – актуальні навички для успіху в майбутньому.

Їхній перелік сформовано за результатами опитування керівників глобальних компаній щодо того, які навички знадобляться працівникам для успішної кар'єри в майбутньому.

Порівняння цього каталогу з аналогічними прогнозами для 2015 та 2020 рр. засвідчує, що в списку незмінно залишилося вирішення проблем. Натомість до критичного мислення додано аналіз, до креативності – оригінальність та ініціативність. Таким чином додаються акценти, які допомагають краще зрозуміти очікування працедавців. Водночас у прогнозі для 2025 року з'явилися зовсім нові навички: активне навчання, навчальні стратегії та проєктування технологій і програмування. Саме це обумовило науковий інтерес творчої групи педагогів ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» у реалізації регіонального експерименту «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» до розробки теоретичної основи формування цих нових м'яких навичок в учнів ліцею.

Найважливішим оновленням у списку навичок успіху, на нашу думку, є активне навчання та навчальні стратегії. Адже саме вміння вчитись активно й ефективно є запорукою успіху в майбутньому, яке визначатиметься динамічними змінами, невизначеністю й необхідністю та готовністю до перекваліфікації.

Формування навички активне навчання та навчальні стратегії в учнів ЗП(ПТ)О, на сьогодні, залишається малодослідженою проблемою. В доступних наукових джерелах не виявлено загальноприйнятих характеристик зазначеної навички, тому перед нами постало питання уточнення його сутнісних характеристик.

Аналіз наукових джерел засвідчив поширене використання поняття «активне навчання» як процесуально-організаційної характеристики взаємодії педагога й учня в освітньому процесі. Зокрема, українська дослідниця І. Дичківська активне навчання розглядає як «таку організацію та ведення навчального процесу, яка спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів (учнів) за допомогою широкого, бажано комплексного, використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських засобів» [1, с. 17]. Однак для нашого дослідження необхідне трактування «активного навчання та стратегії навчання» як особистісної характеристики майбутніх кваліфікованих робітників.

Проведені наукові дискусії дозволили нам визначити, що навичка активне навчання учнів ЗП(ПТ)О – це усвідомлена потреба й здатність майбутнього кваліфікованого робітника бути суб'єктом освітньої діяльності, що передбачає високий рівень пізнавального інтересу, відкритість до нового, уміння здійснювати самооцінку відповідності свого освітнього рівня вимогам професійного середовища, визначати

особистісно значимі цілі професійної освіти та саморганізувати свою пізнавальну діяльність для їх досягнення.

Активному навчанню можна і потрібно вчитися, як і будь-якої іншої справи. Якщо майбутній робітник оволодіє цією навичкою, то реагування на нові вимоги професійної діяльності стане якщо не легким, то хоча б зрозумілим і передбачуваним заняттям.

У процесі уточнення сутності конструкту «стратегії навчання» як складової досліджуваного soft skills, ми виявили численні трактування терміну «стратегія», що використовується науковцями при характеристиці різних сфер людської діяльності. В нашому дослідженні ми поділяємо підхід, в якому «стратегія характеризується узгодженням індивідуальних особливостей суб'єкту діяльності й актуальних умов виконання цієї діяльності, вона об'єднує в єдине дії та процеси відповідно мети діяльності, й головне – стратегія є одним із визначальних факторів досягнення успіху в будь-якій діяльності людини» [4].

Отже, стратегії навчання є специфічними діями, які використовують учні для того, щоб навчання було легшим, швидшим, цікавішим, більш керованим самим учнем, тобто авторегульованим, більш ефективним. В освітній сфері апробовано значну кількість стратегій навчання, відтак, процес професійного навчання може бути серйозно полегшений, якщо майбутні кваліфіковані робітники знатимуть про ці стратегії, матимуть можливість обирати для себе ті стратегії, які найбільше їм підходять, і використовувати їх у процесі самостійної роботи, самоосвіти тощо.

На наступному етапі наукового пошуку завдяки проведеному опитуванню роботодавців та педагогів було визначено індикатори розвитку навичок активного навчання та навчальних стратегій учнів закладів професійно-технічної освіти, що відображають їхній прояв в когнітивній, ціннісно-мотиваційній та діяльнісній сфері.

Когнітивна сфера. Обізнаність щодо: своїх індивідуальних особливостей, пізнавальних ресурсів (пам'ять, мислення, увага) можливих стратегій навчання та шляхів оптимального їх вибору; ролі місця навички активного навчання для досягнення успіху в професійній сфері

Ціннісно-мотиваційна сфера. Ціннісне ставлення до: пізнання навколишнього світу; пізнання інновацій у професійній сфері; самоосвіти (самонавчання, саморозвитку); досягнення успіху в пізнавальній діяльності; суб'єктної позиції в процесі навчання; прояву ініціативності, активності, самостійності, інноваційності.

Діяльнісна сфера: уміння навчатись швидко завдяки ефективному використанню своїх пізнавальних ресурсів; уміння самостійно формувати нові знання, критично

мислити; уміння бути суб'єктом процесу пізнання; здійснювати самостійно менеджмент своєї пізнавальної діяльності; уміння використовувати сучасні технології для пошуку, аналізу інформації та вибору необхідної.

Оцінка прояву визначених показників досліджуваної навички в освітній діяльності учнів дозволить визначити рівень її сформованості та виявити актуальні завдання процесу формування в майбутніх кваліфікованих робітників навички активне навчання та стратегії навчання для забезпечення їх конкурентоспроможності в майбутній професійній діяльності.

У процесі дослідження ми виявили значний потенціал педагогічної логістики для оптимізації процесу формування soft skills учнів ліцею взагалі і навички активне навчання та стратегії навчання в умовах закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Педагогічна логістика (англ. Educational logistics) – «піддисципліна логістики, яка займається менеджментом (управлінням) педагогічних потоків, виходячи з принципів логістики (особливо «точно в строк») і принципу простоти реальних систем» [2, с. 148].

Одним із проявів ефективного використання педагогічної логістики в управлінні освітнім процесом ДЗП (ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» є залучення учнів до реалізації різносторонніх проєктів в навчальному процесі, виробничій практиці, діяльності учнівського самоврядування тощо. Проєктна діяльність учнів передбачає продуктивну взаємодію між собою, з педагогами, роботодавцями, представниками громадянського суспільства тощо. Це дозволяє оптимально використовувати всі ресурси й можливості освітнього простору для розв'язання актуальних завдань професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, зокрема формування в них необхідних soft skills.

Отже, педагогічна логістика забезпечує синхронізацію використання всіх ресурсів відкритого освітнього простору ЗП(ПТ)О для створення сприятливих організаційно-педагогічних умов формування soft skills учнів.

Список літератури

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. 2004. Київ, Академвидав. 320 с.
2. Сергеева Л. М. Освітня логістика в управлінні розвитком професійно-технічного навчального закладу. *Вісник післядипломної освіти*. 2014. Вип. 11. С. 144–153.
3. Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills OECD [Electronic resource] URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226159-en> (дата звернення 17.09.22)
4. These are the top 10 job skills soft tomorrow – and how long it takes to learn them. Oct 21, 2020 - [Electronic resource]. URL: https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them?utm_source=facebook&utm_medium=social_scheduler&utm_term=Education%20and

НІКІШИНА ОЛЕСЯ ВАЛЕНТИНІВНА,
*директор Вищого професійного училища №3 м. Чернівці,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист*

ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ЛОГІСТИКИ (КОМПЛЕКСНІСТЬ, ВАРІАТИВНІСТЬ) В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ЗП(ПТ)О

Завдання сучасного закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) – підготовка висококваліфікованих робітників, ефективна реалізація інноваційної, професійної освіти та сприяння кожному у всебічному розвитку і лідерському становленню для задоволення потреб особистості, суспільства, держави. Управляти сучасним ЗП(ПТ)О означає створювати освітній простір, адекватний змінам в освіті, сучасним тенденціям розвитку держави, конкурентоспроможності в умовах, що відповідають соціальним запитам суспільства.

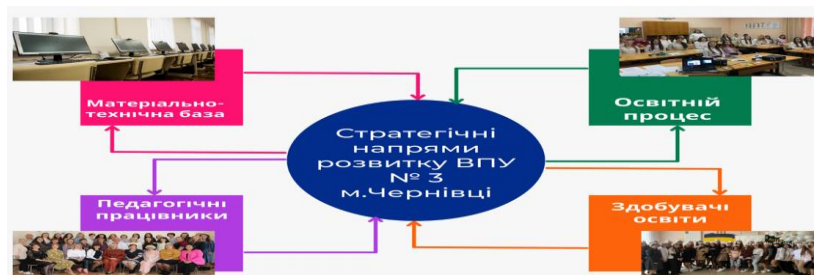
Діяльність ЗП(ПТ)О можна охарактеризувати як процес, що постійно повторюється, тому логістичне управління можна розглядати як замкнений управлінський цикл, який також постійно повторюється і направлений на обслуговування руху різних видів потоків з метою спрямованого управлінського впливу на їх параметри. Педагогічна логістика сприймається як механізм ефективного управління, ідея, технологія, спрямована на підвищення якості освітнього процесу.

Робота усіх складових сучасної професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) вимагає кардинально інших підходів: гнучкості замість сталості, ініціативності замість очікування, якості замість кількості, орієнтації на результат, а не на виконання плану. Враховуючи вище зазначене, ми опираємося на принципи логістики, які є актуальними при управлінні розвитком ЗП(ПТ)О (комплексність та варіативність).

Вище професійне училище № 3 м. Чернівці – демократичний заклад професійної освіти, в якому панує атмосфера порозуміння, довіри, творчості, вільного волевиявлення, академічної свободи. Система управління закладом – ефективна та відкрита, створена на основі інформаційної системи, базується на здобутках сучасної науки та техніки.

Вище професійне училище №3 м. Чернівці – заклад професійної освіти, що має позитивний імідж, зберігає та примножує власні традиції, активно розвивається через взаємодію освітнього, професійного та соціального осередків.

Розглянемо стратегічні напрями розвитку ВПУ № 3 м. Чернівці (рис.1)

Рис. 1 Стратегічні напрями розвитку ВПУ № 3 м. Чернівці

► **Матеріально-технічна база.** Для здійснення якісної підготовки кваліфікованих робітників в училищі створена матеріально-технічна база, яка дозволяє виконувати робочі навчальні плани і програми з професій та відповідає вимогам нормативних документів: навчальні корпуси, де розміщені кабінети професійної та загальноосвітньої підготовки; навчально-виробничі майстерні. Варто зауважити, що протягом останніх шести років матеріально-технічна база закладу суттєво оновилася і поповнилася.

На базі закладу створені Навчально-практичний центр сучасних швейних технологій (2017 р.) та Навчально-практичний центр сучасних технологій крою та дизайну (2022). У гуртожитку училища завдяки тісній співпраці з міжнародною гуманітарною організацією Save The Childrer відбулося відкриття дитячого простору, Цифрового навчального центру DLS – осередок дистанційного навчання для дітей ВПО та здобувачів освіти ЗП(ПТ)О. Кабінети та майстерні оснащені сучасними засобами навчання: швейним і перукарським обладнанням, комп'ютерною технікою, доступом до мережі Інтернет.

► **Педагогічні працівники.** Вище професійне училище №3 м. Чернівці – освітній простір, що сприяє діловому спілкуванню та професійному зростанню педагогів, реалізації їх педагогічної свободи. Керівник закладу та його заступники (адміністрація закладу) є ключовими фігурами з впровадження інноваційних технологій в освітній процес. В училищі запроваджено якісну вертикаль адміністративного супроводу діяльності, а саме кожний структурний підрозділ очолюють досвідчені фахівці, які користуються повагою колег і вибудовують стратегічний розвиток підрозділу в контексті загальної політики освітнього закладу, максимально залучаючи педагогів та матеріально-технічні можливості. Керівник взаємодіє з учасниками освітнього процесу

в освітньому середовищі. Він впливає на нього – формує, оскільки визначає стратегію розвитку закладу, представляючи його на різних рівнях зовнішніх контактів.

Сьогодні у закладі створені всі умови для участі педагогів в освітніх програмах (у тому числі і міжнародних), науково-практичних конференціях, семінарах, тьюторіалах, продовження навчання та підвищення кваліфікації, публікації власних наробок у педагогічній пресі, на спеціалізованих сайтах. Викладачі, майстри виробничого навчання активні учасники педагогічного експерименту регіонального рівня за темою «Формування м'яких навичок майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» (керівник експерименту – Микитюк С.М., директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області, науковий керівник – Сергеева Л.М., завідувач кафедри професійної і вищої освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України).

► *Пріоритетні напрями організації освітнього процесу.* Вивчення ринку освітніх послуг, попиту та пропозицій ринку праці у регіоні. За результатами аналізу цих показників розширення напрямків підготовки затребуваних у регіоні кваліфікованих робітників, розробка нових конкурентоздатних освітніх програм з підготовки кваліфікованих робітників. Впровадження змішаної форми навчання: очна (денна) + онлайн, дистанційна (за вимогами сьогодення). Саме таке навчання дозволяє залучити весь контингент в освітній процес, при цьому не порушити встановлених вимог розташування учасників процесу в укриттях та протиепідемічних заходів. Здійснення освітнього процесу на основі технологій інноваційного навчання: інтерактивних, проектних, інформаційних. Формування у здобувачів освіти якостей, навичок і вмінь, необхідних сучасній людині: здатність до комплексного вирішення проблем, критичне мислення, медіаграмотність, уміння мислити глобально, готовність працювати у команді. Соціальне партнерство: співпраця з центрами зайнятості, підприємствами міста та регіону на підготовку кадрів, проведення виробничої практики та дипломної практики. Більш як 70 років наш заклад готує кваліфікованих робітників для підприємств міста, регіону та всієї України. За багаторічну діяльність освітній заклад змінював назву, але неодмінною лишилася вимога – забезпечення підприємств легкої промисловості та сфери побуту висококваліфікованими, конкурентоспроможними робітниками. На сьогоднішній день соціальними партнерами Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці є більше сорока підприємств легкої промисловості та сфери побуту.

Здобувачі освіти – добровільні та зацікавлені партнери, рівноправні учасники освітнього процесу у ЗП(ПТ)О (рис. 2).

Рис. 2 *Форми співпраці з основними стейкхолдерами – здобувачами освіти*

1. З метою формування якісного та професійного контингенту впровадження більш дієвих методів профорієнтаційної роботи: тренінги; воркшопи, Дні відкритих дверей, онлайн-семінари для учнів шкіл, проведені викладачами та майстрами виробничого навчання закладу;
2. Налагодження тісної співпраці з громадськими і молодіжними організаціями, комунікації з органами місцевої влади шляхом участі у міських та регіональних заходах. Ґрунтовна практична підготовка у тісній взаємодії з роботодавцями;
3. Активізація роботи «Центру кар'єри», розвиток soft skills та hard skills у майбутніх кваліфікованих робітників через участь у конкурсах професійної майстерності різних рівнів (від училищних до міжнародних), діяльність творчої студії «STYLE».
4. Психолого-педагогічна підтримка учнівської молоді задля формування здорової та успішної особистості. Майстер-класи, тренінги, соціальні проекти, квести, флешмоби допомагають активізувати таланти та здібності для реалізації комплексного вирішення проблем, міркування та ідей.
5. Спонування та підтримка молодіжних ініціатив через роботу учнівського самоврядування – активного учасника процесу управління училищем, ініціатора різноманітних заходів, захисника прав та інтересів здобувачів освіти.
6. Стимулювання кращих здобувачів освіти закладу за результатами їх навчання та громадської активності.

Отже, підсумовуючи, варто зазначити, що логістичний підхід в управлінні розвитком PG(GN)J визначає ряд пріоритетів, дотримання яких дозволить професійній освіті в Україні наблизитися до тих загальних підходів, які існують в ЄС:

- розширити управлінські повноваження на регіональному рівні та рівні освітнього закладу;
- якісно підвищувати управлінську спроможність керівних кадрів ЗП(ПТ)О;

- ▶ визначити співпрацю з роботодавцями та іншими соціальними партнерами пріоритетним напрямом;
- ▶ активізувати роботу над створенням Національної системи кваліфікації, яка б сприяла гнучкості реагування на потреби ринку праці;
- ▶ постійно підвищувати рівень інформатизації та рівень застосування інформаційно-комунікативних технологій.

Вказані пріоритети в управлінні розвитком ЗП(ПТ)О дають можливість забезпечити якісно новий рівень системи підготовки кваліфікованих робітників, співпраці з громадськістю, роботодавцями, розширюють діапазон запровадження нових форм, нових методик, інновацій в освітньому процесі, змістовно змінюють поняття «професійно-технічна освіта», трансформуючи його в професійну освіту та навчання.

Список літератури

1. Кальченко А. Г. Основи логістики: Навч. посібн. Київ: Товариство «Знання», КОО, 1999. 135 с.
2. Сергеева Л. М. Керівнику професійного навчального закладу. Київ: Вид. група «Шкільний світ», 2018. 112 с.
3. Сергеева Л. М., Микитюк С. М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці, «Букрек», 2022. 56 с.
4. Пономарьова Ю. В. Логістика: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 192 с.
5. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. Київ, 2003. 296 с.

ГОРБАЧОВА ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА,
*директор ДНЗ «Одеський професійний
ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського»*

ФІНАНСОВИЙ ТА МАТЕРІАЛЬНИЙ ЛОГІСТИЧНІ ПЕДАГОГІЧНІ ПОТОКИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Як відомо, Конституція закріплює право громадян України на отримання безкоштовної професійно-технічної освіти в державних закладах. Ця норма прописана у ст. 53 Конституції.

Фінансування професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством. Фінансовий та матеріальний розвиток закладу освіти – це основні складові успіху освітнього процесу.

Сформоване в процесі експериментальної роботи Сергєєвої Л. М. та Микитюк С. М. бачення досліджуваної проблематики дало змогу гіпотетично припустити той факт, що базовим потоком педагогічної логістичної системи ЗП(ПТ)О буде потік тих, хто навчається (здобувачі освітніх послуг), потік здоров'я, спрямований на розвиток і реалізацію творчого потенціалу та тривалість активної діяльності здобувачів освітніх послуг, а обслуговують його сервісний потік, інтегрований з фінансовим, матеріальним і/або інформаційним потоком, а також кадровий потік та потік знань, який охоплює такі ланки, як виробництво знань, видалення застарілих і дистрибуцію (розподіл) знань у відкритому освітньому середовищі. Нині педагогічна логістика стає новим міждисциплінарним науковим напрямом, затребуваним в різних освітніх галузях [1].

У нашому ліцеї щорічно проводяться уроки фінансової грамотності від представників ПРИВАТ БАНКУ, які дають можливість учасникам освітнього процесу бути обізнаними в новинах та інноваціях даної організації. Здобувачі освіти мають можливість не тільки поспілкуватися, а й навчитися працювати в ПРИВАТ 24 на професійному рівні.

Для зручної організації освітнього процесу кабінети та майстерні облаштовані відповідно до вимог сьогодення. Так, на сьогодні у 9 навчальних кабінетах із 17 викладачі працюють на мультимедійних дошках та із сучасними великоформатними телевізорами.

100% кабінетів та майстерень обладнані проекторами та комп'ютерним забезпеченням для педагогічних працівників.

Наш навчальний заклад має тісний зв'язок зі службами з надзвичайних ситуацій, які систематично проводять з учнями бесіди з актуальних в даний час тем:

1) Пожежа та порядок дій при ній. 2) Дії при арт-обстрілі житлового будинку, повітряній тривозі. 3) Дії при виявленні вибухонебезпечних предметів. 4) Дії при хімічній атаці/загрозі.

Педагогічні працівники ліцею постійно підвищують свою кваліфікацію. Метою є їх професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти. Педагогічні працівники безкоштовно проходять курси підвищення кваліфікації в Центральному інституті післядипломної освіти, Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Одеській академії неперервної освіти Одеської обласної ради.

Наші майстри виробничого навчання та здобувачі освіти мають змогу безкоштовно бути слухачами професійних семінарів, знайомитися з новинками

провідних фірм краси, а також спробувати всі матеріали на практиці, оцінити переваги та недоліки сучасних косметичних засобів. Перевагою таких семінарів є ще й те, що учасники освітнього процесу мають можливість відпрацьовувати та тестувати косметичні засоби на моделях.

Важливим результатом такої співпраці є те, що наші здобувачі освіти щорічно є учасниками Міжнародних та Всеукраїнських фахових конкурсів. Участь у конкурсі професійної майстерності – це унікальна можливість проявити свій талант і мистецтво. Змагання – це завжди рух до мрії! Конкурс фахової майстерності допомагає підтримати інтерес учасників освітнього процесу до професійної (професійно-технічної) освіти, мотивує до кращого навчання і проводиться з метою підвищення рівня професійної підготовки, формування професійних компетентностей, підвищення інтересу до обраної професії та розвитку творчої активності здобувачів освіти, розвитку м'яких навичок.

Саме завдяки володінню м'якими навичками ми співпрацюємо з корисними для всіх учасників освітнього процесу закладами-організаціями-партнерами. Так, наш навчальний заклад тісно співпрацює з Південноукраїнським національним педагогічним університетом. Ми разом розробляємо ескізи колекцій на їхньому сучасному обладнанні. На нашій базі потім реалізуємо ці ескізи. Важливою підтримкою у такій роботі є співпраця із замовниками кадрів, які надають нам матеріали для колекцій. Важливу роль у розвитку м'яких навичок у здобувачів освіти посідає участь у Міжнародних конкурсах за вподобаннями. Так здобувачі освіти взяли участь у конкурсі «Змагаймося за нове життя» (присвячений творчості Лесі Українки) та у Всеукраїнській літній науковій філологічній школі Малої академії наук.

Завдяки спільній організованій роботі усіх учасників освітнього процесу з 2022/2023 навчального року наш заклад освіти має змогу безкоштовно використовувати електронний розклад, електронний журнал та електронний щоденник, які в сучасних умовах надзвичайно необхідні для ефективної роботи. Це сучасні цифрові онлайн-розділи, створені з метою організації дистанційного та змішаного навчання. 100% педагогічних працівників пройшли навчання щодо роботи на даними застосунками.

Завдяки підтримці Міністерства освіти і науки України наш навчальний заклад має ліцензії на безкоштовне використання нашими учасниками освітнього процесу платформи Кластайм, Зум та Гуглворкспейс. Це дозволяє зробити освітнє середовище інформативним, корисним, швидким у взаємозв'язку.

У 2021 році ми отримали можливість осучаснити кухню у гуртожитку. Здобувачі освіти мали змогу спланувати дизайн кухні, а потім і приготувати смачненьке.

Найголовнішим нашим досягненням у 2022/2023 навчальному році став дозвіл на проведення уроків теоретичного та виробничого навчання у стінах ліцею. Під час повітряних тривог ми маємо офіційний дозвіл працювати у сховищі.

Список літератури

1. Сергеева Л.М., Микитюк С.М. Впровадження моделі розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2022. №1 (23). С. 101–109.
2. Руда М. В. Перспективи впровадження освітньої логістики в Україні. Вісник національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук. пр. 2012. Вип. 749. С. 71–77.

ДОКТОРОВИЧ ВАЛЕРІЯ МИКОЛАЇВНА,
заступник директора з навчально-виробничої роботи
ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і
дизайну», доктор філософії (Ph.D)

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ЗП(ПТ)О НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛОГІСТИКИ: ЕКОФАСИЛІТАЦІЙНИЙ ПІДХІД

Теоретичну значущість та зміст наповнення поняття soft skills було досліджено у працях закордонних науковців, таких як Р. Болстад (R. Volstad), К. Двек (K. Dwek), Г. Пауелл (H. Powell) та вітчизняних: Н. Абашкіна, С. Андрущенко, О. Бондаренко, Л.Сергеева, В. Євтушенко, Ю. Захарченко, П. Сосновенко, І. Ткачук.

Як зазначає Л. Сергеева, «логістика відповідає зусиллями, спрямованими на виявлення всіх наявних ринкових можливостей та удосконалення системи схвалення рішень» [1, с. 149]. Педагогічна логістика покликана більш ефективно організувати і вибудувати освітній процес, з її допомогою буде можливо вирішити основні освітні виклики, з якими стикаються ланки великого освітнього ланцюжка [2, с.12].

Термін «екофасилітація» широко застосовується у психології та означає «інноваційний неклінічний підхід до надання психологічної допомоги» [3].

На підставі аналізу робіт американського психолога К. Роджерса (C. Rogers) [4, с.225] педагог-фасилітатор, займаючи партнерську позицію, сприяє розвитку здобувача освіти. Таким чином особистість формується завдяки впливу освіти,сприяючи якісно новим змінам в її структурі.

Екофасилітація – це екологічна фасилітація, що центрується на особистості, у нашому випадку це всі учасники освітнього процесу: батьки, здобувачі освіти, педагогічні працівники. «Еко» – це екологічність, що означає бережно ставитися до

себе (внутрішній потенціал) і до інших (зовнішні чинники), довіряти особистим внутрішнім механізмам саморегуляції.

Дослідниця О. Галіцан розглядає педагогічну фасилітацію «як вид педагогічної діяльності вчителя, яка має за мету допомагати дитині в усвідомленні себе як самоцінності, підтримувати її прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення» [5, с.225].

Метод «екофасилітація» розроблено та науково обґрунтовано у 90-х роках ХХ ст. професором П. Лушиним. Екофасилітація – короткотерміновий метод психологічної допомоги, тобто після 1–3 сесій відбуваються суттєві глибинні системні зміни, що підтверджено багаторічним досвідом впровадження методу [3].

Рис. 1. Схема екофасилітаційного потоку в закладі професійної (професійно-технічної) освіти. Джерело: складено автором

На підставі наукового аналізу виділяємо в ЗП(ПТ)О наступні етапи реалізації екофасилітаційного підходу в ЗП(ПТ)О: ідентифікація проблеми, визначення проблеми, вивчення проблеми, прийняття рішень, визначення оптимального рішення, розв'язання проблем (формування soft skills), оцінка результату.

Ідентифікація проблеми. На цьому етапі доцільно роботи SWOT, PEST – аналіз, який дозволить урахувати всі можливості, загрози зовнішнього середовища, сильні та слабкі сторони внутрішнього середовища, що безумовно відкриє можливості стратегічного бачення результату.

Визначення проблеми. Визначення проблем та формулювання цілей дослідження – найважливіший його етап. Правильно сформульована проблема та точно визначена мета дослідження є запорукою успішного його проведення. Помилки, що можуть бути допущені на цьому етапі, можуть призвести до неправильно витраченого часу. Цілі можуть бути описовими та пошуковими. Описовими цілями перевіряємо суперечності, пошуковими – вибудовуємо стратегію розвитку.

Прийняття рішень. Рішення бувають потенційними та альтернативними. Наприклад, виробниче навчання може бути проведене в майстернях закладу або

організоване на виробництві. Організація стажування здобувачів освіти відбувається в навчально-практичних центрах України чи в рамках міжнародної співпраці за кордоном.

Визначення оптимального рішення – це план вирішення проблеми, який закріплюється в наказах, у яких закріплюються відповідальні, визначені терміни, розписуються та затверджуються заходи.

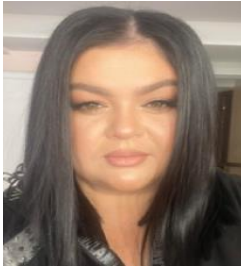
Розв'язання проблеми. Саме на цьому етапі відбувається формування ключових компетентностей *soft skills*: навчальні навички, які допомагають адаптуватися до робочого середовища та вдосконалювати свої знання, уміння і компетенції; навички грамотності, які допомагають розрізняти факти, публікувати інформацію, створювати технології, визначати достовірність джерел та інформації; соціальні навички – здатність успішно й ефективно взаємодіяти з конкретними людьми або різними групами, досягаючи поставлених цілей; особистісні навички – якості людини, які певним чином характеризують її особистість.

Оцінка результату отримується шляхом індекаторно-інструментального дослідження освітньої діяльності. Якщо показники від'ємні, це свідчить про те, що на одному з етапів дослідження ми припустилися помилки.

Освітня логістика надає можливість синхронізувати педагогічну систему, наблизити її за рівнем управління до економічних систем [1, с. 148]. Саме вона відображає модель освітнього процесу з урахуванням управлінських рішень і об'єднує зміст, стратегію, форми, засоби для одержання позитивного результату на шляху інноваційних змін.

Список літератури

1. Сергеева Л. М. Освітня логістика в управлінні розвитком професійно-технічного навчального закладу. Вісник післядипломної освіти. 2014. Вип. 11. С. 144–153.
2. Сергеева Л. М., Микитюк С. М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2022. 56 с.
3. URL: <https://epf.com.ua/> (дата звернення: 15.11.2022).
4. *Freedom to Learn* by Rogers, Carl R.; Freiberg, H. Jerome. [1994, 3rd Edition.]
5. Галіцан О. А. *Формування педагогічної фасилітації майбутніх учителів у процесі навчання у вищому навчальному закладі.* / Ольга Анатоліївна Галіцан. Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 5 (155). Частина I. Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. С. 223–227.

СТАСЮК ОЛЬГА ІВАНІВНА,
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К.Д. Ушинського»

SOFT SKILLS – ЕФЕКТИВНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

Лідер серед здобувачів освіти. Фактори, що впливають на формування особистості лідера. Соціально-психологічна структура групи завершується висуненням лідера. Лідерство – стосунки домінування і підпорядкування, впливу і прямування в системі міжособистих стосунків у групі. Лідерство виявляється у вмінні пробудити у одногрупників мрію, до якої вони прагнуть наблизитися, «вдихнути» в них необхідну для цього енергію. В основі даного процесу лежить здатність лідерів притягувати до себе людей, несвідомо викликати почуття захоплення і любові. Невід’ємною властивістю лідера є наявність наслідувача.

Лідерство – це питання сили впливу, що залежить від співвідношення особистих якостей лідера з якостями тих, на кого він хоче вплинути. Якості, які забезпечують ефективне лідерство здобувачів освіти: готовність брати на себе відповідальність; уміння приймати правильне рішення у непередбачених ситуаціях; прагнення до самоствердження та самореалізації; наявність волевих якостей; вплив на інших; оригінальне творче мислення; комунікативні та організаторські здібності; впевненість в собі тощо.

Педагогічними умовами формування лідерських якостей є створення стимулюючого і розвивального середовища на основі використання інтерактивних форм роботи, забезпечення цілеспрямованого розвитку лідерських якостей підлітків шляхом організації колективу команди та звичайно урахування особливостей і розвиток мотивації лідерства підлітків.

У підлітковому віці відбувається суттєва перебудова мотивації лідерства. Формування ціннісних орієнтацій, ідеалів і установок, розвиток самосвідомості та ідентичності, особистісне і попереднє професійне самовизначення, формування стійких інтересів підлітка змінюють характер мотивації лідерства в бік дедалі більшої усвідомленості і довільності. Співвідношення мотивів і мети мотивації лідерства визначає її справжній сенс для здобувачів освіти.

Отже, які існують методи діагностики лідерських якостей:

Соціометричні дослідження у групі, що застосовується для з'ясування взаємин у колективі, виявлення ставлення здобувачів освіти одних до одних, того, як вони оцінюють певні якості своїх одногрупників кому надається перевага, коли йдеться про обрання лідера у групі.

Оцінка комунікативних і організаторських здібностей, дана методика використовується для виявлення комунікативних і організаторських здібностей особистості (уміння чітко і швидко встановлювати ділові та товариські стосунки з людьми, намагання розширювати контакти, участь у групових заходах, вміння впливати на людей, бажання виявляти ініціативу).

Методика спостережень уважно спостерігайте за групою. Використовуйте для цього як самі уроки, так і позаурочну діяльність і навіть зміни. Лідер не обов'язково повинен бути яскравим і активним здобувачем освіти, цілком можливо, спокійний і впевнений у собі учень поведе за собою інших. Твердість думки, принциповість, вміння організувати одногрупників і сміливість у висловленні своїх думок, саме на такі риси ви повинні звертати увагу.

Для виявлення лідера проводимо тренінгові заняття: з розвитку лідерських якостей; з розвитку навичок конструктивного спілкування та вирішення конфліктів; з формування товарищескості; з формування толерантності; з формування необхідних для лідера якостей (впевненість, комунікабельність, вміння працювати в команді), допомога в самоаналізі своїх сильних та слабких сторін.

Завдання закладу освіти – створити середовище, яке сприятиме розвитку лідерських навичок у здобувачів освіти і їхнього творчого потенціалу, самореалізації особистості, формуватиме готовність до особистісного самовдосконалення, забезпечуватиме реалізацію особистих потреб. Ефективність і стабільність такого середовища буде підвищуватися, якщо воно утворить єдиний інтегративний простір, що складається з різних мікросередовищ, впродовж тривалого періоду.

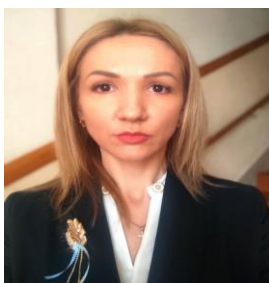
Сьогодні існує постійна висока потреба суспільства й окремих соціальних організацій у пошуку й відборі успішних лідерів. Мобільність, ініціативність, здатність генерувати й сприймати новації в житті та навколишньому світі роблять молодь стратегічним ресурсом країни. Тому в закладах освіти необхідно розробити цілеспрямовану систему роботи з розвитку й активізації лідерського потенціалу молоді. Головними завданнями такої роботи є: навчити молоду людину проявляти, розвивати базові лідерські якості й грамотно застосовувати свій лідерський потенціал; удосконалювати вміння й навички володіння харизматичним впливом, принципами гнучкості, основними технологіями самомотивації й управління. В сучасному світі

освіта має бути спрямована не тільки на передачу знань, а й на формування навичок та підтримку учня в його становленні як особистості та повноцінного автора свого життя. Перспективи подальших розвідок будуть сфокусовані на побудову системи розвитку лідерських навичок учнів закладу професійно технічної освіти.

Так як я є класним керівником, я активно впроваджую діагностичні дослідження та проводжу тренінги зі своєю групою. Завдяки активній роботі спрямованої на розвиток лідерських якостей групи та своїм спостереженням було виявлено декілька лідерів-здобувачів освіти, які займають головні посади серед лідерів всього закладу освіти.

Список літератури

1. Алфімов Д. В. Зміст феномену «лідерські якості особистості». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т; [голова ред. ради: А. О. Монаєнко; редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, 2010. Вип. 11(64). С. 44–51 (дата звернення).
2. Лідер. Вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Лідер>.
3. Органи учнівського самоврядування [Електронний ресурс]. URL: http://studopedia.com.ua/1_25874_organu-uchnivskogo-samovryaduvannya.html
Mosquera I. Ideas to bring soft skills into the English classroom. *British Council. Teaching English*: website.
4. Садохіна К.С. Психолого-педагогічні умови формування лідерських якостей підлітків. Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць. № 9 (2010) URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/161942>

ДРЕБІТ НАТАЛІЯ ІВАНІВНА,

*старший майстер, викладач спеціальних дисциплін,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
старший викладач,
Вище професійне училище № 3 м. Чернівці*

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПОТОКУ ЗНАНЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО РОБІТНИКА

Формування конкурентоздатного робітника має низку показників та чинників, що впливає на розвиток професійних здібностей здобувача освіти. Адже конкурентоспроможність самого робітника – це реальна і потенційна його здатність, ділова та професійна компетентність, ініціативність, винахідливість у роботі, почуття відповідальності, які вигідно відрізняють його від інших працівників аналогічної спеціальності і дозволяють витримувати конкуренцію на ринку праці.

Виходячи з цього, система оцінки конкурентоздатних робітників враховує три рівні виміру успішності:

1. Рівень соціального сприйняття образу робітника масовою свідомістю, де значну роль у кар'єрі відіграє фактор його соціальної успішності (м'які навички).
2. Рівень професіоналізму особистості, де чинником успішності виступає конкурентоздатність працівника і свідомо формується та розвивається у процесі професійного становлення (тверді навички).
3. Рівень професіоналізму діяльності, де чинником успішності є володіння конкретними видами технологій діяльності з урахуванням галузевої специфіки, яка впливає на успішність виконання поставлених завдань.

Зважаючи на завдання та цілі ЗП(ПТ)О, повинно розвиватись рівноправне партнерство заради розвитку професійної освіти трьох «китів»: заклад освіти, здобувач освіти, роботодавець та разом вирішувати важливі питання, такі як: покращення матеріально-технічної бази; збільшення престижності робітничих професій; підвищення кваліфікації педагогічного колективу; навчання здобувачів освіти різних рівнів верств населення; логістичні зв'язки із соціальними партнерами тощо.

Або якщо бути більш конкретнішим, то логістичний ланцюг для формування знань, вмінь та навичок виглядає так – це отримання та засвоєння знань на уроках теоретичного навчання, практичне відпрацювання на уроках виробничого навчання та під виробничої практики на підприємстві, відповідно в результаті відбувається формування вмінь, знань конкурентоспроможного робітника.

Для вирішення завдання логістичного підходу до формування потоку знань при підготовці конкурентоздатного робітника однією із передумов є саме вибір засобів навчання для надання здобувачам освіти якісного потоку знань: матеріальний, ідеальний та інформаційний потік; засвоєння знань, формування досвіду та практичної діяльності, вплив на якість знань здобувачів освіти, розумовий розвиток та професійне становлення.

Метою нашого закладу є осучаснення всіх ланок освітнього процесу через матеріальний потік (сучасне обладнання, устаткування), освітні хаби (центри, сучасні кабінети, лабораторії), інформаційний потік (спеціальна література), що дозволяє формувати та розвивати особистість, її професіоналізм та потенціал у обраній професії.

Одним із таких об'єктів матеріального потоку знань є створення навчально-практичних центрів на базі Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці, при створенні яких ретельно добиралось обладнання та устаткування, брали до уваги кваліфікаційні вимоги підготовки робітників швейної справи, що готуються в училищі, враховувались регіональні особливості щодо виготовлення швейної продукції області та потреби ринку праці.

Навчально-практичний центр сучасних швейних технологій має сучасне швейне обладнання, машини з програмним забезпеченням, що дає змогу навчати наших здобувачів освіти відповідно до вимог сучасного кваліфікованого робітника, здійснювати системний комплексно-орієнтований освітній процес на практиці, забезпечити проведення професійно-теоретичної підготовки для майбутніх спеціалістів виробництва в умовах освітнього закладу, реалізує завдання щодо впровадження у навчально-виробничий процес сучасних методик професійного навчання із застосуванням новітніх педагогічних та виробничих технологій, техніки, обладнання, інструментів і матеріалів.

Навчально-практичний центр сучасних технологій крою та дизайну:

– лабораторія оснащена комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням САПР JULIVI для освітніх закладів (для розробки та друку конструкторського пакету документацій), технологічною програмою АСУП, , що дозволяє співпрацювати з підприємствами для розробки документації нових моделей одягу, розробки колекції одягу для модельної студії «STYLE» ВПУ № 3 м. Чернівці; проведення підвищення кваліфікації, курсового навчання, рядових уроків, ПКА та ДКА здобувачів освіти;

– лабораторія оснащена комп'ютерною технікою, інноваційними швейними машинами з цифровим програмним керуванням, кутком обладнання для ВТО, розкрійними машинами, що є інноваційним підходом для вивчення сучасного обладнання в 3D форматі, проведення уроків та лабораторно-практичних робіт, тренінгів.

Створення засобів навчання для формування професійних знань – це комплекс різних заходів та підходів. Інформаційний ж потік знань відбувається найперше через навчальні, навчально-методичні посібники, довідники, методичні розробки, інформаційні блоги тощо. Спеціальна література, що створена педагогами закладу використовується на уроках теоретичного та виробничого навчання, курсах, для самоосвіти та має суттєве значення для реалізації інформаційної та управлінської функції викладача. Така література допомагає формувати та підтримувати пізнавальні інтереси здобувачів освіти, покращувати надійність навчального матеріалу, зробити його більш доступним, забезпечувати більш точну інформацію з теми, що вивчається, інтенсифікувати самостійну роботу та її темп. Літературу можна розділити на засоби пояснювання нового матеріалу, засоби закріплення і повторення, та засоби контролю.

Розробка нових засобів навчання, як і вдосконалення освоєних, конструювання їх здобувачами освіти на уроці разом з викладачем, передбачає зміну пізнавальних завдань та інструкцій, використання нових видів тренувальних вправ, адже не

абсолютна кількість завдань, а саме їх різноманітність є однією із формуючих основ підвищення якості знань майбутніх спеціалістів.

Для якісної передачі інформації від педагога до здобувача освіти кожен педагогічний працівник зобов'язаний бути фахівцем своєї справи, збагачувати свій педагогічний потенціал, професійний рівень та педагогічну майстерність, підвищувати кваліфікацію, опановувати нові та вдосконалювати раніше набуті компетентності, мотивувати своїх здобувачів освіти до їх майбутніх успіхів. В нашому закладі цьому приділяється значна увага через професійні засідання, обмін досвідом, стажування, майстер-класи, воркшопи, тренінги та ін. Пріоритетну роль у формуванні ланцюга всебічної інформації також відіграють системні зв'язки, які виникають під час взаємодії із соціальними партнерами.: підприємствами, роботодавцями, центром зайнятості, іншими закладами освіти, регіональними установами, що забезпечують сукупність організаційних, економічних та правових взаємовідносин учасників цього ланцюга.

Тісні логістичні зв'язки нашого закладу з партнерами дають можливість співпрацювати в різних питаннях, визначати важливість професійної підготовки здобувачів освіти, узгоджувати етапи підготовки конкурентоспроможних робітників відповідно до регіональних особливостей, врегульовувати навчальні робочі плани, переймати досвід роботи підприємств міста та області і впроваджувати їх в освітній процес, організувати виробничу практику відповідно до кваліфікаційного рівня, обмінюватись досвідом та знаннями з іншими навчальними закладами, брати участь в різних просвітницьких заходах, тренінгах тощо.

Отож, підсумовуючи, можна сказати впевнено, що логістичні підходи щодо формування потоку знань при підготовці конкурентоздатного робітника – це великий ланцюг різних логістичних зв'язків та потоків знань для отримання, передачі, засвоєння, впровадження та застосування знань, що здатні трансформувати здобувача освіти загальноосвітнього закладу чи пересічного громадянина на спеціаліста своєї справи, робітника, що буде конкурентоздатним та затребуваним на ринку праці.

Список літератури

1. Пономарьова Ю. В. Логістика: Навчальний посібник. К., Центр навчальної літератури, 2003. 192 с.
2. Сергеева Л. М., Микитюк С. М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2022. 56 с.
3. Сергеева Л. М., Стойчик Т. І. Конкурентоздатність як умова професійного становлення фахівців: монографія. Дніпро: Журфонд, 2020. 182 с.

ЛЕНІВЕНКО ОЛЕНА ОЛЕКСІВНА,
викладач загально-професійної підготовки
ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного
виробництва та сфери послуг Харківської області»

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ : ЛОГІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасний етап розвитку ЗП(ПТ)О пов'язаний з необхідністю розв'язання проблеми підвищення та розвитку інтелектуального рівня пізнавального і творчого потенціалу майбутніх кваліфікованих робітників. У наш час ми спостерігаємо шалений розвиток сучасної техніки та виробництва які потребують висококваліфікованих робітничих кадрів, що готує професійно-технічна освіта. Оновлення змісту підготовки в навчальних закладах становить основу стратегічних завдань.

Основна мета професійної освіти – розвиток конкурентно-спроможного робітника, що включає в себе такі складові навички: здатність аналітично мислити, комунікабельність, гнучкість, професіоналізм, відповідальність та вміння працювати в команді, стресостійкість. Необхідно навчити здобувачів освіти не лише пристосовуватися, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін тобто бути гнучкими професіоналами в своїй справі незалежно від життєвої ситуації і в цьому нам приходять на допомогу сучасні інформаційно – комунікаційні технології (ІКТ).

Інформаційно-комунікаційні технології – поєднують в собі сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів. Основні інформаційні технології, що використовуються в процесі навчання можна поділити на три категорії:

- інтерактивні (аудіовізуальні носії);
- комп'ютерне навчання (включаючи засоби мультимедіа);
- засоби телекомунікації (відеоконференції, форуми тощо)

При переведенні на дистанційне навчання найбільшої популярності набувають: засоби телекомунікації до яких належать: *Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Viber, Telegram.*

Комп'ютерне навчання – така система навчання, в якій одним з технічних засобів виступає комп'ютер або смартфон, наприклад використання: *Google клас, kahoot, liveworksheets, Jamboard, classtime, Padlet, ToonyTool, Crello.*

Для максимального розвитку гнучкості, комунікабельності, аналітичного мислення та зацікавленості у професійній діяльності здобувачів освіти ми використовуємо додаткові програми та мобільні додатки:

Для професій швачка. Кравець. Закрійник: «FashionEmpire» – мобільний додаток який допомагає в режимі онлайн підібрати образ моделі до будь якого заходу.

FashionDesign – це мобільний додаток, який дозволяє створювати професійні плоскі дизайни в найкоротші терміни.

OptiTex – САПР для створення різних видів одягу. Програма яка дозволяє розробляти лекала одягу за допомогою контурних зображень із сторонніх редакторів.

Однією з найулюбленіших програм здобувачів освіти є *InvenTex* – комп'ютерна програма яка чудово поєднує у собі необхідні функції для розробки та виробництва одягу. Створює моделі найвищої якості для будь-якого типу одягу чоловічої, жіночої, дитячої або спідньої білизни, купальних костюмів, тощо. Забезпечує створення нових лекал та зміну вже існуючих у надзвичайно швидкий спосіб завдяки високо ефективним методам роботи безпосередньо на комп'ютері.

Програма включає в себе п'ять модулів:

- *InvenTexPDS* – модуль призначений для конструювання та моделювання;
- *InvenTexPGS* – модуль для виконання градації лекал;
- *InvenTexMTM* – модуль для автоматичної побудову лекал на основі замірів фігур;
- *InvenTexDIG* – модуль для оцифровування паперових лекал;
- *InvenTexIPD* – модуль для оцифровування паперових лекал за допомогою фотопристроїв.

Виконуючи практичні роботи по кожному модулю, здобувачі освіти вдосконалюють свої навички та розвивають гнучкість у використанні комп'ютерної техніки в своїй професії.

Для професії кухар; кондитер використовуємо:

CookPad – бібліотека рецептів для мобільного пристрою. Серед його численних функцій – можливість послідовно дотримуватися рецепта, планувати повсякденне харчування та меню.

Кухонні історії – це ілюстрації кожного з рецептів для кращої візуалізації своїх страв.

Poster – цей додаток повністю допомагає створити усю необхідну документацію для ресторанного бізнесу від меню до залишок продуктів на складі, що допомагає в професійному розвитку, в аналітичному мисленні.

У професії перукар (перукар-модельєр):

WomanHairstyles це програма яка допомагає не тільки обрати зачіску, а й підібрати повний образ нашого клієнта для будь-якого заходу.

HairPro – допомагає підібрати стрижку моделі по її фото. Ви фотографуєте клієнта та на основі цієї програми підбираєте зачіску яка підійде саме цій людині.

MakeUp – додаток для очистки обличчя на фото від дефектів. Програма здатна прибирати зморшки, видаляти ефект червоних очей.

Отже, всі ці програми та мобільні додатки доступні кожному. Ми бачимо зацікавленість здобувачів освіти в користуванні ними. А найголовніше, переживаючи складний час, наші діти можуть за допомогою смартфона, у будь-яких умовах, виконувати навчальні завдання, розвивати свої професійні навички.

ЛИСЕМЕНКОВА СНИЖАНА СТЕПАНІВНА,
старший майстер
ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського»

МОНІТОРИНГ ТА КОНТРОЛЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ SOFT SKILLS В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗП(ПТ)О

До сучасних технологій навчання, які забезпечують розвиток «soft skills» у здобувачів освіти відносять імітаційну (моделювальну) технологію.

Специфіка імітаційної технології полягає в моделюванні в навчальному процесі різного роду відносин і умов реального життя. Орієнтація здобувачів освіти у процесі такого «життєвого» навчання в реаліях суспільної, наукової, культурної та інших сфер життя дає змогу їм бачити перспективи свого життєвого шляху, відповідно, планувати і усвідомлено здійснювати розвиток своїх загальних і професійних компетенцій. Імітаційна технологія може реалізовуватись у формі аналізу конкретної ситуації або її вирішення. Здобувачі освіти повинні визначити проблему, сформулювати її, з'ясувати, які були умови, які обиралися засоби вирішення проблеми, чи були вони адекватні й чому. У цьому випадку аналізується вже дія, яка відбулася. Під час вирішення ситуації, яка дається здобувачам освіти, слід не тільки сформулювати проблему, але й,

об'єднавшись в групи, розробити варіанти її вирішення. Потім організовується захист рішень, колективне обговорення. Ця технологія відрізняється від традиційного навчання дієвим характером навчання та використанням групи, як засобу розвитку індивідуальності.

Ефективними за певних умов можуть бути організаційно-діяльнісні ігри, які передбачають організацію групової діяльності на основі розгортання змісту навчання у вигляді системи проблемних ситуацій і взаємодії всіх учасників освітнього процесу в процесі їх аналізу. Завдання педагогічного працівника «зробити» групу одиницею навчального процесу, але за умови збереження особистої позиції кожного. Рольові ігри характеризуються наявністю завдання (проблеми) й розподілом ролей між учасниками для його вирішення.

Ділові ігри – це імітаційне моделювання реальних механізмів і процесів. Необхідні знання засвоюються учасниками гри в реальному для них процесі інформаційного забезпечення ігрових дій, у формуванні цілісного образу тієї або іншої реальної ситуації.

Пізнавально-дидактичні ігри – це ігри, у яких створюються ситуації з незвичайним ігровим контекстом. Варто розрізняти дидактичні ігри, побудовані на зовнішній цікавості, і ігри, що вимагають дій, які входять до складу діяльності, що підлягає засвоєнню. Методи аналізу й вирішення конкретних ситуацій, пізнавально-дидактичні, рольові та ділові ігри можна представити як своєрідну групу сучасних технологій, яку потрібно застосовувати поступово.

Ефективними можуть бути також ігри пошукового характеру, результатом яких повинні бути реальні проєкти перетворень, дослідження та висновки щодо суперечливих підходів. Безпосереднє емоційне включення здобувачів освіти у конкретну ситуацію, колективна діяльність здобувачів освіти у пошуку кращих рішень, оволодіння новими методиками у процесі ділового спілкування, тренування інтуїції та фантазії, розвиток імпровізаційних можливостей і вміння швидко реагувати на обставини, що змінюються, робить метод навчальних ігор дуже ефективним щодо формування «soft skills» у здобувачів освіти.

Слід зазначити, що тренінгові технології є також важливою складовою сучасних технологій розвитку м'яких навичок. Спілкування учасників у ході тренінгу охоплює дві складові: зміст і процес. Зміст тренінгу – це тематика, що вивчається під час роботи. Процес тренінгу – це те, як взаємодіють учасники тренінгу під час навчання, яку атмосферу створюють, які ролі відіграють, як впливають один на одного. Ефективність процесу тренінгу залежить від методів тренінгу (міні лекція, дискусія,

робота у складі малих груп, кейс-метод тощо). Існують також такі види тренінгів, які націлені на формування та розвиток умінь, навичок і настанов ефективного спілкування – це тренінг партнерського спілкування, тренінг сенситивності та тренінг креативності, що пов'язані з психо-гімнастичними вправами. Впровадження тренінгових технологій у процес навчання сприймається здобувачами освіти дуже позитивно.

За спостереженнями І. Москери (I. Mosquera), практики групової роботи створюють необхідне середовище для розвитку толерантності та інклюзії в групах здобувачів освіти, сприяють формуванню організаційних навичок і вмій злагоджено і результативно працювати в групах: доказово і влучно висловлювати свою позицію, дослухатися до думки інших, домовлятися зважаючи на певні обмеження в часі, розподіленому між учасниками.

Проаналізувавши особливості впровадження різних сучасних технологій навчання у професійній (професійно-технічній) освіті, ми показали, як сьогодні за їх допомогою сформувати в майбутніх фахівців необхідні їм «soft skills».

У ліцеї проведено анкетування серед педагогічних працівників щодо використання ними сучасних технологій навчання, які забезпечують розвиток «soft skills» у здобувачів освіти результати є такими, що сучасну технологію навчання, яку вони використовують та вважають найефективнішою є організаційно-діяльнісні ігри (рис. 1).

Рис. 1. Результати анкетування педагогічних працівників ліцею

Контроль впровадження технологій soft skills в освітній процес нашого закладу освіти відбувається згідно з графіками взаємовідвідування уроків, проведення декад, олімпіад, предметних тижнів, конкурсів фахової майстерності, квестів, а також відвідування підприємств, де здобувачі освіти проходять виробничу практику.

Список літератури

1. Коваль, К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. №2. С. 162–167.

2. Welldone. Що таке Soft Skills? В чому різниця Soft і Hard Skills? 2017. URL: <https://www.welldone.org.ua/shho-take-soft-skills-v-chomu-riznitsya-soft-i-hard-skills/>. (Дата звернення 20.10.2022 р.).
3. Іванова Л. В., Скорнякова О. В. «Soft skills» як важлива складова конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій». Young Scientis, 2018. 12 (64). 83– 87
4. Moss, P., Tilly, C. Soft skills and race: An investigation of black men's employment problems. Work and Occupations. 1996. 23 (3). 252 p.

ПАНЧЕНКО ЗОЯ ВІТАЛІЇВНА,
старший майстер ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОЇ ЛОГІСТИКИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Людський капітал – є головною продуктивною силою у забезпеченні плідної діяльності закладу освіти. Підвищення компетенції і фахової майстерності кожного педагога є передумовою формування високої загальної культури всього педагогічного колективу, який прагне реалізувати головну свою місію – навчання здобувачів освіти.

Застосування кадрової логістики, як один із напрямків логістики формування навичок успішності, відкриває для закладу професійної освіти чималі резерви оптимізації своєї діяльності.

У закладі освіти визначені пріоритетні напрямки кадрової логістики при підготовці конкурентоспроможних кваліфікованих робітників, це: ефективний управлінський менеджмент, створення умов для розвитку педагога нової формації, створення інноваційного освітнього простору, виховання здобувача освіти – особистості, патріота, новатора, налагодження сталих комунікаційних стосунків зі соціальними партнерами.

Ефективне управління кадровою логістикою з точки зору менеджменту – це системний, планомірно організований процес управлінського впливу на кадрові потоки в процесі формування, розподілу, обміну та використання персоналу для ефективного надання освітніх послуг, який складається з напрямків: *підбір педагогічних кадрів (всі майстри виробничого навчання мають робочі розряди з професій, більшість з них мають досвід роботи на виробництві); підвищення педагогічної майстерності (курси*

підвищення кваліфікації, стажування, семінари, тренінги тощо); самоосвіта, саморозвиток, професійне зростання педагогів, наставництво.

Сьогодні потребує від майстра виробничого навчання бути обізнаним та сучасним. Освічений педагог повинен швидко сприймати та впорядковувати нову інформацію, самостійно мислити, гнучко адаптуватися до нових вимог і самовдосконалюватися, вміти використовувати сучасні інноваційно-виробничі технології.

Система підвищення кваліфікації передбачає різні форми роботи педагога: *проходження курсів, участь у методичній діяльності навчального закладу, самоосвіта, стажування.*

Стажування майстрів виробничого навчання – важлива складова якісної підготовки робітничих кадрів. Стажування сприяє професійному зростанню майстрів виробничого навчання, поглибленню їх знань, умінь і професійних навичок. Педагогічні працівники проходять стажування на підприємствах міста, з якими укладені договори. А також для цієї форми вдосконалення професійної майстерності ми використовуємо Навчально-практичний центр сучасних швейних технологій та дизайну, який працює у закладі освіти. Для цієї роботи ми залуцаємо провідних фахівців швейних підприємств та профільних ЗВО. Так, були проведені: обласний семінар-тренінг для педагогічних працівників професій легкої промисловості за темою: «Впровадження новітніх педагогічних ідей і виробничих технологій для підвищення рівня професійних і ключових компетентностей педагогів»; майстер-класи з елементами тренінгу «Застосування на уроках теоретичного навчання комп'ютерної програми САПР «Juvili» для автоматизованого проектування та моделювання одягу», «Застосування засобів малої механізації та пристосувань при обробці жіночої спідниці», «Актуальні напрямки формоутворення у сучасному дизайні одягу» та інші.

При стажуванні ми практикуємо розробку моделей одягу з сучасних текстильних матеріалів та їх виготовлення. Учасники стажування отримують нові знання, позитивні емоції та сертифікати, які підтверджують їх фахову майстерність.

Серед майстрів виробничого навчання, що працюють в закладі до 60 % – наші випускники, які пройшли виробництво, закінчили вищі навчальні заклади і повернулись працювати педагогами. З метою підвищення професійного потенціалу педагогів, в закладі створена система педагогічного шефства та наставництва. Багато залежить від того, хто буде поруч із молодим педагогом, стане його наставником, підтримає його, допоможе знайти правильне рішення в складних ситуаціях, повірити у власні сили.

Педагогічне шефство дає можливість досвідченому майстру працювати з молодими спеціалістами у тісному контакті, допомагати в розвитку професійних здібностей та набутті педагогічної майстерності.

Саме такий шлях майстра виробничого навчання, від учня до педагога базується на принципах безперервного розвитку людського потенціалу, де кожний працівник є унікальною творчою особою, здатною самостійно вирішувати різні задачі, проявляти ініціативу, робити вибір, брати на себе відповідальність і ухвалювати рішення.

Свої знання майстри виробничого навчання передають здобувачам освіти при навчанні професій, готують їх до соціалізації та громадянської активності.

У сучасних умовах, перед майстрами виробничого навчання поставлена непроста задача. Уроки проводяться дистанційно, створюються відео-матеріали, проводяться майстер-класи по темах, використовуються методи проєктів, воркшопів. Практично кожен майстер виробничого навчання доповнює творчу майстерню своїми розробками та відео матеріалами.

Особливу увагу приділяємо організації та проходження виробничого навчання на практики на підприємствах. В цьому напрямку ми працюємо з нашими соціальними партнерами – керівниками швейних підприємств, приватними підприємцями. Зараз, ті учні, що знаходяться в місті, проходять виробничу практику на швейних підприємствах. Можу сказати, що вони швидко адаптувались і успішно виконують виробничі завдання. Навички аналітичного мислення, креативність та здатність до навчання, допомагають їм вдосконалювати вміння і компетенції на виробництві.

З метою підвищення престижності робітничих професій, формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, сприянню розвитку підприємницької ініціативи, плануванню успішного кар'єрного розвитку учнівської молоді, залучення до дієвої співпраці роботодавців в закладі працює Центр професійного розвитку кар'єри та бізнесу. Кар'єрні та підприємницькі орієнтації є ціннісним компонентом у структурі професійної кар'єри, змістовно визначаючи шляхи саморозвитку особистості, характеризуючи їх напрями і способи реалізації.

Для допомоги здобувачам освіти у працевлаштуванні проводяться зустрічі з роботодавцями, консультації соціальними та юридичними службами з питань розвитку професійної кар'єри та бізнесу.

Професії, за якими здійснюємо підготовку кваліфікованих робітників всі творчі, цікаві, завжди користуються попитом у молоді. Для успішної реалізації молоді важливі м'які навички *soft skills* – аналітичне мислення, гнучкість, здатність до комунікації, креативність.

Наш заклад освіти єдиний в Україні, який зберіг та здійснює підготовку фахівців з унікальної професії «кушнір-розкрійник».

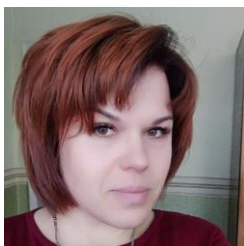
Професія Кушнір – розкрійник – це професія краси. Хутрові вироби завжди в моді – це жилети, жакети, манто, головні убори ... Такий одяг можна виготовити з натурального або штучного хутра. Це не проста справа, вона потребує уваги, терпіння, вміння та навичок. Справжніх фахівців хутрової галузі залишилося дуже мало, потреба в них зростає щорічно.

В цьому навчальному році ми відкрили групу з професії «Кушнір-розкрійник; кравець» кількістю 27 осіб. Маємо всю матеріально-технічну базу: кабінети спецдисциплін, дві майстерні обладнані кушнірськими машинами, кушнірськими столами інструментами та приладдям, агрегатами для правки головних уборів, сушильною камерою, натуральним напівфабрикатом (хутровими обрізками від шкурок, шкурки кролика, нутрії, норки) за що велике дякую роботодавцям.

З жовтня проводимо уроки зі здобувачами освіти в майстернях. Адаптивність або гнучкість, виявляється в тому, що наші здобувачі освіти зможуть однаково добре працювати в різних ситуаціях, а також вміння перемикатися з однієї ситуації на іншу не розчаровуючись і не перестаючи успішно виконувати свої завдання.

Якщо ми будемо розвивати в здобувачах освіти аналітичне мислення, гнучкість, стресостійкість, відповідальність, то нашим випускникам буде легше проходити адаптацію на виробництві, освоювати нові технології, досягати певного кар'єрного зростання. А це те, до чого ми всі прагнемо – щасливе життя.

Кадрова логістика є зв'язуючою ланкою між освітніми стандартами і стратегіями та конкретним методами, який педагог використовує у своїй діяльності щодо формування навичок успішності.

МУЗИКА ОКСАНА ВАЛЕНТИНІВНА,

приватний підприємець

ДУМКА КЛЮЧОВОГО СТЕЙКХОЛДЕРА

Важливим питанням у практичній підготовці майбутніх фахівців є забезпечення її неперервності та послідовності для набуття необхідного обсягу практичних знань, умінь і навичок, відповідно до різних рівнів кваліфікації.

Вже декілька років здобувачі освіти ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області», проходять на нашому

підприємстві виробниче навчання, практику та працевлаштовуються після закінчення навчання. Усі здобувачі освіти проходять практику на робочих місцях із оплатою за виконані роботи. Найважливішим чинником підвищення якості підготовки сучасного кваліфікованого робітника є соціальне партнерство. Завдяки тісній співпраці майстрів виробничого навчання, викладачів предметів професійно-теоретичної підготовки, здобувачів освіти та представників підприємства вдається досягти хороших результатів у навчанні.

Особливість нашого виробництва – це швидка зміна асортименту жіночого, чоловічого та дитячого одягу з різних текстильних матеріалів: тканин, трикотажних полотен, нетканих матеріалів, хутра. Війна внесла корективи в життя кожного українця, як з професійної, так і з емоційної сторони. І сьогодні окрім професійних, перш за все, звертаємо увагу на такі навички як відповідальність, уважність, стресостійкість.

Відповідальність – ключова навичка в сучасних умовах. Бути відповідальним на роботі в сучасних умовах – це гарантувати виконання своїх професійних обов’язків, не зважаючи на своє місцезнаходження, повітряні тривоги, формат роботи чи, навіть, власний емоційний стан. Ми хочемо бачити серед своїх співробітників людей, які завжди справляються з поставленими завданнями та мають аналітичне мислення.

Уважність в сучасних умовах набула більшої важливості та пріоритетності, ніж у мирний час. Різний асортимент одягу, замовлень, обмежені строки виготовлення замовлення вимагають особливої уваги, гнучкості у роботі. В умовах війни важливість цієї навички значно зросла. Вкрай важливо вміти концентруватися та не припускатися помилок при виконанні завдань. На нашу думку, вміння працювати, не відволікаючись на сторонні події чи інформацію, та бути уважним – це вкрай важлива риса молодого робітника. Ми це бачимо в тих здобувачах освіти, які зараз проходять у нас практику.

Стресостійкість – нові реалії воєнного періоду. Здатність зберігати спокій і врівноваженість незалежно від подій, які відбуваються, набуває нового сенсу. В сучасних умовах піднімається рівень стресу, постійної напруги й хвилювання за своє життя та ситуацію в країні, і ця навичка неабияк стає в нагоді. Ми організували роботу в нових реаліях, є всі умови безпеки, побуту, створена атмосфера доброзичливості та психологічного комфорту.

Наше підприємство не зупинило свою роботу. Виготовлено значна кількість чоловічого та жіночого одягу за спеціальними замовленнями. Це наша спільна із закладом професійної освіти частка складової у справі Перемоги України.

СОКОЛЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА,
викладач ДПТНЗ
«Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ЛОГІСТИЧНІ ПОТОКИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗП(ПТ)О ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Сучасний учень, маючи «кліпове мислення», звик до швидкої, легкої в отримванні і вичерпної інформації, яку можна почерпнути з всесвітньої мережі. Однак, для створення якісного навчального продукту необхідне ґрунтовне, глибоке дослідження, яке передбачає виконання певної послідовності дій, тобто мати навички програмування. Завданням сучасного педагога є створення таких логістичних потоків, які б забезпечили виготовлення якісного педагогічного продукту високого рівня. Під терміном «педагогічна логістика» розуміють галузь педагогіки, що розкриває тактику урахування взаємодії ресурсів і реалізації моделей управління, спрямовану на оптимізацію та підвищення ефективності навчально-виховного процесу [1, с.12].

На нашу думку, навички активного навчання та програмування, шляхом впровадження елементів педагогічної логістики, ефективно розвиває проєктна технологія, яка забезпечує активну участь учнів у навчально-пізнавальній і науково-пошуковій діяльності. Працюючи над проєктом індивідуально, в парах або в підгрупах, учень програмує, проєктує і виконує пізнавальні та практичні завдання, у результаті чого отримується конкретний творчий продукт.

Процес учнівського пошуку є головним елементом цієї технології, починаючи від моделювання тренувальних умінь, постановки навчальної проблеми та її дослідження, до конструювання й визначення оптимальних шляхів її розв'язання у вигляді проєкту.

Ефективними методами активізації пізнавального інтересу учнів під час роботи над проєктом є: «Обмін завданнями», «Передавання тем», «Коло ідей», «Обговорення проблем», «Мозковий штурм», «Броунівський рух» тощо.

Проєктна технологія широко впроваджується викладачами КПЛСП, оскільки дозволяє шляхом створення логістичного потоку вдало дібраних методів і прийомів, що відповідають певному етапу роботи, залучати учнів до активного навчання.

Так, у межах Всеукраїнського конкурсу «Літературна візитка краю» учнями ліцею було реалізовано творчо-інформаційний довгостроковий проєкт зі створення веб-сайту,

присвяченого письменнику-земляку Іванові Карпенку-Карому. Кураторами стали викладачі української мови та літератури.

Основними етапами проєктної технології в навчальному процесі за О. Тадеуш є: організаційно-орієнтовний, технологічно-реалізаційний, результативно-узагальнюючий та презентативно-творчий [3, с.144].

На організаційно-орієнтовному етапі поданого проєкту активізація роботи відбувалася завдяки стратегії активного навчання та програмування:

- створено ініціативні групи, які самостійно обрали напрямок: дослідницький, пошуковий, творчий, технічний тощо, таким чином кожен учень зміг реалізувати себе в активному навчанні в максимально комфортних, здоров'язбережувальних умовах;
- здійснено вибір об'єкту дослідження шляхом методу «Коло ідей»;
- проведено збір необхідної початкової інформації (чим цікавий письменник і чому саме обрано його);
- створено модель кінцевого результату.

Під час технологічно-реалізаційного етапу робота проводилася за напрямками:

- взаємодія з компетентними спеціалістами: працівниками літературно-меморіального музею Івана Карпенка-Карого, літературознавцем Центральноукраїнського педагогічного університету ім. Винниченка, з метою ґрунтовного вивчення біографії та творчості письменника; проведено моніторинг постановки п'єс Академічного театру ім. М.Л. Кропивницького; організовано пошук свідчень, що містяться у друкованих виданнях, архівах, Інтернеті тощо.
- обробка та цифровізація зібраних матеріалів, формування розділів;
- опрацювання творів письменника, запис поезій, постановка уривків п'єс, створення рубрики «Для кмітливих» – квести, опитування, меми.

На результативно-узагальнюючому етапі відбулася:

- оцінка якості проєкту: групове обговорення методами «Мозкова атака», «Круглий стіл»;
- подання результатів через демонстрацію власного веб-сайту письменника-земляка на сторінці КПЛСП, він є у вільному доступі як для учнів, так і для жителів міста.

Роботу надіслано організаторам Всеукраїнського конкурсу «Літературна візитка краю», за цікаву організацію сайту проєкт відзначено дипломом, саме цим було успішно реалізовано презентативно-творчий етап.

Ще одним цікавим довготривалим дослідницьким проєктом є «Софія Київська в радянські часи» з історії України, що реалізовувався в межах міжнародного проєкту.

Учнями було досліджено, які методи та способи використовувались радянською владою для винищення релігії та церкви, яким чином окремим людям вдавалося зберігати свою релігійність та відстоювати власне право на свободу віросповідання. Проєкт було відзначено дипломом.

Краєзнавчий інформаційно-дослідницький проєкт «Двері у минуле», розкриває історію архітектури міста XIX століття, його метою було заохочення до туризму в Кропивницькому та збереження культурної спадщини міста. Проєкт представлено в рамках обласного тренінгу «Skills lab успішна кар'єра».

В професійно-технічній освіті важливою є компонента, яка ілюструє зв'язок загальноосвітніх наук з професією. Так, короткотривалий, дослідницько-прикладний навчальний проєкт з географії «У світі цікавої кави», організований для спеціальності «Перукар», знайомив учнів з етимологією, історією походження, географією кави. А також учасники проєкту навчилися виготовленню скрабів для догляду за шкірою рук та застосували технологію фарбування волосся кавовою сумішшю.

Інший цікавий прикладний проєкт «Дайте мені точку опори і я зрушу Землю!» з фізики організовано для груп спеціальності «Кухар». Під час його реалізації було зібрано та систематизовано матеріал про історію простих механізмів, важелі в будівництві, побуті, біології, літературі, професії. Результатом роботи став навчальний кінофільм «Прості механізми на кухні».

STEM-навчання – перспективний напрям сучасної освіти, в майбутньому кількість STEM-професій значно зростатиме. STEM-проєкт – це спосіб досягнення цілі шляхом детальної розробки проблеми, що завершується реальним практичним результатом [3, с.7]. Прикладом упровадження освітніх STEM-принципів в ліцеї є проєкт «Оптимальний спосіб реалізації продовольчих товарів» для учнів, що здобувають професію «Продавець продовольчих товарів» з предмету «Інформатика». Метою проєкту було дослідити методом статистичного аналізу опитувань споживачів, рентабельність каналів збуту продукції. В результаті учнями було оформлено інформацію про обраний продовольчий продукт, створено презентації про асортимент продовольчого товару, розроблено інфографіку тощо. Зібрані відомості об'єднано в один сайт, який містить повну інформацію про основні групи продовольчих товарів.

Викладачами ліцею зазначалося, що активне впровадження проєктної технології в навчальному процесі призвело до значного зростання рівня сформованості навички активного навчання та програмування в учнів.

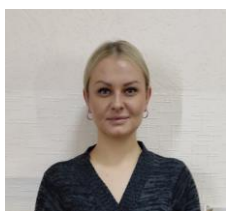
Отже, технологія проєктного навчання надзвичайно ефективна в професійній освіті, оскільки правильно організовані логістичні потоки надають кожному учневі

можливість реальної активної навчальної діяльності, в якій він може не тільки розкрити свою індивідуальність, а й збагатити її.

Список літератури

1. Мельник Ю. Б. Пилипенко І. С. Сутність і взаємозв'язок понять «освітня логістика», «педагогічна логістика», «навчальна логістика». Актуальні питання освіти і науки. 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/339596686_Sutnist_i_vzaemozv'azok_ponat_osvitn_a_logistika_pedagogicna_logistika_ta_navcalna_logistika (дата звернення: 14. 12. 2022).
2. Патрикеева О. Проектна діяльність як основа упровадження STEM-освіти / О. Патрикеева, С. Горбенко, О. Лозова . Збірник матеріалів «STEM – світ інноваційних можливостей. Реалізація програми інноваційного освітнього проекту «Я–дослідник». 2020. URL: http://yakistosviti.com.ua/userfiles/file/stem-svit_mozlyvostey.pdf (дата звернення: 20. 12. 2022)
3. Тадеуш О. М. Метод проектів як форма продуктивного навчання студентів. 2017. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19155/Tadeush.pdf;jsessionid=0D9D62302BB4700A9BDA29138F8136A7?sequence=1> (дата звернення: 14. 12. 2022)

ГОНСАЛЕС ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА,
*викладач ДЗП(ПТ)О «Кропивницький
ліцей сфери послуг і торгівлі*

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ (АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ) У ВИРОБНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Сучасний світ націлений на постійне удосконалення та створення нового, оскільки така інноваційна діяльність дає якісну перевагу. Тому, суспільну перевагу має той, хто намагається встигати за інноваційними змінами й здатен активно вчитись упродовж життя. А щоб навчання було успішним, сьогоднішньому здобувачеві професійної освіти необхідно володіти різноманітними стратегіями навчання.

То що ж таке активне навчання? Метою такого навчання не є створення штучної чи «примусової» активності, це процес свідомого навчання, а «Методи активного навчання - ... спонукають учнів активно включатися в інтелектуальну і практичну діяльність у процесі оволодіння предметом» [1]. Тому, головним завданням, згідно з інноваціями в освіті, є створення моделі «Педагогіки партнерства», де навчальний осередок (школа, ліцей, університет) – мінідержава; учні, батьки та вчителі є «...рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат..» [2],

а навчання – це процес добровільної співпраці та взаємодії із зацікавленими співниками. Так, центром усієї діяльності стають потреби особистості здобувача освіти.

На наш погляд, якнайкраще досягти цієї мети допомагають проєктні технології.

У світовій педагогіці вони не є принципово новими, та останнім часом, у багатьох країнах світу, ці технології повертають свою популярність. Таке зацікавлення пов'язане з раціональністю поєднань теоретичних знань та можливостей їхнього застосування для розв'язування конкретних задач у процесі спільної діяльності.

Оскільки головним завданням освітнього закладу є підготовка спеціалістів конкурентоспроможних на ринку праці зі сформованими навичками успішності. Тому, проєктна технологія широко застосовується колективом нашого закладу, а спектр професій створює простір для творчості. Пропонуємо на прикладах простежити впровадження технології, через висвітлення методів і прийомів, що формують логістичний потік для створення простору свідомого, а, отже, і активного навчання.

Проєкт «Дослідження попиту та визначення найпопулярнішої марки смартфонів на думку учнів ліцею», що презентували учні торговельного профілю – дослідницький.

Відповідно до структури, важливим є підготовчий етап (I етап), в якому ми виявили значний потенціал для пізнання стратегій навчання та його активізації. Так, на цьому етапі, доречним є застосування методу кейсів, де учні в процесі аналізу конкретних життєвих ситуації роблять висновок, що без чіткого плану дій та розподілу роботи, впоратись із завданням вчасно не вдається. Таким чином, учні були мотивовані застосовувати правильні стратегії навчання.

II етап – планування дослідницького проєкту;

III етап – дослідження;

IV етап – висновки;

V етап – звіт і захист роботи;

VI етап – оцінка процесу і результатів роботи.

Згідно із запропонованими індикаторами успішності реалізуються й наступні проєкти:

- виготовлення посібника «Способи шнурування взуття»;
- «Дослідження нових способів пакування подарунків»;
- творчі проєкти по створенню фотозон.

Такі інформаційні проєкти, як:

- «Неочікувані секрети супермаркетів та торгових центрів»;
- «Інноваційні тренди роздрібної торгівлі»;

- «15 міфів про здорове харчування».

Творчі проекти:

- «Варене м'ясо»;
- «Яблуневий калейдоскоп»;
- організація обслуговування масового банкетного заходу в формі офіційного прийому «Святкова вечерея на двадцять п'ять осіб»;
- організація обслуговування заходу у формі неофіційного прийому «Романтична вечерея на дві особи»;
- організація обслуговування масового банкетного заходу у формі неофіційного прийому «Новий рік на сімдесят п'ять персон».

Цікавим та мотивуючим є проект зі створення професійних сторінок у соціальних мережах. Роботу над ним логічно розпочати з організації дискусії: «Чи може соціальна мережа працювати на тебе?», «Як захистити себе від шахраїв у соціальній мережі?».

Не менш цікавими є проекти учнів груп сфери обслуговування. Такі як:

- «Створення кілець з нейл-матеріалів»;
- «Колір настрою - веселка»;
- «Щоденник майстра манікюру»;
- «Створення карт бажань».

Вартими уваги є проекти, створені учнями груп швейного профілю:

- «Виготовлення квітів з атласної стрічки»
- «Янгол-охоронець – лялька мотанка»
- «Ідеал жінки в історії моди».

Тож показником результативності такої роботи стають індикатори, сформовані у процесі. А саме:

- обізнаність щодо своїх індивідуальних особливостей, пізнавальних ресурсів - пам'ять, мислення, уява та ін.;
- розуміння можливих стратегій навчання та шляхів їх оптимальної реалізації;
- навичка активного навчання для досягнення успіху, налаштованість на зміни суспільних потреб та інноваційність у своїй професійній діяльності.

Та не менш важливим є формування в учнів таких навичок, як: вміння самостійно формувати нові знання; критично мислити; бути суб'єктом процесу пізнання; використовувати сучасні технології для пошуку, аналізу та вибору необхідної інформації; користуватися мовою програмування.

Список літератури

1. Кліменко В., Ачкасова В., Іваненко Л. Активні методи навчання як складова інновації у викладанні географії. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2019. №29. С. 43.
2. Кравчинська Т. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. *Харківська академія неперервної освіти*. 2017. С. 85 – 88.
3. Інноваційні технології в сучасній школі. *Педагогіка: Vuzlit* – архів студентських робіт. 2017 – 2023 URL: https://vuzlit.com/595212/tipi_proektiv (дата звернення: 07.10.2022).

БЕСКРОВНА НАДІЯ ВІКТОРІВНА,
*викладач професійно-технічної підготовки
ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К. Д. Ушинського»*

ІННОВАЦІЇ У ЗАСТОСУВАННІ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРМУВАННЯ «М'ЯКИХ НАВИЧОК» У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

У сучасних соціально-економічних умовах чільне місце набуває формування якісно нового рівня професіоналізму, вироблення у молодого покоління психологічної установки на опанування знаннями протягом усього життя як основи адаптації та особистісного розвитку.

Цінність людини полягає як у її справах і вчинках, так і в умінні мотивувати й постійно працювати над собою, самовдосконалюватися, все глибше пізнавати свої можливості та здібності, діяти свідомо і відповідально, методично й грамотно, проявляти риси успішного професіонала – гідність, упевненість у собі, старанність, працелюбність, самостійність, дисциплінованість та максимально використовувати їх у своєму особистому житті та діяльності.

Ринок праці пред'являє до сучасного кваліфікованого робітника цілу низку нових вимог, що жорстко не пов'язані з конкретною професією, які мають надпредметний, інтегральний, універсальний характер, що полягає у необхідності формування у майбутнього робітника широкого спектра компетенцій, що включають певні характеристики: прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, самоосвіти, швидке освоєння нової справи, відповідальність в прийнятті рішень, націленість на якісний результат та творчий підхід, вміння працювати в команді та комунікабельність.

Для формування таких соціально орієнтованих якостей особистості необхідні нові, інноваційні за своєю сутністю умови. Саме сучасні вимоги до молодого фахівця

звертають увагу на процес формування м'яких навичок на етапі професійного навчання у закладах професійної освіти.

Останні дослідження ринку праці показують, що інтерес роботодавців до «м'яких навичок» значно посилюється й вважається такою ж мірою важливими, що й професійні знання та вміння. Це пояснюється зміною самої економіки – робочі навички з часом втрачають свою актуальність, а ось soft skills актуальні завжди та допомагають майбутнім кваліфікованим робітникам побудувати успішну кар'єру.

У нових соціально-економічних умовах ринку праці, безробіття, припинення обов'язкового розподілу на роботу випускників професійних навчальних закладів, появи приватних підприємств, керівники яких стали пред'являти більш жорсткі вимоги не лише до рівня професійної підготовки молодих фахівців, а й до їх особистісних, ділових та моральних якостей, до універсальних знань та вмінь, необхідних у будь-якій професійній діяльності, у різних видах роботи, вимоги до наявності комплексних умінь, ключових компетенцій, а саме soft skills – «м'яких», «гнучких» навичок, володіння якими багато в чому описує успіх майбутньої професійної діяльності, реалізації у світі, що бурхливо змінюється.

Для формування особистісних компетенцій потрібні відповідні їм методи навчання, форми та засоби, найбільш актуальними педагогічними технологіями у навчальній та позанавчальній діяльності, здатних ефективно розвивати м'які навички, стають: інформаційно-комунікаційна технологія, технологія проблемного навчання, ігрові технології, кейс – технологія, технологія створення предметно-розвивального середовища, технологія навчання у співпраці, технологія дослідницької діяльності, проєктна технологія.

Метод проєктів – одна з пріоритетних освітніх технологій, що не тільки поєднує теоретичні знання з різних навчальних предметів, але й забезпечує їхнє комплексне застосування орієнтоване на практичне розв'язання конкретних задач, що дозволяє викладачу створювати навчальні педагогічні ситуації, завдання з різних підстав та на основі різного предметного та міждисциплінарного змісту, організувати цілеспрямовану самостійну пізнавальну й практичну діяльність учнів, яка не тільки підвищує результативність навчання, але й сприяють професійному становленню та самовдосконаленню здобувачів професійної освіти в процесі фахової підготовки.

Технологія творчих проєктів спрямована на здійснення учнями самостійної та творчої навчально-пізнавальної діяльності, розвиток умінь і навичок самостійної роботи, виявлення власних здібностей, нестандартних підходів, творчості та креативності.

Результатом впровадження творчих проєктів в навчальний процес стає формування у здобувачів освіти – учасників творчих проєктів комплексу вмінь які впливають на розвиток важливих, як професійних, так й надпредметних якостей майбутніх кваліфікованих робітників.

Саме таку технологію – творчий проєкт «Мальовнича Україна», який був реалізований у травні 2022 року, хочу представити на ваш розгляд. У проєкті взяли участь здобувачі освіти, які навчалися за професією «Перукар (перукар-модельєр); візажист» та отримали кваліфікацію «візажист» на III курсі навчання.

Проєкт «Мальовнича Україна» має інтегрований характер і охоплює кілька навчальних предметів: українську літературу, візажну справу, перукарське мистецтво, спеціальне малювання, інформаційні технології.

На першому, аналітичному, етапі проєкту необхідно було провести аналіз творчості українських поетів і письменників та обрати літературний твір відповідно темі «Мальовнича Україна», який би став базисною основою для створення образу на моделі враховуючи макіяж, зачіску, аксесуари за темою твору.

На другому етапі необхідним було розробити ескіз (фейс-чарт) творчої роботи, побудувати алгоритм діяльності та скласти план реалізації проєкту.

Провести аналіз ресурсів та підбір відповідних засобів декоративної косметики, інструментів, пристосувань, декоративних елементів для втілення задуму й образу на моделі.

Третім, практичним етапом стало виконання запланованих технологічних операцій – виконання макіяжу, фейс-арту, зачіски, використання декоративних елементів для образу за темою та оформлення презентаційного матеріалу. Для презентації здобувачі освіти створювали технологічну карту з використанням покрокових фото виконання роботи, описом технологічних операцій, засобів і інструментів використаних в роботі та кінцевим результатом.

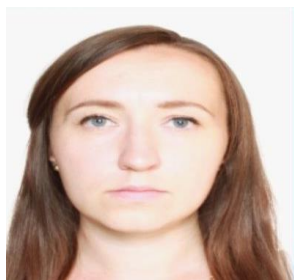
На четвертому етапі учасники творчого проєкту «Мальовнича Україна» презентували образи на моделях та захищали проєкти, після виступів провели аналіз творчих робіт і обговорення можливостей використання результатів проєктів.

Практичною значущістю проєкту стало визначення джерел, способи збору й аналізу інформації, практичне застосування теоретичних знань, можливість для учнів відкрити нові перспективи обраної професії, розкрити креативність мислення, творчий потенціал, інноваційний підхід, прагнення бути найкращими. Соціальною: популяризація можливостей професії, виховання в учнівській молоді патріотичних

почуттів, поваги до свого народу і його мелодійної мови, любові до Батьківщини й, що надзвичайно важливо, розуміння сучасного етапу історії нашої країни.

Список літератури

1. Освітні технології : навч.-метод. посібн. / К. Кіктенко та ін. ; за заг. ред. О. Пехоти. Київ : А. С. К, 2011. 256 с.
2. Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів: тренінг-курс: навчальний посібник В. М. Аніщенко, М. В. Артюшина, Т. М. Герлянд, Н. В. Кулалаєва, М. М. Шимановський та ін.; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир, «Полісся», 2018. 180 с.
3. Проектні технології навчання учнів професійних (професійно-технічних) навчальних закладів : довідник / Глущенко О. В., Романов Л. А., Пащенко Т. М., Пятничук Т. В., Шимановський М. М. Житомир, «Полісся», 2019. 126 с.
4. Романовська М. Б. Метод проектів у навчальному процесі (методичний посібник). Х., Веста: Видавництво «Ранок», 2007. 60 с.
5. Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах: монографія / Аніщенко В. М., Артюшина М. В., Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В., Пащенко Т. М. та ін.; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир, «Полісся», 2019. 208 с.
6. Юрчик О.В. Впровадження проектної технології в навчальний процес: навч. посібн. Хмельницький: НВО № 5 ім. С.Єфремова, 2015. 88 с.

КОЗАЧЕНКО МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА,
*керівник «Школа лідерів» ДЗП(ПТ)О «Кропивницький
професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»*

УЧНІ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗП(ПТ)О СПРЯМОВАНОЇ НА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ

На сучасному етапі розвитку освіти проблема активізації пізнавальної діяльності учнів набуває особливого значення, у зв'язку з високими темпами розвитку й удосконалення технологій, потребою суспільства в людях освічених, здатних швидко орієнтуватися в обставинах, мислити самостійно й вільно від стереотипів.

Виконання таких завдань стає можливим тільки в умовах активного навчання, яке стимулює розумову діяльність учнів.

Досвід використання технології активного навчання доводить її ефективність у розвитку пізнавальної сфери учнів і свідоме й активне осмислення і засвоєння ними інформації. Рівень вияву активності особистості в навчанні обумовлюється основною його логікою, а також рівнем розвитку навчальної мотивації.

Основною перевагою позаурочної діяльності є її слабка регламентованість. Неоднорідний розвиток учнів однієї вікової групи, різний рівень інтересу до вивчення певних предметів, обмеженість часу та форм організації навчання не дають можливості врахувати всі індивідуальні особливості учнів [5, с. 20–22]. Тому розв'язати ці завдання можна поза межами закладу, аудиторії, занять, якщо можливості позаурочної роботи співпадають з завданнями, то ефективність навчального процесу стає значно вищою. Позаурочна діяльність впливає на побудову простору для саморозвитку, всіляко сприяє індивідуалізації, а також становленню вільної і самобутньої особистості, яка буде незалежною й матиме власну думку.

Проектна діяльність, як педагогічне явище сьогодення, для сучасної освіти є актуальною, оскільки є найперспективнішою складовою освітнього процесу, бо створює умови творчого саморозвитку, самореалізації учнів та формує всі необхідні життєві компетенції [3, с. 43–45].

Позаурочні учнівські проекти – це ті проекти, які дозволять учням розкритись поза навчальним та виробничим процесом й дають можливості для формування, становлення громадянської позиції та формують громадянина-патріота своєї держави, вчать правильно організовуватись та гуртувати людей біля себе.

Серед переваг організації позаурочної проектної діяльності слід назвати такі:

- урізноманітнення дозвілля та задоволення інтересів учнів у сферах, що не входять до складу навчальної програми;
- формування колективу, розвиток дружніх, творчих стосунків між учнями;
- охоплення проектною діяльністю великої кількості учнів різного віку, які мають спільні інтереси;
- налагодження контактів з соціальними партнерами: громадськими організаціями, підприємствами, установами, органами виконавчої влади, неурядовими організаціями. Підвищення ефективності взаємодії навчального закладу з ними та встановлення нових ділових контактів;
- залучення до проектної діяльності батьківської громадськості;
- виховання важливих якостей учнів, як-от взаємодія, взаємодопомога, самовдосконалення, самореалізація тощо;
- залучення до змістовної позаурочної діяльності усіх учнів;
- сприяння активності, творчості, цілеспрямованості, наполегливості учнів;
- формування вмінь учнів самостійно працювати для вирішення різноманітних проблем;
- розвиток інтелектуальних здібностей, смаків, інтересів;

- удосконалення відповідальності учнів за власну роботу, уміння планувати, наполегливо працювати, ухвалювати самостійні рішення та оцінювати результати своєї діяльності [1, с. 22–24].

Робота над проектом відбувається поетапно. Однак не можна розглядати проектну діяльність як чіткий алгоритм, оскільки це процес творчого мислення й прийняття рішень [4, с. 241–251]. Ми виокремлюємо такі етапи проектної діяльності:

- обґрунтування проекту;
- пошуковий етап;
- технологічний етап;
- заключний етап.

Для успішної реалізації проектів в позаурочній діяльності ми дотримуємося таких вимог:

- забезпечення об'єктивності учнів при визначенні загальних засад реалізації проекту;
- формування пізнавальних мотивів;
- врахування соціального досвіду учнів;
- вирішення реалістичних задач;
- практичне втілення отриманих знань;
- планування програми, а не заходів;
- рефлексія.

Методику використання проектної технології в позаурочній діяльності нашого закладу презентуємо вам через проект «Вибори до органу учнівського самоврядування «Республіка для душі»:

1. На початковому етапі для формулювання мети й завдання проекту, обґрунтування його соціальної значущості, визначення теми проводяться круглі столи: «Права та обов'язки учнів», «Ідеал сучасної людини», «Моє комфортне середовище». Для організації робочих груп, розподілу завдань між учасниками проекту використовуємо роботу в малих групах.
2. Для дослідження проблеми й збору інформації - визначення кола джерел та пошуку необхідних відомостей, аналізу можливих варіантів вирішення проблеми використовуємо методику: «Навчання інших» або «Броунівський рух» (що дозволяє кожному учневі виступити в «ролі вчителя», передаючи свої знання колегам по проекту), мозковий штурм (який дає змогу використовувати свої інтелектуальні можливості для швидкого та ефективного вирішення завдання), проблемне навчання. В ході спілкування для вибору оптимального варіанта виконання проектного завдання (генерування ідеї) проводимо дискусії:

«Стратегічне лідерство», «Делегування», вправу «Коло успіху» та методикую виявлення лідерських нахилів. Для розроблення плану роботи над проєктним завданням проводимо з кандидатами в президенти тренінги «Управління мотивацією», «Я – лідер». Щоб здобувачі освіти ефективно використовували й контролювати свій особистий час, проводимо тренінги ефективного тайм-менеджменту «Володар часу». Для вибору форми презентації результатів проєкту пропонуємо розробити інформаційно-рекламні вісники: візитівку, газету, постер «Знайомтесь, це Я!».

3. Технологічний етап передбачає діяльність кожного учасника, згідно плану роботи над проєктним завданням. Відбувається підготовка до презентації результатів проєкту. На цьому етапі доречними є методики «Fishbone», ділові ігри, соціологічні опитування та проводиться передвиборна агітація й зустріч з виборцями. Випуск інформаційно-пізнавальної газети «Лідерський вісник».
4. На заключному етапі відбувається узагальнення результатів дослідження. Організуються дебати між кандидатами в президенти за методикою «Діалог Сократа». Презентація (захист проєкту) проводиться у вигляді ділової гри «Вибори».

Для рефлексії створено анонімне онлайн-опитування учнів ліцею щодо пропозицій роботи органу учнівського самоврядування.

Отже, використання проєктних технологій під час позаурочної діяльності дає більше можливостей та краще готує майбутнього кваліфікованого робітника до реального життя.

Список літератури

1. Алексійчук О. С., Федорчук В. В. Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання»: навч. посібн. Кам'янець-Подільський, 2008. 31 с.
2. Гущина Н. І., Орлова Т. Г., Кондратова Л. Г.. Нова українська школа: організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу: навч.-метод. посіб. Київ, Видавничий дім «Освіта». 2021. 160 с.
3. Практика реалізації педагогічних проєктів: навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. І. В. Єгорова. Івано-Франківськ, 2021. 112 с.
4. Сисоева С.О. Батечко Н.Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку. Міністерство освіти і науки молоді та спорту України, Київський університет ім. Б. Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. ВД ЕКМО. Київ, 2011. 368 с.
5. Стеців Л. І. Реалізуємо метод проєктів. Директор школи. 2005. № 40(376). 40 с.

МЕЛЬНИК ІЛОНА ОЛЕКСІЇВНА,
викладач спеціальних дисциплін,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
старший викладач,
Вище професійне училище № 3 м. Чернівці

РОЗВИТОК НАВИЧОК УСПІШНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙ ПОБУТУ

Професійно-технічна освіта є складником української системи освіти, де людина може оволодіти знаннями, уміннями і навичками з певної професії. Важливою рушійною силою трансформації професійної освіти ХХІ століття є її гнучкість та швидка реакція на запити ринку праці, а також забезпечення набуття здобувачами освіти ЗП(ПТ)О соціальних навичок для успішного професійного життя.

Одним із важливих напрямів, який закладений в основу сучасної професійної педагогічної технології, є розвиток навичок успішності. Такий особистісно орієнтований підхід в освітньому процесі допоможе здобувачам освіти досягати успіхів в обраній професії, а також вирішувати проблеми під час створення та реалізації власних ідей.

Навички, якими повинен володіти конкурентоспроможний випускник для досягнення успіху в перукарській сфері (рис. 1):

Рис. 1. Навички, якими повинен володіти конкурентоспроможний випускник для досягнення успіху в перукарській сфері

А саме:

✚ **Мистецтво спілкування і комунікація.** Кожен клієнт має свій характер, може прийти чимось засмученим, роздратованим і майстер повинен зробити так, щоб він піднявся з крісла не тільки задоволеним зачіскою, стрижкою, а ще й в доброму настрої.

✚ **Професійність критично мислити.** Обираючи певний вид послуги, клієнт не завжди може висловити своє розуміння чи бачення обраного образу, стилю, а майстер повинен професійно зорієнтуватися і надати слухну пораду.

✚ **Раціональне керування своїм часом.** Золоте правило: раціонально використаний час несе за собою прибуток.

✚ **Вміння працювати в команді.** Саме ця навичка дає змогу майбутньому майстру творчо самореалізуватися: під час участі у різноманітних конкурсах професійної майстерності, виставках тощо.

✚ **Розвивати задатки оратора, педагога.** Саме цей фактор є необхідним для гармонійного існування людини в суспільстві та професійному світі. Кваліфікованому робітнику необхідно бути культурним, естетично вихованим, а значить вміти правильно й чисто розмовляти, досягати ефективної комунікації, засвоїти ціннісний та морально-етичний багаж суспільного середовища.

✚ **Здатність брати на себе відповідальність за виконану роботу.** Адже якісно виконана робота підвищить рейтинг серед клієнтів та колег.

✚ **Креативно мислити,** нестандартно, оригінально – здатність привести до несподіваних рішень чи нових відкриттів, завжди бути обізнаним у сучасних технологіях, течіях моди, що підвищить конкурентоспроможність.

✚ **Навички лідерства,** без яких не можливе успішне існування фахівця на ринку праці.

Одним із напрямів формування вище зазначених ключових якостей майбутнього фахівця сфери послуг та створення освітніх умов, за яких буде формуватися його конкурентоспроможність, – впровадження і реалізація інтегрованого навчання.

Перукар, манікюрник – це творчі професії, а навчитися професійній творчості можливо за рахунок опанування декількох дисциплін у сукупності, а не поодиноці. Ідея інтеграції в професійно-технічній освіті є значним здобутком дидактики, оскільки за умови її успішного методичного впровадження реалізується мета якісної освіти. Тому інтеграція як вимога об'єднання в ціле компонентів об'єктів навчання є необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого уможлиблюється створення в учнів цілісного уявлення про об'єкт, що вивчається, формується міжпредметна компетентність [2].

Під час викладання основ перукарського мистецтва можна реалізувати міжпредметну інтеграцію з таких дисциплін: матеріалознавство, санітарія та гігієна, професійна етика, охорона праці, малювання, виробниче навчання.

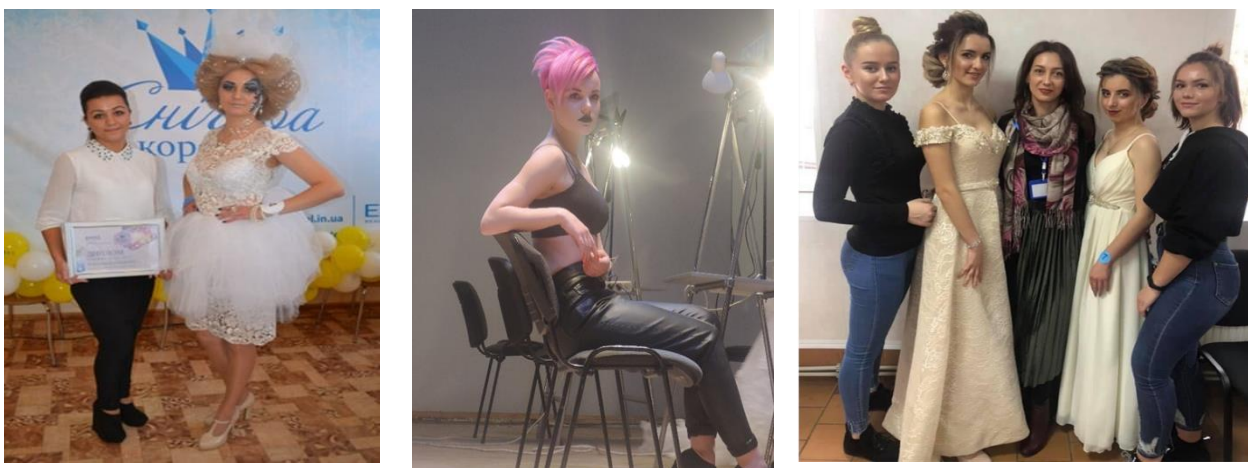
Інтеграція – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин. Інтеграція навчального процесу – це сучасна освітня технологія – інтеграція в життя, інтеграція навичок між компетентностями з досягненням однієї мети, сукупність послідовних та взаємопов'язаних дій педагога й здобувача освіти [1].

Засоби нетрадиційної інтеграційної форми навчання в освітньому процесі з «Основ перукарського мистецтва» (рис. 2):

1. Інтеграція сукупності послідовних та взаємопов'язаних дій викладача і учня. Такий вид інтерактивної діяльності передбачає різну практичну діяльність у вигляді окремих етапів, яка буде сприяти підвищенню мотивації до успішного навчання і дасть поступове розуміння цілісної системи з певної операції стрижки.
2. Інтеграція видів навчальної діяльності учнів, яка передбачає не схожих між собою способів діяльності, що підпорядковані різним видам певної операції. Такий вид діяльності допомагає здійснити інтеграцію між теорією і практикою різного виду, сприяє розвитку випередженості, системності сприйняття певних і чітких понять під час їхньої реалізації.
3. Тематична інтеграція передбачає засвоєння навчального матеріалу з таких різних предметів, як санітарія та гігієна, охорона праці з метою вивчення наскрізних тем. Такий вид інтеграції розвиває навички бачити взаємозв'язок між різними предметами з досягненням одного результату, з вирішенням однієї задачі, вміння організовуватися, працювати в команді.
4. Інтегрована діяльність явищ, термінологій, предметів професійних компетентностей і оточуючого світу. Такий метод сприяє інтелектуальному розвитку учнів.
5. Інтеграція практичних навичків різних історичних періодів навколо однієї теми. Такий вид інтеграції забезпечує більш інтенсивний темп роботи, під час якого може бути задіяна одна група або декілька. Ця масштабна групова діяльність матиме свої результати: об'єднання заради спільної роботи, повне занурення у процес, взаємодія учнів не лише в межах однієї групи, засвоєння різних технологій, а також представлення різних способів презентації результатів, всебічне розуміння учнями теми, підтримування постійного інтересу до актуальних питань сучасності, комунікація, що не є віддільним від навчального процесу, а навпаки, являється його складовою.
6. Інтерактивний метод проєктів різних напрямків однієї теми. Такий вид інтегрованого навчання передбачає самостійну позаурочну пошукову діяльність навколо однієї теми, під час якої учні створюють плакати, кросворди, схеми, та під час освітнього процесу захищають творчі проєкти. Під час такого виду діяльності в учнів

формується критичне мислення, виробляється стійка конкурентноспроможність, розвивається мистецтво мовлення, спілкування і комунікації з людьми.

Отже, досягаючи спільного успіху в творчій майстерні Вищого професійного училища № 3 міста Чернівці, а саме, під час міркувань, вирішення проблем та ідей, створюючи образи, ми плідно впроваджуємо інтегроване навчання і між швейним та перукарським напрямками, рухаючись до однієї мети – формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників.

Рис. 2. Представлення різних способів презентації результатів освітньої діяльності

Список літератури

1. Большакова І., Пристінська М. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи (Частина 2) Нова Українська школа. 2017. <https://nus.org.ua/articles/integrované-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chasty-na-2/>
2. Інтегративний підхід : актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи: навчально-методичний посібник / упоряд. Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків: Друкарня Мадрид, 2018. 76 с.
3. Кулішов В.С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с.

ІВАЩЕНКО ОЛЬГА МИХАЙЛІВНА,

викладач професійної підготовки ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»

**ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
ЯК ІННОВАЦІЙНОГО МЕТОДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗП(ПТ)О**

Щоб бути компетентним та легко адаптуватися на робочих місцях, сучасні фахівці повинні мати навички пристосування в суспільстві, вміння працювати в команді, знаходити вирішення проблем в нестандартних ситуаціях, мислити творчо та критично.

Формування ключових компетентностей вимагає інтегрованості змісту навчання, що сприяє усвідомленню зв'язків між усіма предметами і поєднанню знань у різних сферах. Інтеграція змісту освіти має на меті підвищити якість освіти та позитивно вплинути на самооцінку здобувача освіти. Дедалі важливішими стають здатність ефективно діяти в нових або не стандартних ситуаціях, швидко адаптуватися до умов, приймати оптимальні рішення й відповідати за певну частину спільної роботи, робити внесок у загальний результат.

Розглянемо міжпредметну інтеграцію при підготовці майбутніх кваліфікованих робітників з професії «Кухар; кондитер».

Розвиток творчої та конкурентоспроможної особистості – це пріоритет навчання. Тому, професійну діяльність кухаря ми будемо на принципах – натхнення, генерування ідей та їх впровадження. Окрім цього при навчанні відбувається тісний

взаємозв'язок теорії та практики. Здобувачі освіти можуть одразу використати свої знання в практичній діяльності, побачити результат, зробити висновки, навчитися аналітично мислити.

На уроках «**Фізіологія харчування**» з метою розвитку аналітичного мислення здобувачам освіти дається завдання – скоректувати власне меню, знайти недоліки, додати корисні речовини. Така дослідницька робота дає можливість винайти власну страву, як це зробив винахідник майонезу. Здобувачами освіти проаналізовано та розроблено власне меню згідно їх енергетичних витрат на день та на тиждень, зроблені висновки.

На сьогодні здобувачі освіти знаходяться не тільки в різних регіонах України, але і за кордоном. В зв'язку з цим було запропоновано окрім вивчення основного теоретичного матеріалу проводити дослідницько-пошукову роботу. Так відбувалося дослідження **місцевої кухні**, вивчалася історія страв і виробів, проводилися паралелі з нашими повсякденними стравами. При цьому розвивався інтерес не лише в пошуку технологічних карток страв, але і приготувати ці самостійно.

Надзвичайно багатогранні зв'язки предметів професійної підготовки і математики.

Так, знання з цього предмету здобувачі освіти використовують на практиці з перших уроків: під час розрахунку необхідної сировини для приготування страв, відходів при механічній кулінарній обробці, вартості приготованої страви, складання алгоритму приготування страви та калькуляційних карток.

На уроках спеціального малювання та ліплення здобувачі освіти розробляють ескізи своїх задумок розпису кондитерських виробів або вирізання овочів та фруктів. При виконанні робіт на практиці розвивається не тільки навички творчості, але і відповідальності та зацікавленості у роботі, прагнення виконувати більш складні завдання, відчувати свою самодостатність.

Предмети **Хімія і фізика** особливо щільно пов'язані з кулінарією, основи всіх

сучасних знань у цій області були закладені багато століть тому і вже стали універсальним. Ці знання використовуємо в такому напрямку як молекулярна кухня.

Молекулярна кухня – це один із сучасних напрямків гастрономії. При використанні азоту, центрифуги, вакуум-апаратів, ферментів, сухого льоду змінюється текстура страв, створюється унікальне смакове поєднання або неповторна форма продукту. Для цього використовується складне спеціальне обладнання і речовини: агар-агару, мальтодекстрину, ксантанової смоли, лактату кальцію, тощо. Зрозуміло, що такого обладнання ми не маємо. Але, спочатку майстри виробничого навчання опанували простіші елементи молекулярної кухні, провели майстер-класи в своїх групах. На уроках професійної підготовки надані теоретичні засади специфічної взаємодії продуктів з іншими речовинами, все було відпрацьовано здобувачами освіти в навчальній лабораторії. Як підсумок – здобувачі освіти на практиці можуть відтворити найпростіші елементи молекулярної кухні: приготувати паштет у вигляді піни; ефектно подати холодні страви за допомогою сухого льоду; виготовити фруктову ікру, прозорі рибні кульки, спагетті зі шпинату тощо.

Історія найвідомішого кухаря в молекулярній справі – Хестона Блюменталю – надихає здобувачів освіти розвиватися в цій справі, більш поглиблено вивчати **хімію і**

фізику, замислюватися над процесами, які відбуваються в продуктах під час їх приготування.

Предмет **професійна етика** – невід’ємна складова у розвитку м’яких навичок у майбутніх кухарів. Професійна етика працівників сфери послуг пов’язана в першу чергу з культурою обслуговування. Цілим спектром позитивних якостей повинні володіти майбутні працівники ресторанного господарства, це: *діловитість, дисциплінованість, свідомість, чесність, організованість, повага, ввічливість, пристойні манери, витримка, коректність, тактовність, терпимість.*

Для розвинення цих навичок на уроках виробничого навчання проводяться ігри, тренінги, де здобувачі освіти організують своє підприємство, запрошують гостей, пропонують своє меню, готують страви, пригощають, обігрують ситуацію з складним клієнтом. Такі уроки навчають естетичному смаку, творчим здібностям, бездоганній чесності, умінню цінувати час інших людей і свій власний, здатності приховати в присутності гостей свій поганий настрій, умінню «розгадати» психологію гостей.

Всі сфери життя зараз орієнтуються на підготовку кваліфікованого робітника. Щоб мати не тільки професіонала своєї справи необхідно інтегровано розвивати навички стресостійкості, аналітичне мислення, вміння регенерувати інноваційні рішення, тощо.

Отже, актуальність міжпредметних зв'язків очевидна. Вона обумовлена сучасним рівнем розвитку науки, на якому яскраво виражена інтеграція суспільних і технічних знань. Але використання міжпредметних зв'язків повинно бути не самоціллю, а допомагати рішення конкретних задач. Проведення уроків з опорою на міжпредметні зв'язки покращує рівень професійної підготовки здобувачів освіти і добре впливає на засвоєння знань.

ОЛЬХОВСЬКА ЮЛІЯ ВАСИЛІВНА
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти
швейного виробництва та сфери послуг
Харківської області»

МЕТОД ВОРКШОПІВ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ІННОВАЦІЙ У ВИРОБНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

Перед сучасним педагогом стоїть головна задача, яка передбачає не просто забезпечення здобувачів освіти якісними професійними вміннями, а й формування компетентної особистості, здатної до адекватної оцінки подій, спроможної творчо розв'язувати поставлені перед нею завдання, уміло застосовувати на практиці здобуті знання, що підносить на новий рівень значущість новітніх методів і технологій навчання, спрямованих на підготовку такої особистості.

Умовою вирішення цієї задачі в освітньому середовищі є поєднання і узгодження логістичних потоків, спрямованих на вивчення професійних навичок та розвиток необхідних м'яких навичок (soft skills).

Успішність та ефективність формування компетентностей здобувачів освіти залежать від методів та засобів організації освітнього процесу, які застосовуються в площині кадрового та психологічного логістичних потоків.

На уроках виробничого навчання з професій швачка, кравець, закрійник, успішно використовуються інноваційні методи навчання, такі як: метод проектів, майстер-класи, метод воркшопів.

Практичний досвід та аналіз результатів досліджень, проведених у закладі показали, що практика застосування *воркшопу* є найефективнішим методом, який найкраще поєднує розвиток навичок аналітичного мислення, інноваційності, критичного мислення, комунікативних навичок, командної роботи, тайм-менеджменту, клієнтоорієнтованості у виробничій діяльності здобувачів освіти.

Воркшоп (прекл. «робоча майстерня») – це інтенсивний навчальний захід, на якому учасники отримують знання самостійно, перш за все завдяки власній активній роботі.

За цією головною ознакою воркшоп протиставляється усім іншим видам навчання.

Основні відмінності воркшопу від заходів іншого типу – висока інтенсивність групової взаємодії, активність і самостійність учасників, здобуття актуального досвіду й особисте переживання.

Знання, отримані самостійно, в груповій взаємодії – найкраще засвоюються. Учасник воркшопу усвідомлює, що всього можна навчитись, треба тільки захотіти.

Застосування воркшопів на уроках виробничого навчання сприяють розвитку аналітичного мислення, дають змогу знаходити

інноваційні прийоми в досягненні результату самостійно. Участь майстра в/н зводиться до ролі модератора. Досягається основна мета воркшопу – отримання індивідуального досвіду у вирішенні конкретних завдань кожного учасника.

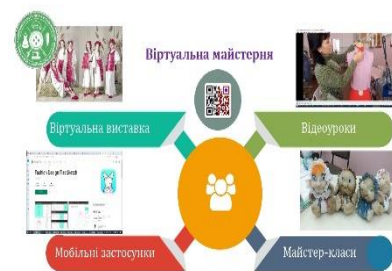
Наприклад, при вивченні теми «Обробка сукні нескладної технологічної обробки» здобувачам освіти була запропонована для виготовлення сукня напівприлягаючого силуету і комплект лекал базового 46 розміру. Учні отримали конкретні завдання:

1. Розробити ескіз своєї сукні;
2. Підібрати текстильні матеріали, оздоблення, аксесуари для виготовлення сукні;
3. Виконати розкрій деталей сукні;
4. Виготовити сукню.

Роль майстра полягала в практичних рекомендаціях при виборі текстильного матеріалу, оздоблень, технології обробки окремих вузлів

Виготовлення сукні перетворилось на цікавий квест. Всі з долучилися до виконання завдання, обговорювали з майстром оптимальні методи обробки сукні, потім ділились досвідом між собою. В результаті кожним учнем була представлена своя неповторна сукня, якою вони дуже пишалися.

Як різновид воркшопу, була створена «віртуальна майстерня» де розміщені майстер-класи, відеоуроки наших педагогів, мобільні застосунки для проектування і дизайну одягу, віртуальна виставка, яка допомагає в пошуковій та дослідницькій роботі. Тут можна не тільки отримати нові знання, і певний досвід, але й самому долучитись до створення нових продуктів в своїй професії.

На допомогу приходить діджиталізація і цифровізація освітнього процесу. З появою у «віртуальній майстерні» дизайнерського мобільного застосунку FashionDesignFlatSketch виникла ідея створити колекцію одягу з використанням старовинних автентичних технологій виготовлення сучасного одягу.

Здобувачам освіти запропоновано з допомогою QR-коду здійснити віртуальну мандрівку краєзнавчими музеями рідного краю і дізнатись, які матеріали для виготовлення тканих виробів були доступні на території нашого краю, дізнатись технології виготовлення одягу і оздоблення.

На території Харківщини існувало забуте стародавнє мистецтво виготовлення виробів – плетіння «коц».Звідси і назва однієї з вулиць міста – «Коцарська», яка прямує

від Благовіщенського собору до Привокзальної площі. Та мало кому відомо, що зобов'язана вона своєю назвою ремісникам, які оселилися за валом Харківського городища на території приміської Залопанської слободи ще наприкінці XVII сторіччя та виготовляли своєрідні довго-ворсові вовняні килими-коци.

Харківські ремісники надали коцарству особливих рис, що створило неповторність цього промислу не тільки на теренах України, а й у всьому світі. Головна ознака коців – геометричний малюнок у вигляді ромбів.

Свого апогею коцарство досягає у XIX сторіччі. Вівчарство поширюється настільки, що Слобожанщина по кількості овець у 1841 році посідає друге місце після Таврії. Коцарські ж вироби починають рахувати аж десятками тисяч. На цей час промисел становить 3% від загальної суми всіх кустарних, ремісничих та фабричних виробництв Харкова. У такому вигляді існує до 70-х років. Але майже за 10 років занепадає й дорівнює у 1879 році лише 4000 виробів, не витримуючи конкуренцію з фабричними килимами.

Асортимент коців включав такі вироби: попони та покривала для коней, малі килими «міжунки», великі килими «волновки», що використовували для оббивки стін біля ліжка та застилання підлоги, так звані «офіцерські» коци. Це килими, які виготовляли за малюнком на замовлення.

Дослідження унікального, напіввтраченого ремесла дозволило опанувати давню технологію. Виготовлення коц об'єднало здобувачів освіти протягом тривалого часу. Учні і викладачі разом шукали найзручніші методи плетіння, необхідні інструменти, кожен висловлював свої ідеї, які дуже бурхливо обговорювались, приймалися колективні рішення.

Це і є навички аналітичного мислення, інноваційності, живого спілкування, стійкості, стресостійкості, емоційного інтелекту, і всі ці якості розвиваються в постійній взаємодії викладача і учня.

24 лютого 2022 р. війна внесла корективи в життя кожної людини і закладу освіти. З'явилися актуальні потреби *сьогоднішнього дня*, до яких колектив нашого закладу відразу долучився, а саме:

в навчальних майстернях шиємо необхідний одяг для наших захисників і захисниць; беремо участь в акції «Смілива гривня», яку запровадив Національний банк України. Зібрані учнями та викладачами монети, були перераховані на потреби ЗСУ.

 Стародавнє ремесло + сучасні матеріали + аналітичне мислення = опанування технологією плетіння коців

Отже, наша волонтерська діяльність сприяє розвитку і підтримці командного духу, виховання патріотизму, людяності, взаємоповаги. Варто відмітити, що активність наших учнів виправдала усі наші сподівання.

АНТОСЮК ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

викладач математики

*ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери
послуг Південноукраїнського національного
педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського»*

КОУЧИНГ, ФАСИЛІТАТОРСТВО ТА ЕДВЕЙЗЕР – ПЕРСПЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ SOFTSKILLS НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ У ЗП(ПТ)О

На сучасному етапі розвитку Україна потребує компетентних і активних спеціалістів, здатних приймати ефективні рішення, брати на себе відповідальність, правильно взаємодіяти з іншими людьми, працювати в команді, тобто проявляти лідерські якості. Особливий інтерес представляє питання формування лідерських якостей молоді. За даними державної служби статистики в Україні налічується майже 10,6 млн молодих осіб віком від 15 до 35 років, що становить близько 25,5 % усього населення країни [5]. Мобільність, ініціативність, здатність генерувати та впроваджувати інновації роблять молодь стратегічним ресурсом країни. Щоб зміцнити позицію України у світі, забезпечити її конкурентоспроможність і підвищити якість життя, необхідно ефективно задіяти потенціал розвитку, носієм якого виступає молодь.

Тому, уроки математики у навчальному закладі проходять у сучасному кабінеті та на сучасному обладнанні (*освітній мультимедійний інтерактивний комплекс, система інтерактивного опитування*) та із застосуванням сучасних інструментів.

Ідентичність лідера містить у собі 5 важливих складових. Лідер – це той, хто: створює сенс, надихає та мотивує, веде команду, управляє процесами, комунікує. На своїх уроках, я розвиваю лідерські якості.

Роботою в команді: даю командні завдання; прошу команду визначити лідера; пропоную здобувачам освіти самостійно встановити дедлайн виконання завдання.

Вмінням презентувати свою точку зору: дебатуємо і дискутуємо на уроках; попрошу створити промову, що мотивує; залучаю здобувачів освіти до презентації своїх завдань (домашніх чи проектних) на уроці; роблю короткі виступи на тему, яку

зараз вивчаємо.

Вмінням аналізувати та оцінювати: створюю на уроках майнд-мепи, презентації, таблиці, плакати; пропоную здобувачам освіти самостійно оцінити свій проєкт за принципом «Що було добре? Що можна покращити?»; також аналізуємо виступи одне одного вміння шукати сенси та мотивувати: пропоную здобувачам освіти стати менторами у учнів молодших курсів, залучаю пояснювати одне одному інформацію.

Використання коучингових технік як педагогічних технологій відкриває нові перспективи в сучасній професійно-технічній освіті, оскільки в їх основі лежить постановка і максимально швидке досягнення запланованих завдань шляхом мобілізації внутрішнього потенціалу коуча і того, хто навчається, освоєння передових стратегій отримання результату.

Коучинг (з англ. coaching – тренерство) – це професійна допомога особистості у визначенні і досягненні її особистих та професійних цілей.

Перенесений у навчальне середовище, коучинг забезпечує набір методик для формування важливих самоосвітніх умінь особистості, а саме: виокремлення, аналізу, подолання труднощів і проблем, які виникатимуть у процесі навчання; ефективного спілкування та навчання в колективі, групі, соціальних мережах; умінь самоаналізу та самомотивації [2].

Основне завдання коуча – підтримувати в учнів упевненість у своїх силах, сформувати у них адекватну самооцінку. Віра учнів в свої можливості, ступінь їх усвідомлення сприяють високій навчально-пізнавальній мотивації і формування відповідальності за своє навчання.

Коучинг може вважатися здійсненим тільки в тому випадку, якщо учень приходить до щирого усвідомлення необхідності навчальної діяльності для досягнення своїх особистих цілей. Завдання коуча – допомогти йому прийти до цього усвідомлення. Як пишуть Е. Парслоу і М. Рей, «ви не можете нікого нічому навчити, перш ніж людина сама цього не захоче. «Ви можете привести коня на водопій, але не в ваших силах змусити її пити!».

Яскравим прикладом є проведення бінарного уроку Математика і візажна справа, проведення позакласних заходів «Математичний сканворд», «Fashionmatematic» та багато інших.

Роль фасилітатора – допомогти учням досягнути очікуваних результатів навчання. Тому педагог-фасилітатор скоріше ставить запитання, сприяє, щоб звучали різні думки, точки зору у групі. На відміну від презентатора, який є певним чином експертом в інформації, що презентується, фасилітатор пропонує процес, який допомагає учасникам

засвоїти знання.

З цієї точки зору стає цікавим відкриття в педагогіці і психології явище фасилітації (від англ. To facilitate – полегшувати, сприяти, сприяти, створювати сприятливі умови). Головне завдання фасилітатора – донести до учня думку про те, що основний результат навчання – здатність до *інтенсивного і грамотного* пошуку знань.

На своїх уроках я застосовую такі додатки, як: GeoGebra, Kahoot, Plikers, Word Wool, ютуб. Успішний досвід освітніх онлайн-платформ доводить, що відео може бути не лише розвагою, але й ефективним інструментом для навчання. І створити такий інструмент може кожен учитель. На моєму ютуб каналі на сьогоднішній день записано 57 відео пояснень, відео дає можливість сприймати інформацію кількома каналами: візуальним та аудіальним. Оскільки це активізує різні ділянки кори головного мозку та сприяє утворенню більшої кількості нейронних зв'язків, матеріал засвоюється ефективніше. Отже, набагато краще учні сприймуть ролик із поясненням, ніж розділ у підручнику.

Тому можна вважати, що педагогічна фасилітація – це якісно вищий і відповідаючий сучасним запитам практики рівень навчання учнів. Практично дитина засвоює рівно стільки, скільки у неї виникло питань, тобто наскільки вона була активна в навчальному процесі.

Едвайзер – це людина, яка виконує функції наставника, що навчається за певною спеціальністю. Він сприяє у виборі траєкторії навчання (формуванні індивідуального навчального плану) і освоєнні освітньої програми. У більшості, Едвайзер залучається в ролі порадики, консультанта, що володіє (в силу свого практичного досвіду) запасом типових патернів. Невміння концентруватися на навчанні – проблема у здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. У 2022–2023 навчальному році в ліцеї працює шість інклюзивних груп, в яких навчається 12 здобувачів освіти за професіями: «Кравець; закрійник», «Агент з постачання; оператор комп'ютерного набору», три – спеціальні групи для учнів з вадами ДЦП за спеціальністю: «Оператор комп'ютерного набору; офісний службовець (бухгалтерія).

Для покращення ефективності мозкової діяльності застосовую простий, але дуже ефективний перевірений метод – вправи з таблицями Шульте (ефективні вправи на розвиток пам'яті та уваги)

Суть завдання: важливо якомога швидше знайти в таблиці всі числа в порядку зростання або ж, навпаки, спадання. Чим частіше здобувач освіти тренується на таблицях – тим швидше вони з кожним разом виконують завдання.

Ефективність від вправ: розвиток уваги, швидкість реакції, синхронізація роботи

двох півкуль мозку, покращує пам'ять, підвищується здатність сприйняття інформації (зокрема, прочитаного тексту), покращується концентрація в роботі, навчанні, покращення зору.

Лідерські якості – це група «м'яких» навичок», що характеризує відносини людини з іншими людьми під час ведення професійної діяльності. Вони включають: комунікабельність, навички взаємодії із співрозмовниками, здатність долати труднощі в спілкуванні, здатність працювати в команді, здатність переконувати, вміння вести переговори. Таким чином, одним з найважливіших аспектів підготовки на заняттях з математики є формування «м'яких» навичок, що дозволяє, підготувати майбутніх випускників до роботи в контексті міжкультурного, міждержавної взаємодії та здійснення у майбутньому ефективної професійної діяльності.

Список літератури:

1. Акімова Т. Ю. Залучення молоді до прийняття рішення: Залучення молоді до прийняття рішень: організаційно – управлінський аспект. Наукові перспективи. 2021. № 5 (11). С. 5.
2. Antonakis, J., Cianciolo A.T., & Sternberg, R.J. The Nature of Leadership. USA, CA: Sage Publications. 2004. P. 19 – 47.
3. Гулчевська Н. А. Коучинговий підхід у навчанні старшокласників як технологія реалізації сучасної освіти. 2021. С. 2.
4. Любота В. В. Інтегрований театр для молоді з розумовою відсталістю/В. В. Любота, С. В. Солопай, Н. В. Біланик, В. С. Пшенічна [під ред. Стецкова О. В]. Київ: ІКЦ «Леста», 2002. 48 с.
5. Хмельницька О.С. Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. *Молодий вчений*. № 6 (46) червень, 2017 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6/71.pdf> (дата звернення: 16.01.2023).

ІЛІНА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА,
*старший викладач професійно-теоретичної підготовки
ДПТНЗ «Сумське вищепрофесійне училище будівництва і
дизайну»*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ

КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА АНАЛІЗУ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Завжди активні методи навчання сприяють засвоєнню знань, формуванню ціннісної орієнтації особистості, дозволяють вирішувати завдання переходу від простого накопичення знань до створення механізмів самостійного пошуку і навичок дослідницької діяльності, підвищують пізнавальну активність, створюють дидактичні та психологічні умови, що сприяють активізації здобувачів освіти; розвивають творчі

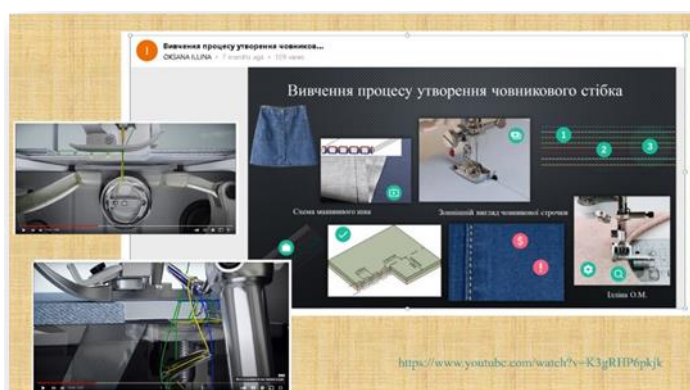
здібності. Діджиталізація є однією з тих тенденцій, яка має потужний вплив на реальність професійної (професійно-технічної) освіти (далі П(ПТ)О). У своїй роботі використовую різні платформи для створення віртуальної взаємодії учасників освітнього процесу (рис. 1), де спочатку:

Рис.1. Схема діджиталізації в роботі викладача професійно-теоретичної підготовки технічної) освіти. Джерело: складено автором

Це все розвиває м'які навички (soft skills), а саме: емоційний інтелект, оптимізм, здатність до самомотивації, сміливість та стійкість, що є вирішальними факторами успіху. Використання інноваційних технологій у процесі навчання оптимізує процес викладання предметів професійно-теоретичного циклу з професій «Кравець», «Закрійник», так, наприклад, використання віртуальної інтерактивної дошки Padlet [1], платформ Google Classroom, Microsoft Teams, сервісів Zoom, Google Meet.

Працюючи з платформами ThinkLink (рис. 2), Genealy розробляю інфографіку, інтерактивні плакати, презентації та інші необхідні для уроків матеріали. Освітній матеріал можна показати ілюстрацією з активними позначками. Здобувач освіти, не виходячи за межі теми уроку, може ознайомитися, вивчити, повторити, закріпити матеріал – тільки легко натискаючи курсором, відкрити, отримати інформацію у вигляді посилання, вкладення.

Рис. 2. Особиста сторінка викладача вThinkLink. Джерело: складено автором

Для зворотнього зв'язку у своїй професійній діяльності використовую LearningApps.org, «Всеосвіту» – конструктори тестів [2] – розділ для викладачів, за допомогою якого можна створювати власні тести, що сприяють закріпленню, перевірці знань здобувачів освіти, проведенню самостійних і контрольних робіт.

Дана форма роботи є новою, вона викликає зацікавленість здобувачів освіти та сприяє досягненню 100% зворотнього зв'язку. Впровадження інноваційних технологій на заняттях предметів швейного профілю дає змогу покращити зміст навчання [3], вдосконалити методи і форми навчання, активізувати та індивідуалізувати його.

Особливість образного мислення є важливим для перекодування та оперування образами, що виникають на різній наочній основі. Тому одним з методів підвищення ефективності освітнього процесу, активізації та розвитку образного мислення здобувачів освіти є реалізація такого дидактичного принципу, як наочність навчання, яке передбачає створення здобувачем освіти чуттєвого образу об'єкта, що вивчається.

Великий інтерес здобувачів освіти викликають яскраві схеми до теми, відеокліпи та голосовий супровід, що сприяє більш активному веденню дискусії під час обговорення теми. Здобувач комфортніше і розкутіше почуває себе під час проведення нетрадиційного уроку. Важливим є застосування різних методів проведення уроків. Одноманітність у роботі стомлює учасників освітнього процесу.

Впровадження інноваційних методів в освітній процес сприяють вирішенню головного питання – готувати конкурентоздатного робітника швейної галузі. Роботодавці, знаючи рівень підготовки наших випускників, беруть на практику з подальшим працевлаштуванням на провідні підприємства, установи, організації міста та області.

Ефективність використання інновацій під час проведення уроку значною мірою залежить від того, як реалізується творчий потенціал особистості здобувача освіти. Реалізація цифрового аналітичного контенту викладача для організації керованої самостійної роботи здобувачів освіти за дистанційною формою навчання професійного спрямування зорієнтована на розвиток загальнолюдських, суспільних і професійних цінностей; здатності визначати і ставити перед собою цілі щодо професійного та особистісного розвитку; прагнення до вираження власних ідей під час розроблення і виготовлення швейних виробів; а також здатності до здійснення ефективної комунікації; застосування критичного і творчого мислення під час проєктування, розробки і виготовлення одягу; впевненого, критичного і відповідального використання цифрових технологій; працювати в команді; планування, керування власним життям і кар'єрою; знаходити можливості для навчання і саморозвитку.

У 2022 році було проведено захист творчих проєктів на платформі ThinkLink, що дає можливість творчо розкрити всі розділи випускної роботи. Всі здобувачі освіти захистили свої напрацювання на високому рівні.

Таким чином, цифровий аналітичний контент для самостійної роботи здобувачів освіти – невід’ємна частина сучасного освітнього процесу в закладі ЗП(ПТ)О, – що сприяє формуванню softskills: поглибленню й розширенню знань, посиленню інтересу до пізнавальної діяльності, формуванню творчої особистості фахівця, здатного до критичного мислення, самовдосконалення та самоосвіти.

Мотивуючі чинники роботи здобувачів освіти з цифровим контентом: широке застосування професійно орієнтованих завдань для роботи здобувачів освіти; використання сучасних педагогічних технологій навчання, індивідуальних та колективних форм роботи; індивідуалізація освітнього забезпечення з урахуванням рівня підготовки та здібностей кожного здобувача освіти; навчання здобувачів освіти організації самостійної навчальної діяльності.

Отже, діджиталізація освітнього процесу в ЗП(ПТ)О – це частина освітнього процесу, яка проходить під керівництвом викладача та спонукає до активності, самостійності та застосування творчих здібностей здобувачів освіти і є невід’ємною частиною побудови професійної самореалізації здобувачів освіти. Цифровий формат навчання дозволяє розвивати життєво важливі ключові компетентності softskills, що підтверджується практичною діяльністю в Сумському ВПУ будівництва і дизайну.

Список літератури

1. Що таке дошка Padlet? Учнівський проєкт. URL. <https://sites.google.com/site/ucnivskijproekt/instrukciie/so-take-doska-padlet>
2. Кухар Л. Використання тестового контролю як засобу моніторингу професійних компетентностей майбутніх фахівців педагогічної галузі. Наукові записки. Серія: *Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. № 8. Т. 4. С. 66–76.
3. Поради педагогічним працівникам щодо організації дистанційного навчання в закладах. Рішення науково-методичної ради КЗ «Житомирський ОППО» Житомирської обласної ради (протокол № 3 від 11 березня 2020 р.) URL. https://www.zippo.net.ua/data/files/2020/metod_rekomend.pdf
4. Клименко К.В. Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємств: досвід України. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2020 С. 13–19.
5. Рябова З.В., Єльнікова З.В. Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т.80, № 6. С. 369–385.

ГОНЧАРЮК ОЛЕСЯ МИХАЙЛІВНА,
викладач спеціальних дисциплін,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
інженер з охорони праці
Вище професійне училище № 3 м. Чернівці

ЦИФРОВИЙ ЛОГІСТИЧНИЙ ПОТІК ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ІТ)О

Концепція освіти, заснованої на знаннях та навичках, висвітлює нову роль інтелекту людини в інформаційному суспільстві, а також вплив інформації як головної продуктивної сили, що формує знання та навички здобувачів освіти. Інтенсивність і різноплановість інформаційних потоків прискорює розповсюдження знань, які використовуються в різних галузях діяльності людини.

Інформація виступає рушієм педагогічної діяльності і тримає її відкритою – здатною пристосовуватися до нових умов. У зв'язку з цим одним із ключових понять логістики є поняття інформаційного потоку. В загальному вигляді інформаційний потік є переміщенням у деякому середовищі даних, виражених у структурному вигляді.

Цифровий логістичний потік дозволяє комплексно вирішувати проблеми створення інформаційного середовища, яке відкриває нові можливості для навчання в будь який час, як для педагогів, так і для учнів, це безперервна освіта, проектування індивідуальних освітніх маршрутів, розробка та поширення власних освітніх продуктів, що сприяє розвитку наскрізних навичок учнів, а саме міркування та ідей, комплексне вирішення проблем. Сформованість цифрового потоку дозволяє педагогу використовувати електронні освітні ресурси, онлайн інструменти з метою пошуку, логічного відбору, систематизації, використання навчального матеріалу та організації результативного освітнього процесу.

На основі педагогічної логістики сформоване цифрове освітнє середовище училища (рис.1).

Рис. 1. Цифровий логістичний потік ВПУ № 3. Джерело: розроблено автором

Web-сайт училища є основою інформаційно-цифрового простору, який зосереджує у відповідних електронних полицях цифровий потік освітнього процесу. Предметні сайти за допомогою технології [wiki](#) роблять інформацію швидкодоступною для працівників та здобувачів освіти. На предметних сайтах зосереджена інформація про роботу:

- ▶ навчально-практичних центрів, а саме волонтерська діяльність, робота НПЦ сучасних швейних технологій та НПЦ сучасних технологій крою та дизайну, науково-методична діяльність, навчання, курсова підготовка.
- ▶ з безпеки життєдіяльності створена збірка посилань на нормативно-правові документи, висвітлюються заходи з ОП, БЖД та ЦЗ, створений інформаційний вісник, висвітлюється робота кабінету з ОП та БЖД.
- ▶ напрями перукарської та швейної справ представлені на сайтах старших майстрів. Інформація структурована за предметами викладання та роботою старшого майстра.

Персональні блоги педагогів – це особистий інформаційний простір вчителя, створений інструментами інтернет-технологій для взаємодії між учасниками освітнього процесу. Така інтернет-платформа забезпечує відкритість, доступність, публічність та інтерактивність. Для організації взаємодії учня і педагога у блогах залучається величезний набір онлайн-засобів. Блог це блискучий інструмент для взаємодії з учнями, як при очному навчанні так і при дистанційному навчанні.

В умовах сьогодення важливим інструментом взаємодії з учнями є Web-сервіси для відеоконференцій, що розширюють цифровий простір училища та надають можливість проводити не тільки уроки, а й різноманітні заходи.

Розвитку цифрової грамотності педагогів сприяють різноманітні курси підвищення кваліфікації, але особливо варто відмітити діджитал-майстерки, як онлайн тренінги для викладачів ЗП(ПТ)О з цифрової грамотності, що організовані за сприяння директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області Світлани Микитюк і проводяться методистом центру Світланою Вишневською.

Завдяки діджитал-майстеркам цифровий простір училища збагатився такими хмарними сервісами як Symbaloo та Wakelet, що передбачають віддалену обробку та зберігання даних. Суть даних сервісів полягає в наданні користувачам віддаленого доступу до колекцій посилань, матеріалів до тем уроків, обчислювальних ресурсів і додатків через Інтернет. Впровадження в освітній процес електронних педагогічних засобів супроводжується збільшенням цифрового потоку інформації. Електронні підручники створюють цілісну дидактичну систему, що заснована на використанні комп'ютерних технологій і засобів Інтернету і яка ставить за мету забезпечити навчання за індивідуальними і оптимальними навчальними програмами з керуванням процесу навчання.

В умовах дистанційного та змішаного навчання посібники розширюють можливості вивчення здобувачами освіти спеціальних дисциплін. Адже посилання на

посібники можна вбудовувати у персональні блоги, сайти, GoogleClassroom, застосовувати у Месенджерах та в інших Internet-ресурсах .

Інноваційним доповненням до цифрового простору училища є мобільний додаток «CloStyler», що розроблявся викладачами та студентами Хмельницького національного університету, в тому числі і майстром ВПУ № 3 Мариною Українець, як частина магістерської дипломної роботи. Основною метою створення мобільного додатку є підтримка слабоавтоматизованого процесу проектування одягу на малих підприємствах. Даний застосунок розраховує всі параметри конструкції одягу за введеними розмірними ознаками та обраними прибавками на вільність облягання. Скорочує час на виконання розрахунків та виключає механічний спосіб виконання креслень, що суттєво зменшує час на виготовлення виробів та замінює більшість ручних робіт.

Розширенню цифрового логістичного потоку сприяють онлайн-інструменти для оцінювання знань учнів, яке базується на основі формульованого оцінювання. Оскільки цей підхід дозволяє оцінити не результат, а процес навчання і зробити перехід до компетентісного навчання. Різноманітність завдань на онлайн сервісах розвиває у учнів навички міркування та вирішення проблем.

Важливими інструментами для поширення інформаційного потоку є соціальні мережі. Створений YouTube-канал училища – це можливість для педагогів та учнів вийти на нову платформу комунікації з користувачами інтернету, підвищити впізнаваність закладу, освітніх послуг та талантів учнів, залучити абітурієнтів. Також Інстаграм, Фейсбук та YouTube-канал допомагають формувати бренд училища – як успішного закладу освіти України, що розвиває успішну особистість.

В училищі створений електронний каталог освітніх матеріалів для дистанційного та змішаного навчання з робітничих професій кравець, закрійник, квіткар, модистка головних уборів, перукар (перукар-модельєр), манікюрник за якими здійснюється підготовка кваліфікованих робітників. Каталог розміщений на сайті закладу та сайті Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області. Цифровий потік збільшує кількість самостійної роботи учнів, що сприяє діджиталізації освіти, розширює інформаційний потік (рис. 2).

Рис. 2. Структура цифрового потоку

Результативність процесів можна спостерігати у підвищенні та якості засвоєння знань здобувачів освіти.

Отже, застосування цифрових технологій навчання дозволяє сформувати цифрову компетентність майбутнього фахівця. Але поряд із цифровою компетенцією, завдяки різноманіттю цифрових потоків, а саме: навчальних програм, практичних вправ, тестуючих систем у здобувачів освіти формуються soft skills для успішної майбутньої кар'єри.

Список літератури

1. SOFT SKILLS. М'які навички для успішної кар'єри майбутнього. URL: <https://taslife.com.ua/blog/soft-skills> (дата доступу: ...)
2. Сергеева Л.М. Шляхи реалізації мети і завдань формування готовності педагогічних працівників до роботи в сучасних умовах. Методичний вісник професійно-технічної освіти Чернівецьчини. Випуск 1. Чернівці. 2021. С. 5–10.
3. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: (Безпечне середовище для учнів та вчителів: виклики та практичні рішення): зб. матеріалів всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 3 березня 2022 р.) / за заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: Інститут цифровізації освіти НАПН України: 2022. 106 с.

СЕМЕНОВА НІКОЛЕТТА ВАЛЕРІЇВНА,
*майстер виробничого навчання
ДПТНЗ «Сумське вище професійне
училище будівництва і дизайну»*

ВІРТУАЛЬНА ЛАБОРАТОРІЯ – ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ КОНТЕНТ УРОКІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Повноцінний розвиток системи професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) освіти нині практично неможливий без Інтернет технологій в освітньому процесі. Чинниками створення та впровадження віртуальних лабораторій в освітній процес закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), з одного боку, став швидкий розвиток інформаційних технологій, а з іншого – велика ціна реального обладнання для проведення практичних занять у різних сферах навчання. Тому, як стверджують більшість науковців, віртуальні технології мають зайняти відповідну нішу у освітній діяльності. Серед переваг застосування віртуальних лабораторій виділяють: формування фахових компетенцій; підвищення якості самостійної навчально-пізнавальної діяльності; зацікавленість у вивченні дисципліни,

розвиток мотиваційної діяльності; доступність; автоматизація операцій; постійне удосконалення програмних систем та технологій тощо [1, с. 344].

У сучасному суспільстві від здобувача освіти, як майбутнього професіонала, вимагається не стільки вміння користуватися набутими знаннями у професійній діяльності, як можливість самостійно набувати нові знання й уміння. Розвиток дистанційних технологій в професійній освіті займає, на сьогоднішній день провідне значення. Майстри виробничого навчання за професією «Візажист» створили віртуальну лабораторію. Із запровадженням дистанційного навчання викликаного з пандемією постало головне питання, це обрати ресурс за допомогою якого ми могли б спілкуватися зі здобувачами освіти. Для того щоб відпрацьовувати професійні навички та відповідно формувати їх потрібно було створювати відеоконтент, адже як показує практика це найкращий спосіб для засвоєння інформації учнями. Тому під час відпрацювання трудових прийомів було зроблено записи відео на YouTube та дублювали у Classroom для доступу. За два роки зібрано немалий контент який розміщено у віртуальній лабораторії на Instagram-сторінці.

Як зазначає відомий новатор і дослідник сучасних тенденцій в освіті К. Робінсон у своїй праці «Школа майбутнього», розвиток і поширення інноваційної діяльності в освіті – це достатньо незалежний процес і «... відбувається всюди, де є охочі до знань учні і вчителі, готові ці знання передати. І виклик полягає у тому, щоб створити і підтримувати таку атмосферу у школі» [2, с. 85]

Майстер виробничого навчання повинен бути прикладом, адже будь яке формування м'яких навичок у здобувачів освіти починається з його професійних вмінь. Тому педагогічні працівники за короткий термін пройшли курси за програмою «викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти».

Учні переглядали відеоуроки майстрів виробничого навчання та відтворювали їх вдома і надсилали свої роботи. Можливості мережі Інтернет дають можливість навчатися та підвищувати рівень своєї кваліфікації. У 2021 році під час карантину група здобувачів освіти за професією «Візажист» разом з майстром виробничого навчання взяли участь в онлан-марафоні компанії ORIFLAME. Загалом було створено 21 образ, які були вкладені в зміст освітньої складової під час відпрацювання уроків дистанційного формату зі створення фантазійних образів. Майстер виробничого навчання Семенова Н.В. разом зі своїми учнями по завершенню марафону потрапила в «ТОП 100» кращих візажистів України та отримали у подарунок бокси з косметикою.

Професія б'юті індустрії це завжди щось нове, прогресуюче, тому потрібно йти в ногу з часом. Створенням електронного контенту, дало змогу організувати ефективна зворотній зв'язок.

Профорієнтаційна робота займає провідне місце в роботі майстра виробничого навчання. Під час освітнього процесу ми створено цикл проморолики, відеоконтент професій, що розміщено на віртуальній лабораторії.

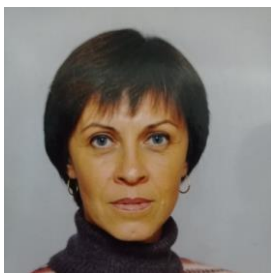
Електронне наповнення безумовно це рейтинг нашого закладу та його імідж. На сьогоднішній день у ЗП(ПТ)О ажітаж та професію «Візажист, перукар (перукар-модельєр)», і як результат 100% набір та 100% працевлаштування. При вступі проводимо конкурс на дану професію, тому що учні не тільки знають про високий рівень професіоналізму але й бачать по своїм одноліткам, які навчаються, що вони можуть створювати таку красу та заробляти свої перші кошти.

Велика увага приділяється в закладі організації дипломних проєктів. Наші здобувачі освіти підходять до цього дуже відповідально, адже головним завданням є створення цілісного образу в певному стилі від макіяжу з зачіскою до одягу та аксесуарів. Ми дуже пишаємось нашими випускними, і не зважаючи ні нащо будемо продовжувати навчати кваліфікованих майстрів б'юті індустрії для роботи саме в нашій країні.

Отже, створення віртуальної лабораторії має позитивний результат при дистанційному та змішаному навчанні, дає можливість відпрацьовувати професійні навички та отримувати якісний зворотній зв'язок від здобувачів освіти.

Список літератури

1. Семеніхіна О. В., Шамо́ня В. Г. Віртуальні лабораторії як інструмент навчальної та наукової діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. №1 (11). С. 341–345
2. Робінсон Кен і Ароніка Лу. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / пер. з англ. Ганна Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.

БЕРЕГІЙ ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІВНА,
викладач спеціальних дисциплін,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист,
голова методичної комісії професійного циклу
Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці

КЛІЄНТООРІЄНТОВАНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ КРАВЦІВ, ЗАКРІЙНИКІВ

Ми живемо у швидкоплинному світі – вимоги до людства XXI століття змінилися. Суспільство тепер цінує не лише технічну спеціалізацію, а й наявність комплексних знань та вмінь. На перші щаблі виходять особистісні характеристики людини. Сьогодні успішний вже не той, хто просто може виконати норму. Лідерами ринку стають особистості, здатні комплексно вирішувати проблему, зібрати команду, проаналізувати завдання, оптимізувати процеси, знайти довгострокові рішення та утримати клієнта. Парадигма «виготовити виріб за кресленнями» перетворюється на принцип «ось ідея, втілюй її в життя». Сучасний кваліфікований робітник має бути не тільки носієм знань, а людиною, яка вміє застосовувати ці знання та мислити поза шаблонами. З огляду на сучасні і майбутні тенденції, перед нами постало питання: якими навичками повинні володіти наші випускники? Чи відповідають запитам роботодавців знання, які дає наш заклад? За результатами експериментального дослідження ми визначили пріоритети у формуванні успішного професіонала, який вміє вирішувати проблеми через клієнтоорієнтованість.

Вищезазначене поняття міцно ввійшло до словника сучасних кравців, закрійників. Власне саме клієнтоорієнтованість найчастіше є результатом інтуїції фахівця, аніж продуманим кроком. Сучасні ринкові умови спонукали нас до переосмислення та перетворення цього поняття з окремого елемента на філософію розвитку, конкурентоспроможності й успішності майбутніх кваліфікованих робітників – випускників ЗП(ПТ)О.

Розглянемо принципи ефективної клієнтоорієнтованості.

Принцип 1. Сумлінність. Одним з ключових принципів клієнтоорієнтованості є сумлінність. На уроках спеціальних дисциплін намагаємося навчити майбутніх спеціалістів швейної справи якісно, на високому професійному рівні виконувати свої обов'язки. Високий рівень професійних компетенцій – запорука клієнтоспроможності, а враження від якісно наданих послуг та кінцевого результату стає переконливою рекламою.

Принцип 2. Знання потреб свого клієнта. Даний принцип клієнтоорієнтованості полягає в тому, що майбутній надавач послуг (у нашому випадку – кравець...) повинен чітко уявляти, чого бажають клієнти. Це можна дізнатися максимально просто: ставити запитання і уважно слухати, що на них відповідають клієнти. Після отримання послуги просити надати зворотний зв'язок про те, якої якості дана послуга, і чи залишився

клієнт задоволений вашою роботою. Ці елементарні дії виражають турботу про клієнта, яка сприяє його поверненню до фахівця з новим замовленням.

Принцип 3. Уміння розуміти і приймати точку зору клієнта. Ще один принцип клієнтоорієнтованості – аналіз шляху майбутнього клієнта. Варто спробувати уявити себе на місці клієнта та проаналізувати шлях, який він проходить для того, щоб замовити одяг чи послугу саме у вас. Якщо вам подобається цей шлях, у вас ніщо не викликало невдоволення чи роздратування – ваші дії правильні та призведуть до очікуваного результату.

Принцип 4. Увага до дрібниць. Даний принцип клієнтоорієнтованості полягає в тому, що майбутній фахівець повинен навчитися помічати дрібниці, які йому не подобаються і теоретично можуть дратувати і споживача. Часом моменти, які не вимагають величезних зусиль, можуть сильно впливати на інших людей.

Заздалегідь підготовлені інформаційно-наочні матеріали для вибору моделей одягу, створені в кожній виробничій майстерні, комфортні умови для обмірювання фігури, зрозуміле професійне мовлення при проведенні примірок і багато іншого справляють позитивне враження про рівень готовності працювати з клієнтами наших здобувачів освіти.

Принцип 5. Уміння випереджати очікування клієнта. Даний принцип клієнтоорієнтованості полягає в тому, що фахівець повинен систематично дивувати своїх клієнтів, надавати послуги якісніше, ніж від нього очікували. Творча учнівська спільнота систематично дивує своїх потенційних і постійних клієнтів фантазією та креативністю, новими розробками моделей одягу через зовнішню рекламу, участь у телевізійних проектах, соціальних програмах та конкурсах.

Принцип 6. Фінансова доступність. Найважливіше у швейній справі – людський ресурс. Якісно навчені кравці, закрійники – це запорука нашого успіху. У виробничих майстернях училища можна недорого зшити ексклюзивне жіноче пальто, елегантний чоловічий костюм або вишукану вечірню сукню й отримати весь пакет відповідних послуг. Відгуки вдячних клієнтів з різною фінансовою спроможністю, працюють краще за будь-яку рекламу.

Отже, для формування ефективної клієнтоорієнтованості потрібно враховувати: сприяємо поверненню клієнтів; формуємо систему заходів; обіцяємо менше, робимо більше; критично мислимо; аналізуємо; демонструємо професійні навички; працюємо командно.

Сьогодні клієнти стають все більш вимогливими, критичними і чутливими до сервісу. Вони висувають високі вимоги не тільки до якості виробів, але і до якості

обслуговування. Вимогливість клієнтів спонукає нас і наших вихованців до емоційного інтелекту, дотримання правил професійної етики та культури, розвитку умінь мобілізувати свої внутрішні ресурси, до постійного фахового вдосконалення, вміння комплексно вирішувати проблеми та самостійно ухвалювати рішення .

Отже, клієнтоорієнтованість – це той критерій, який дає найкращу характеристику можливостям і здібностям наших кравців, закрійників, орієнтованим на максимальний обіг виробів, що виготовляються в майстернях училища за індивідуальними замовленнями від населення.

Не даремно стверджують, що молодість – це період життя чи не найпродуктивніший для багатьох. Чи можливо зробити так, щоб наші учні навчилися самостійно вирішувати проблеми та усвідомлювали відповідальність за результат своєї роботи? Віримо, що так, але ми все ще у пошуках чудодійного рецепту, який би гарантував найкращий результат. Та ми готові ділитися успіхами і здобутками у пошуках нових рішень, кращих можливостей самореалізації наших здобувачів освіти. Бачимо в них величезний потенціал, джерело ідей для розвитку та створення власного бізнесу. За таких умов зростають шанси на конкурентоспроможність випускників ЗП(ПТ)О, готових до викликів сучасного світу – активних і свідомих громадян України з імунітетом проти вірусу інертності та апатії.

Список літератури

1. Гріньова А. Як комплексно вирішувати проблеми і чому це важливо для кар'єри [Електронний ресурс] КАР'ЄРА: журнал кар'єрної платформи Happy Monday – 2019. URL: <https://happy monday.ua/complex-problem-solving>
2. Захаренко Д.С. Клієнтоорієнтованість підприємства: сутнісні характеристики. 2017. № 4. С. 187–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2017_4_28
3. Сергеева Л.М. Вплив тенденцій світового ринку праці на якість вітчизняної професійної освіти в умовах пандемії. Методичний вісник професійно-технічної освіти Чернівеччини. Випуск 2. Чернівці. 2021. С. 5–8.

ЛИТВИНЮК ЛІДІЯ МИХАЙЛІВНА,
*майстер виробничого навчання
ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище
будівництва і дизайну»*

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОСТІ ТА ОРИГІНАЛЬНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ З МЕТОЮ ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ**

Технічна творчість – це ефективний засіб виховання, цілеспрямований процес навчання і розвитку творчих здібностей студентів у результаті створення матеріальних технічних об'єктів з ознаками корисності і новизни.

Створення цілісного образу людини є можливим за умови поєднання сучасних тенденцій моди і краси. У сучасному світі одяг, зачіска, прикраси виконують не лише утилітарну функцію, а й естетичну. Це створює основу для плідної співпраці професіоналів, які розробляють та виготовляють швейні вироби, роблять зачіски та створюють макіяж. Зазначені тенденції впливають і в освітній процес у системі професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О), відображаються на продуктах діяльності, втілених в життя проектах.

Творчість у тій чи іншій формі доступна кожній людині, представнику будь-якої професії. Під творчістю ми будемо розуміти високосвідому діяльність людини, що характеризується оригінальністю і новизною та передбачає використання нестандартних способів і засобів при вирішенні професійних завдань, вміння відхилитись у разі потреби від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації та діяти у непередбачених умовах, по-новому дивитись на звичне [1, с.144].

Сьогодні залучення здобувачів освіти до роботи над створенням тематичних колекцій, що реалізується в закладі під час роботи театру мод «Галатей», є одним із перспективних видів навчання, тому що він створює умови для творчої самореалізації учнів, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. Майбутні кравці, закрійники набувають досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутнє самостійне життя, які проєктують у навчанні. Для досягнення результатів потрібна значна кількість часу, а також серйозна робота викладачів професійно-теоретичного навчання, майстрів виробничого навчання і здобувачів освіти, тобто кожного члена колективу.

Створення колекції – це довготривалий, міжпредметний, творчий, груповий проєкт, який реалізується в освітній та поза навчальній діяльності. Координаторами якого є члени методичної комісії з професій «кралець, закрійник», які планують, організовують, мотивують і коригують роботу учасників, спрямовану на досягнення мети проєктів.

Результатом проектної діяльності ДПТНЗ «Сумське ВПУ будівництва і дизайну» стало створення колекцій одягу, серед яких: Колекція «City Style» 2016 конкурс «Нелегкий прорив легкої промисловості України» III місце.

Колекція «Феліція» зайняла II місце в номінації «Костюми для дитячих вокальних ансамблів» у Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності «Прорив легкої промисловості України» (2018 рік).

Колекція «Walking like» увійшла в п'ятірку кращих на Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності «Прорив легкої промисловості України» (2019 рік).

Колекція «Folkdrive» за 2021 рік зібрала п'ять нагород: Гранд-прі та I місце на Міжнародному конкурсі образотворчого та декоративного мистецтва «Симфонія кольорів-самоцвіти»;

I місце – Міжнародний конкурс «Зірки Європи»;

II місце – Всеукраїнський конкурс «Прорив легкої промисловості»;

III місце – Міжнародний конкурс молодих дизайнерів «Печерсткі каштани»;

III місце на Всеукраїнському конкурсі «Битва модельєрів».

Креативність та творчість сприяють розвитку сучасного суспільства. Творчість, будучи особистісною якістю, потребує постійного вдосконалення особистості, її подальшого розвитку [2, с. 386].

Отже, формування таких компетентностей Soft skills як творчість і оригінальність відіграє важливу роль у майбутньому самовизначенні випускників, а саме сприяє пробудові їх професійної траєкторії. В Сумському ВПУ будівництва і дизайну розвиток цих навичок відбувається шляхом залучення здобувачів освіти до позанавчальної діяльності, а саме створення колекцій одягу де учні розкривають свій потенціал.

Список літератури

1. Махлай О. Творчість і креативність: психологічна сутність та зміст понять. Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України серія: психологічні науки. 2017. № 3(8). С. 139–152.

2. Кулик О. Д. Креативність як складник підготовки конкурентоздатного фахівця / педагога в системі вищої професійної освіти. Молодий вчений. № 4 (44). 2017. С. 384–388.

ТКАЧЕНКО ВІКТОРІЯ ВАЛЕНТИНІВНА,
*заступник директора з навчально-виховної роботи
ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище
будівництва і дизайну»*

РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ТА ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Розвиток сучасного суспільства зорієнтований на повагу до людської різноманітності, дотримання принципів солідарності й безпеки, що забезпечує захист і повне інтегрування в соціум усіх верств населення, передусім осіб із обмеженими можливостями здоров'я. Концепція «створення суспільства для всіх» відкриває шлях до реалізації прав і можливостей для кожної людини та передбачає рівний доступ до здобуття якісної професійної (професійно-технічної) освіти особам із особливими освітніми потребами.

Разом із тим перед багатьма громадянами України стоїть ряд бар'єрів у реалізації своїх прав, отриманні доступу до публічних послуг та повноцінної участі у суспільному житті. Традиція сегрегування осіб із відхиленнями у стані здоров'я стала значним чинником подальшого поглиблення соціальної диференціації та соціальної нерівності, що, як відомо, суперечить соціальним та духовно-моральним цінностям цивілізованого суспільства і є порушенням прав людини [4, с. 21].

На сьогоднішній день перспективна наукова думка проголошує інклюзивну освіту одним із шляхів оптимального стратегічного спрямування у плані навчання та виховання дітей із відхиленнями у стані здоров'я. Нині інклюзивна освіта стає особливою ланкою системи загальної вітчизняної освіти, яка має на меті забезпечення специфічних умов максимального задоволення рівних освітніх можливостей для осіб, які мають особливі освітні потреби [2].

Інклюзивне навчання – «система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» [3, с.

37]. Інклюзивна освіта – відповідно до Саламанкської декларації [7] передбачає «освітні системи і навчальні програми, що враховують широку різноманітність характеристик і потреб, а учні зі спеціальними навчальними потребами мають доступ до звичайних навчальних закладів, які забезпечують особистісно-орієнтований підхід і тим самим забезпечують потреби учнів» [6, с. 172].

Сучасний світ вимагає від освіченої особистості оволодіння саме soft skills. Особливо це є актуальним для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Важливість включення м'яких навичок у навчання дітей із особливими освітніми потребами заключається в їх соціальній адаптації. Адже адаптація є надважливою для кожного, це необхідність у дружбі, в співпраці, в розумінні, в підтримці. А ще soft skills надає можливість побачити різні точки зору на одну і ту ж ситуацію, це змінює кругозір дітей та спонукає до зважених рішень. Тому ми впевнені, що використання soft skills навичок є важливою складовою до розвитку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

У ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну» особи з інвалідністю здобувають професійну (професійно-технічну) освіту практично за всіма напрямками, створена інклюзивна група. Особливість організації освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами заключається у створенні відповідного інклюзивного освітнього середовища та забезпеченні психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами [5, с. 140].

Пріоритетними напрямками роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами є формування саме соціальних та особистісних навичок. Роботу за цими напрямками ми розпочинаємо із професійної орієнтації здобувачів освіти із особливими освітніми потребами. Адже важливим чинником формування успішної особистості є саме усвідомлений вибір напрямку професійного навчання. Особливості професійного консультування підлітків з ООП визначаються різними об'єктивними та суб'єктивними факторами [1, с. 7].

Укладено договори про співпрацю із закладами загальної середньої освіти, Сумською спеціальною школою для дітей, які потребують корекції розумового та фізичного розвитку, інклюзивно-ресурсними центрами. Основна мета такої співпраці – якісна психолого-педагогічна допомога дітям із особливими освітніми потребами у питанні вибору професії, самопізнання, виявлення інтересів, схильностей і сильних сторін особистості, формування вміння зіставляти свої здібності з вимогами щодо набуття конкретної професії [8, с. 36].

Наступний етап роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами – адаптація до нових умов навчання, їх включення у соціальне середовище. Цей етап є досить важливим як в контексті формування м'яких навичок, так і соціалізації у суспільстві в цілому. Адаптація полягає у здатності особистості відповідати вимогам і нормам ЗП(ПТ)Ш, в умінні розвиватися у новому для себе середовищі, реалізувати свої здібності та потреби, формуванні соціальної гнучкості. Із метою полегшення адаптаційного періоду зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами проводиться робота за такими напрямками: діагностика – виявлення здобувачів освіти, у яких виникають труднощі в адаптаційний період, вивчення міжособистісних відносин в учнівському колективі, вивчення рівня тривожності; корекційно-розвивальна робота – розвиток комунікативних навичок, засвоєння технік ефективного спілкування, зниження рівня тривожності (за потребою).

Із метою засвоєння здобувачами освіти з особливими освітніми потребами вміння працювати в команді, мирно вирішувати конфлікти, розвитку навичок медіації проводяться інтерактивні заняття, тренінги за темами: «Колектив починається з мене»; «Як ефективно взаємодіяти з однолітками?»; «Конфліктні ситуації та шляхи їх розв'язання»; «Як формувати дружні стосунки в колективі»; «Дружба в моєму житті».

У ході таких занять здобувачі освіти з особливими освітніми потребами включені у взаємодію з іншими здобувачами на рівних. «Командоорієнтованість», як важлива соціальна навичка, успішно засвоюється завдяки отриманим знанням правил публічного виступу, технік ефективного слухання, емпатії, досвіду конструктивного, неконфліктного спілкування, готовності підтримати творчі ідеї інших, йти на компроміс.

У формуванні особистісних навичок, таких як стресостійкість, ініціативність, гнучкість досить ефективними є заняття, з використанням технік арт-терапії. У роботі зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами використовуються такі техніки: пісочна терапія – створення композицій з кольорового піску. Така техніка допомагає розвивати креативність, творче мислення, засвоювати навички подолання стресу; ізотерапія – використання різних технік образотворчого мистецтва (ліплення, малювання фарбами, кавою, створення мандал, колажів). Використання елементів ізотерапії сприяє самовираженню і самопізнанню, допомагає через творчість висловлювати власну думку, усвідомлювати різноманітність світу та виховувати толерантність до результатів діяльності інших людей; казкотерапія – застосування повчальних притч, легенд, міфів, казок. Використання елементів казкотерапії дозволяє

розвинути самосвідомість, через метафоричні образи познайомитися і засвоїти новий досвід, вдосконалити взаєностосунки з навколишнім світом.

Елементи арт-терапевтичних технік дозволяють зміцнювати особистісну ідентичність, формувати адекватну самооцінку, вдосконалювати вміння досягати поставленої цілі, розвивати творче мислення. Позанавчальна робота є однією з ефективних форм роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами. Основною метою програм є сприяння формуванню у здобувачів освіти загальнолюдських цінностей, морально-психологічних рис патріота, розвиток в учнівській молоді активної громадянської позиції, стимулювання творчої і соціальної активності та ініціативи підлітків.

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами завдяки таким заняттям засвоюють навички організації волонтерського руху, управління учнівським самоврядуванням, мають змогу розвивати лідерські якості, відстоювати власну громадянську позицію, вчать ініціативності.

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами залучаються до профорієнтаційної роботи, проведення майстер-класів, презентацій професії як на базі ЗП(ПТ)О, так і під час заходів міського, обласного рівня. Це дає змогу продемонструвати засвоєні вміння, відчувати себе справжнім професіоналом, розвивати лідерські та організаторські здібності, ініціативність і жагу до дій.

У роботі зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами важливо розвивати сильні сторони особистості, підкріплювати заохоченням інтереси. Це позитивно впливає на самооцінку, віру в свої сили, цілеспрямованість сприяє розвитку ініціативності, лідерських якостей. Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами є стипендіатами Президента України та голови Сумської обласної державної адміністрації обдарованим учням – переможцям олімпіад, турнірів, конкурсів, спортивних змагань. Такі досягнення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами є чудовим прикладом засвоєння м'яких навичок, а саме: цілеспрямованості, прагнення досягнути мети, лідерських якостей, віри у свої сили.

Підсумовуючи усе вищесказане, щодо розвитку soft skills у здобувачів освіти з особливими освітніми потребами ми можемо зазначити, що дана тема є дуже актуальною. Адже в ній забезпечується сучасний, креативний підхід, щодо розвитку як професійних, так і особистісних рис, цілей та можливостей кожної дитини. Дана технологія спрямована на розвиток креативного мислення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами та їх соціалізація з іншими членами суспільства. Soft skills – це не тільки інноваційна технологія розвитку знань, умінь і навичок здобувачів

освіти з особливими освітніми потребами, це шанс на повноцінне життя людей з інвалідністю. М'які навички є невід'ємною складовою успішного навчання та обов'язковою компетентністю, якою має володіти випускник ЗП(ПТ)О.

Список літератури

1. Звекова В. Актуальні проблеми профорієнтаційної роботи в шкільному просторі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 8 (102). С.3–15.
2. Інклюзивна освіта в Україні: разом крок за кроком. Фонд «Відродження». URL: https://www.irf.ua/inklyuzivna_osvita_v_ukraini_razom_krok_za_krokom/
3. Софій Н., Найда Ю. Інклюзивне навчання у закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренера. Навч.-метод. посібник. Київ, 2018. 174 с.
4. Колупасєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
5. Міщик Л. І. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 5. С. 139–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2012_5_32 (дата звернення: 05.12.2021).

Наукове видання

ЛОГІСТИКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСПІШНОСТІ

Матеріали науково-методичного вебінару учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти»

Відповідальний за випуск *Кундій Н.В.*
Комп'ютерне верстання *Антонюк Л.А.*
Авторська редакція

Здано до друку 16.02.2023. Підписано до друку 25.02.2023.
Формат 60x84/16. Папір офс. Друк на офс.
Умовн. друк арк. – **2,7**. Наклад 300 прим.
Видавничий дім «Букрек»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000
58000 Україна, м. Чернівці, вул. Радищева 10.
Тел./факс 0372 552 943
<http://www.bukrek.net/index.php/uk/>